

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Programı

SERBEST ETKİNLİKLER DERSİNİN İNCELENMESİ: NALLIHAN ÖRNEĞİ

Semih BİRGÜL

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2018

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve değişim ile

Daha ileriye... En İyiyeye...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Programı

SERBEST ETKİNLİKLER DERSİNİN İNCELENMESİ: NALLIHAN ÖRNEĞİ

AN EXAMINATION OF EXTRACURRICULAR TIME ACTIVITIES LESSON:
NALLIHAN CASE

Semih BİRGÜL

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2018

Kabul ve Onay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne,

Semih BİRG¼L¼n hazırladığı “Serbest Etkinlikler Dersinin İncelenmesi: Nallıhan Örneği” başlıklı bu çalışma j¼rimiz tarafından **Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

J¼ri Başkanı

Prof.Dr.Nuray SENEMOğLU

İmza

J¼ri Üyesi (Danışman)

Doç.Dr.Eda G¼RLEN

İmza

J¼ri Üyesi

Doç.Dr.G¼lg¼n BANGİR ALPAN

İmza

J¼ri Üyesi

Doç.Dr.Canay Demirhan İşCAN

İmza

J¼ri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Özge Can ARAN

İmza

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisans¼st¼ Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri üyeleri tarafından 18 / 06 / 2018 tarihinde uygun gör¼lm¼ř ve Enstit¼ Yönetim Kurulunca / / tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ali Ekber şAHİN
Eğitim Bilimleri Enstit¼s¼ M¼d¼r¼

Öz

2010-2011 eğitim öğretim yılında ilköğretim programına eklenen Serbest Etkinlikler dersiyle öğrencilerin zorunlu ders yüklerinin hafifletilerek sosyal, kültürel, sanatsal, eğitsel faaliyetlere katılmaları; böylece sosyal, bilişsel, fiziksel ve kültürel gelişimlerine katkı sağlanması hedeflenmiştir. Bu araştırmada söz konusu uygulamaların sınıf öğretmenleri, veliler ve öğrencilerin görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, var olan durumu ortaya koymak amacıyla betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara ili Nallıhan ilçesinde yer alan sekiz ilkokulda görev yapan 40 öğretmen, 300 ilkokul öğrencisi ve 42 veli oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin serbest etkinlik uygulamaları hakkındaki görüşlerini tespit edebilmek amacıyla üçlü likert anketler kullanılmıştır. Anket formlarında açık uçlu sorular da yer almıştır. Elde edilen veriler SPSS istatistik paket programı ile analiz edilerek bulgular yorumlanmıştır. Serbest etkinlikler dersinin değerlendirilmesine ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli anketlerinden elde edilen bilgilerin tutarlılığını denetlemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formlarından ve gözlem formundan faydalanılmıştır. Görüşmeler 10'ar öğretmen, öğrenci ve veliyle yapılmış olup iki hafta süre ve 10 – 15 dakika ile sınırlı olarak yapılmıştır. Farklı okullardan rastgele seçilen üç öğretmenin sınıflarında serbest etkinlikler dersinde gözlem yapılmıştır. Öğretmen, öğrenci ve velilere uygulanan tüm ölçekler araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre, dersin iyi tanıtılmadığı, dersin tam olarak amacına ulaşmadığı, kılavuz kitap ve kaynaklar konusunda sıkıntıların halen devam ettiği görülmüştür. Bu veriler göz önüne alınarak araştırmada, alandaki araştırmacılara ve uygulamacılara yönelik olarak önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Serbest etkinlikler dersi, değerlendirme, öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri.

Abstract

With the 2010-2011 academic year and an extracurricular time activities lesson added to the curriculum of primary education, by alleviating the obligatory lessons, it is aimed that the students should attend the social, cultural, artistic and educational activities, and thanks to extracurricular time activities lesson, their social, mental, physical and cultural developments will be better. This research aimed to evaluate the applications which have been mentioned according to the views of class teachers, parents and students. The sample of the research consists of 40 teachers, 300 primary school students and 42 parents who are randomly selected from the parents of eight primary schools in Nallıhan district of Ankara province. Three point likert scale surveys were used as data collection tools in order to determine the opinions of teachers, parents and students about extracurricular time activities. In the questionnaire forms, open-ended questions were also included. The data obtained has been presented by analyzing SPSS statistical package program. Structured interview and observation forms are used in order to check the consistency of the data obtained from teachers, students and parents' questionnaires. Interviews were conducted with 10 teachers, students, parents and these interviews lasted for two weeks, they were limited to 10 -15 minutes. In the three classroom belongs to three randomly selected teachers from different school were made an observation during the extracurricular time activities lesson. All scales applied to teachers, students and parents were developed and implemented by the researcher. According to the results of the research, it is seen that the lessons are not well introduced, it is not reached the aims of lesson, and the difficulties about guidebook and resources are still continuing. Taking this data into account, the recommendations for researchers and practitioners in the field have been included in the study.

Keywords: Extracurricular time activities lesson, evaluation, teachers, students and parents' views

Teşekkür

Günümüzde okullarda sürekli bilgi aktarılmakta, öğrenciler sınav sarmalı içinde yarış atı gibi koşturulmaktadır. Öğrencilerin bilişsel, bedensel ve duygusal gelişiminin sağlanarak toplum içinde uyumlu kişiler olarak yetiştirilmesi ikinci plâna atılmış durumdadır. Öğrencilerin okulu severek gelmelerini, psikolojik ve sosyal açıdan gelişmesini, olumlu bir kişilik yapısı geliştirmesini, bedensel, duygusal, düşünsel ve sosyal yeteneklerini geliştirmeyi amaçlayan Serbest Etkinlikler dersinin iyi bir plânlama dahilinde yapıldığında eğitimde çok önemli bir boşluğu doldurması beklenmektedir. Bu çalışmada ilkokullarda uygulanan Serbest Etkinlikler dersinin uygulanmasına ilişkin öğretmen, veli ve öğrenci görüşleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Kuramsal çerçeve ile ortaya koyulan bilgiler ve araştırma sonucu elde edilen sonuçların Serbest Etkinlikler derslerinde öğretmenlere katkı sağlaması umulmaktadır.

Yüksek lisans eğitimim sırasında derslerde olan katkılarıyla ve araştırmanın plânlanıp, uygulaması ve değerlendirilmesinde birbirinden değerli birçok insanın katkısı olmuştur. Özellikle çalışma sürecinde yönlendirmeleriyle katkılarını ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Eda GÜRLEN' e, tez savunma jürimde yer alan ve çalışmamda katkı sunan Prof. Dr. Nuray SENEMOĞLU'na, Doç. Dr. Gülgün Bangir ALPAN'a, Doç. Dr. Canay Demirhan İŞCAN'a, Dr. Öğret. Üyesi Özge Can ARAN'a, araştırmanın istatistiksel işlemlerinde ve tabloların oluşması sırasında her türlü desteği sağlayan Sayın Araş. Gör. Sinan YAVUZ ve Araş. Gör. Meltem YURTÇU'ya, her zaman desteğini hissettiğim öğretmen arkadaşım Yelda YÜCEER'e, eğitim bilimleri enstitüsünün izbe koridorlarında umudumu kaybetmemi engelleyen hocam Sayın Doç. Dr. Filiz GÜLTEKİN'e teşekkürlerimi sunarım. Tez çalışmamda yardım ve desteklerini esirgemeyen, değerli okul yöneticileri ve öğretmen arkadaşlarıma teşekkür ederim. Çalışmam süresinde her zaman bana manevi güç veren eşim Zühal BİRGÜL'e, çocuklarım Zeref Nur ve Eylem Su BİRGÜL'e teşekkür ederim. Ayrıca yaşamımın her anında olduğu gibi, bu araştırma süresince her konuda yardımlarını, sabır ve desteklerini esirgemeyen değerli anneme, babama, abime, ablama ve adını sayamadığım pek çok kişiye minnettarım. Tezimin sonuçlanmasında en az benim kadar mutluluk duyan herkese sonsuz teşekkür ederim.

Ankara – 2018

Semih BİRGÜL

İçindekiler

Öz.....	ii
Abstract.....	iii
Teşekkür.....	iv
Tablolar Dizini.....	viii
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.....	ix
Bölüm 1	1
Giriş.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi	5
Araştırma Problemi	6
Alt problemler.....	6
Sayıtlılar	6
Sınırlılıklar	6
Tanımlar.....	6
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	8
Zaman Kavramı.....	14
Serbest Zaman	16
Serbest Zaman Etkinliği	17
Serbest Etkinlikler Dersi	24
İlgili Araştırmalar	28
Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	28
Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	37
Bölüm 3 Yöntem.....	40
Araştırmanın Modeli.....	40
Araştırmanın Çalışma Grubu	40
Veri Toplama Araçları	44

Verilerin Toplanması	45
Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	46
Verilerin Analizi	47
Birinci, İkinci, Üçüncü Alt Problemlere İlişkin Verilerin Analizi	47
Dördüncü Alt Probleme İlişkin Verilerin Analizi	48
Bölüm 4 Bulgular ve Yorumlar.....	50
Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	50
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	60
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	65
Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	73
Bulguların Yorumlanması.....	77
Bölüm 5 Sonuç, Tartışma ve Öneriler	81
Sonuç.....	81
Tartışma.....	82
Birinci alt probleme ilişkin sonuçlara yönelik tartışma	82
İkinci alt probleme ilişkin sonuçlara yönelik tartışma.....	84
Üçüncü alt probleme ilişkin sonuçlara yönelik tartışma.....	85
Dördüncü alt probleme ilişkin sonuçlara yönelik tartışma.....	87
Öneriler	89
KAYNAKLAR.....	91
EK-A: Serbest Et. Dersine İlişkin Değerlendirme Anketi (Öğretmen Formu)	99
EK-B: Serbest Et. Dersine İlişkin Değerlendirme Anketi (Öğrenci Formu)	101
EK-C: Serbest Et. Dersine İlişkin Değerlendirme Anketi (Veli Formu).....	102
EK-Ç. GÖRÜŞME FORMU (Öğretmen).....	104
EK-D. GÖRÜŞME FORMU (Öğrenci)	105
EK-E. GÖRÜŞME FORMU (Veli).....	106
EK-F: Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Gözlem Formu.....	107

EK-G: Etik Komisyonu Onay Bildirimi	108
EK-H: Etik Beyanı.....	109
EK-I: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu	110
EK-J: Thesis Originality Report	111
EK-K: Yayımlama ve Fikri Mülkiyet Hakları Beyanı	112

Tablolar Dizini

Tablo 1	<i>Serbest Etkinlikler Dersinin Yıllara Göre Ders Saatlerinin Dağılımı</i>	28
Tablo 2	<i>Ankete Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri</i>	41
Tablo 3	<i>Ankete Katılan Velilerin Kişisel Bilgileri</i>	42
Tablo 4	<i>Ankete Katılan Öğrencilerin Kişisel Bilgileri</i>	43
Tablo 5	<i>Alt Problemlere Yönelik Veri Toplama Araçları ve Veri Analizleri</i>	49
Tablo 6	<i>Serbest Etk. Dersinin Değ. İlişkin Öğretmen Anket Sonuçları</i>	50
Tablo 7	<i>Bulgular Sonucunda Oluşturulan Temalar</i>	58
Tablo 8	<i>Serbest Etk. Dersinin Değerlendirilmesine İlişkin Öğrenci Anket Sonuçları</i>	60
Tablo 9	<i>Bulgular Sonucunda Oluşturulan Temalar</i>	63
Tablo 10	<i>Serbest Etk. Dersinin Değerlendirilmesine İlişkin Veli Anket Sonuçları</i>	65
Tablo 11	<i>Bulgular Sonucunda Oluşturulan Temalar</i>	70
Tablo 12	<i>Öğretmen Sınıf İçi Gözlem Formu</i>	73

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEGEP: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi

OÖEP: Okul Öncesi Eğitim Programı

TDK: Türk Dil Kurumu

TTKB: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

Bölüm 1

Giriş

Bu bölümde araştırmaya ait problem durumu, araştırmacının amacı ve önemi, problem cümlesi, alt problemler, sayılılar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Son yıllarda eğitimin toplumsal temelleri, birey ve toplum ilişkisi, bireyin davranışlarının toplumsal yapıya yansımaları konularına yönelik çalışmalar hız kazanmaktadır. Bunun en önemli nedeni eğitimin, toplumsal yapının şekillenmesinde fazlasıyla etkili olmasıdır. Bir hedefi toplumsal düzeyde gerçekleştirmek, eğitim sürecinde bu hedefe yönelik yapılan çalışmaların varlığıyla mümkün olabilir. Çünkü eğitimde yapılan değişim ve yeniliklerin izdüşümü, önce bireylerde sonra toplumda görülmektedir. Bu nedenle ülkeler eğitim felsefelerini, politikalarını ve ekonomilerini sürekli gözden geçirerek gelişmekte olan dünyaya uyum sağlayabilecek ve değer katabilecek bireyleri yetiştirmeye çalışmaktadır. Ancak örgün eğitimin bireylerin gelişimini çok yönlü olarak desteklemesi gerekmektedir. Bu destek ancak bireyin öz yeterliliğinin artması ve kendi kendini geliştirmeye istekli olması yönünde bir bilinçle ulaşılmasıyla sağlanmaktadır (Gündüz, 2014).

Bilgi toplumuna geçiş ile birlikte politika, sosyal hayat ve kültürdeki değişimler ulusları etkileyerek bütün ulusların yeniden yapılanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Dünyada yaşanan bu gelişim ve değişimler, teknolojilerin, yaşam biçimlerinin, toplumdaki bireylerde bulunması gereken özellikleri de etkilemekte ve bireyin kendisini geliştirmesini sağlamaktadır. Toplumun her alanındaki bu gelişim ve değişimler eğitim programlarında da kendini göstermektedir (Tüfekçi, 2005). "Toplumun sosyal, kültürel, politik ve ekonomik yönden kalkınmasında ve bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerinde önemli bir role sahip olan bilimsel gelişmeler, eğitim sisteminin temel öğelerinden biri olan eğitim süreçlerine de yansımaktadır" (Gün, 2013).

Günümüz koşullarında bilim ve teknoloji kaynaklı gelişim ve değişimler bilgilerin çok hızlı bir şekilde tüm topluma yayılmasını sağlamaktadır. Bu bilgi akışı, mevcut eğitim felsefelerinin de değişmesini gerektirmiştir. Öğretim programlarından başlayan bu değişim eğitim-öğretim faaliyetlerinin bireyin güncel

yaşamına entegre edilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Okulların resmi öğretim programlarının bireyi hayata hazırlamada tek başına yeterli olmaması, çocuğun da kendi eğitimi içinde görev alması gerekliliği, öğrenciyi merkeze alan eğitim programlarının öğretim programlarına yaptığı baskı nedeniyle programlarda değişiklikler olmuştur (Ürey, 2013).

Günümüzün değişen koşullarının getirdiği yenilikler öğretim programlarında değişiklik yapılmasına sebep olmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı da bu değişime uyum sağlamış ve 2005-2006 eğitim-öğretim yılında yeni ilköğretim programlarını uygulamaya koymuştur. Çalışmalarına devam eden Millî Eğitim Bakanlığı 2010 yılında serbest etkinlikler dersini uygulamaya koymuştur. Bu dersin hedefleri arasında öğrencilerin sosyalleşmesini ve kendi ilgi alanlarına yönelik uygulamalara katılıp okullara bağlılıklarını artırarak derslere katılımlarını sağlamaktır. Okul içerisinde sosyalleşebilen bireyler toplum hayatına uyum sağlamada sıkıntı yaşamayacaktır. Serbest zamanları değerlendirmenin, bireylerin sosyalleşmesinde ve kendilerini gerçekleştirmelerinde etkiye sahip olduğu belirtilmektedir (Gedik, 1985; Bakırcıoğlu, 1994 ; Dikici, 1994).

Okulların eğitim ile ilgili görevleri düşünüldüğünde sadece ders başarısına yönelik olarak düzenlemeler yapmasını beklemek doğru değildir. Öğrencileri hayata hazırlamak; kendiyile barışık, sosyal, iletişim becerisi kazanmış, sorunlarıyla mücadele edebilen ve bu sorunlara çözüm bulabilen bireyler olarak yetiştirilmesi de okulun diğer önemli görevleri arasındadır. Bu özelliklerin bir kişiye kazandırılabilmesi ancak sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinliklerle mümkündür. Bu etkinliklere katılımın sağlanabilmesi için kişinin serbest zamanlarını doğru bir şekilde planlaması gerekmektedir. Doğru planlanan zaman akademik başarıyı da beraberinde getirecektir.

Serbest zamanlarını iyi planlayan öğrencilerin başarılarının arttığı düşünüldüğünde (Köse, 2003), bu çalışmaların iyi bir şekilde incelenmesi, öğrencilerin etkinlik tercihlerine yönelik çalışmaların arttırılması ve bu çalışmaların geliştirilerek serbest zaman etkinliklerinin bireysel farklılıklar göz önüne alınarak belirlenmesi gerekir. Öğrencilerin öğrenmek için ayrılmış olan zamanı tamamen ve etkili bir şekilde kullanmaması, öğrenmenin olumsuz etkilendiği etmenlerden birisi olarak sıralanmaktadır (Fidan, 1996). Öğrenmeye karşı isteksiz öğrencilerin varlığı sınıf içi etmenleri de etkilemektedir. Öğrencinin okula karşı tutumunu da

değiştirmesine ve okul içerisinde olumsuz davranışlarda bulunmasına yol açmaktadır. Ülkemizde uygulanan kredili sistem döneminde artan serbest zamanların olumlu şekilde değerlendirilememesinin öğrencilerin saldırgan davranışlarında artışa neden olduğu tespit edilmiştir (Tezcan, 1994). Bu nedenle öğrencilerin zamanlarını nasıl yönetecekleri ve serbest zamanlarda neler yapacaklarına ilişkin politikaların oluşturulması ve okul içerisinde de bu durumun desteklenmesi gerekmektedir. Zaman konusunda iyi bir beceriye sahip olarak yetişmeyen bireylerin günlük hayatta serbest zamanlarını olumsuz bir şekilde değerlendirmeleri ve bundan zarar görmeleri kaçınılmaz bir gerçektir. Serbest zamanlarını iyi yöneten bireylerin ise; toplum içerisinde daha uyumlu ve sosyal bireyler olmaları beklenmektedir. Serbest zamanlarını etkin kullanan bireylerin ileriki yaşamlarında topluma vereceği hizmetlerde verimliliği daha fazla olacaktır. Bireylere bu becerilerin kazandırılması ise toplumsal bir zorunluluktur. Okul yaşamındayken bu becerileri kazanan kişilerle donatılmış bir toplum yapısı muhakkak ki daha sağlıklı olacaktır. Böylelikle toplumdaki bireyleri uyuşturucu, internet bağımlılığı gibi zararlı alışkanlıklardan korumanın yanı sıra serbest zamanlarını daha iyi yönetmeleri desteklenerek bireylerin sağlık problemlerinin de azaltılmasına yönelik etkinlikler plânlanabilir. Serbest zamanlar günlük yaşamımızın önemli bir parçasını oluşturur. Öğrencilerin yaşam kabiliyetlerinin arttırılmasında ve kişiliklerinin olgunlaştırılmasında gerekli etkinliklere katılmasının şartı serbest zamanlarını etkili kullanmalarıdır. Serbest zaman aktiviteleri bireyin kendini geliştirmesine, yaşadıkları üzerine düşünmesine ve özgüveninin artmasına olanak sağlar (Sellick, 2002; Roberts, 2006 akt. Bektaş & Dinçer, 2011).

Bu konuyla ilgili yapılan araştırmalar (Ragheb & McKinney, 1993, Misra, 2000, Karagün & ark., 2010, Kılbaş, 2010) da serbest zaman etkinliklerine katılımın etkililiğini göstermektedir. Yapılan çalışmalarda; bu etkinliklere katılımın sosyal fobilerin azaltılmasında etkili olduğu belirtilmiştir. Serbest zaman tatmini birçok değişkenle ilişkilidir. Bunların başında; yaşamdan tatmin olmak, mutluluk ve yaşam kalitesinin de artırılmasıyla ilişkilidir. Ayrıca serbest zaman tatmininin akademik stres ile de ters yönlü ilişkili olduğu belirtilmiştir (Sarı & Kaya, 2016).

Bu kadar önemli olan bir konu ülkemizde Cumhuriyet'in ilanından itibaren farklı isimlerde eğitim programlarımızda yer almıştır. Ders dışı etkinlikler kapsamında ilk olarak 1929 tarihli İlkemektepler Talimatnamesi (İlkokullar

Yönetmeliği'nde gördüğümüz uygulama 1974 yılında toplanan IX. Milli Eğitim Şurası'nda, "eğitsel kol çalışmaları" başlığı altında toplanmış ve bir programa bağlanmıştır (Akyüz, 2007). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 2140 Sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanan İlk ve Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde çeşitli eğitsel kolların kurulması ve bunların öğretmenler tarafından yönetilmesi zorunlu kılınmıştır (MEB, 1983). Milli Eğitim Bakanlığı 1997 yılında ilköğretim programında öğrencilerin bireysel farklılıklarını da göz önüne alarak gerçekleştirilebilecek farklı etkinlikler içeren "Bireysel ve Toplu Etkinlikler" dersini programa koymuştur (Dal, 2004). Bireysel ve Toplu Etkinlikler dersi ilköğretimin ilk üç sınıfı için 3'er saat olarak programlara eklenmiştir. İlköğretim 4. Sınıfta ise Bireysel ve Toplu Etkinlikler dersine yere verilmemiş, onun yerine seçmeli derslere yer verilmiştir. Bireysel ve Toplu etkinlikler dersinin uygulanmaya başlanmasının üzerinden 8 yıl geçmişken MEB 13.01.2005 tarihinde "İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler" yönetmeliğini uygulamaya koymuştur. TTKB'nin 14.07.2005 tarih ve 192 sayılı kararıyla "İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelge"lerinde 2005 yılı için sadece ortaokul kısmına yönelik bir düzenleme yapılmıştır. Eğitimin niteliğinin artırılması amacıyla yapıldığı belirtilen bu yönetmelik değişikliğiyle İlköğretimin 1., 2. ve 3. sınıflarında Bireysel ve Toplu etkinlikler dersi kaldırılarak bu saatler için seçmeli dersler belirlenmesi ve bu derslerin yürütülmesi kararlaştırılmıştır. İlköğretimin 4., 5., 6., 7. ve 8. sınıflarında ise Rehberlik ve Sosyal Etkinlikler uygulaması programa eklenmiştir (MEB, 2005). TTKB 04.06.2007 tarih ve 111 sayılı karar ile "İlköğretim Haftalık Ders Çizelge"sinde tekrar değişikliğe gitmiştir. Rehberlik ve Sosyal etkinlikler uygulaması 1., 2. ve 3. sınıflara da getirilmiştir. Aynı zamanda seçmeli ders uygulaması da devam etmektedir. MEB 2010 yılında "İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesi"nde tekrar değişikliğe gitmiştir. 2010 yılından itibaren Serbest Etkinlikler dersi programlara konulmuştur. Kısa bir süre içinde ders saatleri ve uygulanacak sınıflarda değişikliğe gidilmiştir. 2010 yılında uygulamaya konan ve değiştirilen serbest etkinlikler uygulamasının okullarda nasıl uygulandığı araştırılmaya değer bulunmuş olup, bu çalışmada serbest etkinlikler yoluyla kişilerin serbest zamanlarının nasıl plânlandığı, ne tür etkinlikler yapıldığı ve derse ilişkin amaçlara ulaşıp ulaşılamadığına cevaplar aranmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, ilkokullarda uygulanmakta olan Serbest Etkinlikler derslerinde gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesidir. Bu çalışma sonucunda serbest etkinlikler dersi için hazırlık, kaynak, eğitim ortamının uygunluğu, dersin seçimi, dersle ilgili karşılaşılan durumların tespiti ve dersin etkililiğine ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri değerlendirilecektir.

Serbest etkinlikler dersi MEB'in 2010 yılında uygulamaya koyduğu bir derstir. Bu dersin programlara konulması TTKB'nin 20.07.2010 tarihli kararıyla "İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesi"nde bazı değişiklikler yapılmasıyla olmuştur. Bu dersle ilgili herhangi bir pilot uygulama yapılmamış, öğretmenlere dersin uygulanmasıyla ilgili bir eğitim ya da derse yönelik bir doküman verilmeden dersin uygulanmasına geçilmiştir. Bu araştırma ile görüşleri, önerileri ve ihtiyaçları dikkate alınmadan uygulamaya geçirilen Serbest Etkinlikler dersine ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri ve onlar açısından nasıl algılandığı, öğretmenlerin bu konudaki bilgi eksikliğinin uygulamadaki etkilerinin neler olabileceği belirlenmeye çalışılmaktadır.

Serbest etkinlikler dersi uygulanırken yapılacak etkinliklerin öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak planlanması görevi tamamen sınıf öğretmenlerine bırakılmıştır. Öğrencilerin bireysel farklılıklarının ve fiziksel ortamın uygulamada bazı sıkıntılar yaratması olası görünmektedir. Bu kadar geniş kapsamlı bir dersin öğretmenlere yeterli bilgi verilmeden, onları yönlendirecek kaynaklar olmadan uygulanmaya konulmasının ortaya çıkaracağı sonuçlar bu araştırma için önemlidir.

Serbest etkinlikler dersinde öğretmenlerin neleri yaptıklarını ve neleri yapmadıklarını belirlemek, dersin amacına uygun olarak işlenip işlenmediğini ortaya koyması açısından bu araştırmayı önemli kılmaktadır.

Alanyazın taramasında görülmüştür ki, Serbest etkinlik uygulamasına ilişkin yapılan araştırmalar çoğunlukla öğretmenlerin bu uygulama ile ilgili görüşlerine dayalıdır. Ancak bu araştırma ile serbest etkinlik uygulaması konusunda öğrencilerin ve velilerin de görüşlerine başvurmaktadır.

Genel olarak bu araştırmada toplanan veriler; öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinde sınıflarında neler yaptıkları, amaçlanan ile okullarda

gerçekleştirilen uygulamalar arasındaki benzerlik ve farklılıkların neler olduğunu ve bu uygulamayı gerçekleştiren tarafların bu konuda neler düşündüklerini detayları ile ortaya koymak açısından önemli görülmüştür.

Araştırma Problemi

İlkokullarda uygulanmakta olan serbest etkinlik dersine ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri nelerdir?

Alt problemler

1. İlkokullarda uygulanmakta olan serbest etkinlik dersine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
2. İlkokullarda uygulanmakta olan serbest etkinlik dersine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
3. İlkokullarda uygulanmakta olan serbest etkinlik dersine ilişkin veli görüşleri nelerdir?
4. İlkokullarda uygulanmakta olan serbest etkinlik dersleri nasıl uygulanmaktadır?

Sayıtlılar

Araştırmaya katılan öğretmenler, öğrenciler ve veliler anket ve görüşme sorularını içtenlikle ve objektif olarak cevaplandırmışlardır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. 2014 – 2015 eğitim - öğretim yılı,
2. Ankara ili Nallıhan ilçesindeki sekiz devlet okulu,
3. Kullanılan ölçme araçlarından toplanan veriler ile sınırlıdır.
4. Öğretmen, öğrenci ve veli görüşleriyle sınırlıdır.

Tanımlar

Zaman: Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit; bu sürenin belirli bir parçası; belirlenmiş olan an; bir işe ayrılmış veya bir iş için ayrılmış saatler; dönem, devir; çağ, mevsim” olarak tanımlanmaktadır (TDK Türkçe Sözlük, 2005).

Serbest Zaman: Kişinin hem kendisi ve hem de başkaları için bütün zorluklardan veya bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteğiyle seçeceği bir faaliyetle uğraşacağı zamandır. Kişinin kesin olarak bağımsız ve özgür olduğu zamandır (Tezcan,1982).

Serbest Etkinlikler: Kişinin mesleki, ailesel ve toplumsal ödevlerini yerine getirdikten sonra özgür iradesiyle girişebileceği dinlenme, eğlenme, bilgi ya da becerilerini geliştirme, toplum yaşamına gönüllü olarak katılma gibi bir dizi uğraşlardır (Tezcan, 1982).

Serbest Etkinlikler Dersi: Öğrencilerin; okulu sevmelerini, kendilerini rahatça ifade etmelerini, kendilerini güvende hissetmelerini sağlayan eğitici ve öğretici uygulamalar yoluyla sosyalleşmelerini sağlayan, zihinsel, fiziksel, sosyal ve kültürel gelişmelerinin arttığı ve sınıfta yapılan etkinlikler aracılığıyla yaşamda kullanabilecekleri beceriler elde ettiği etkinliklerin yapıldığı derstir.

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Günümüz koşullarında, bireylerin sahip olması gereken nitelikler değişmekte ve artmaktadır. Bu da ulusal eğitimde yetiştirmeyi planladığımız öğrencilerin yeterliliklerinin sürekli olarak tartışılmasına ve bu tartışmanın güncelliğini korumasına sebep olmaktadır. Eğitim; bireylerin yaşamını dengelemesinde, verimliliğini ve yaratıcılığını kullanabilen bireyler olabilmelerini sağlamak için gerekli şartları içinde bulunduran bir süreç olarak yeteneklerini geliştirmelerinde, topluma uyumlu ve olumlu davranışlar geliştiren bireylerin yetiştirilmesinde önemli bir yere sahiptir (Varış, 1994). Eğitim bir kavram olarak, bireyin kendi yaşantısı yoluyla istedik davranış oluşturma sürecidir (Ertürk, 1975).

Bu süreç, amaçlanan ile bireylerin yaşayacaklarından elde edeceği deneyimlerin arasındaki uyuma bağlıdır. Fakat gerekli olan koşullar da yerine getirilmelidir (Mosston & Ashworth, 2000). Aynı yaş grubundaki çocukların; gelişim düzeyleri, ilgi ve ihtiyaçları birbirlerinden farklıdır. Eğitim-öğretim sürecindeki amaç; çocuklar arasındaki farkların kaldırılarak her birinin kendi ihtiyaçları ve özelliklerine göre gelişme yetiştirme imkânları sağlamaktır (MEB, 2000).

Eğitim kavramı ile ilgili pek çok tanımın ortak yanı, "insan davranışlarının bilinçli ve düzenli olarak geliştirilmesidir" (Ertürk, 1975). Bu husus Milli Eğitim mevzuatında da aşağıda açıklandığı şekilde yer almıştır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre: öğrencilerin ilgileri, istidatları ve kabiliyetleri doğrultusunda yetiştirilerek hayata hazırlanması ve üst öğrenime hazırlanmaları; mesleklere ön hazırlık yaparak mesleğe girişlerinin kolaylaştırılması ve mesleğe uyumlarının sağlanması gibi çok önemli amaçları vardır (MEB, 2000).

Öğrencilerin ilgi, istidat ve kabiliyetleri istikametinde yetiştirmek ve mesleğe olan uyumlarını sağlamak birçok yöntem ve tekniğin bir arada kullanılmasıyla mümkün olmaktadır. Eğitim süreci içerisinde kullanılan birçok yöntem bulunmaktadır. Bunun için gerekli bazı şartların sağlanması lazımdır. Bireylerin sahip olduğu farklılıklar tespit edilerek değerlendirilmeli ve buna göre eğitim süreci kurgulanmalıdır. Bazı bireylerin bu süreçte tanımlanması gerekmekte iken, bazı bireyler kendiliğinden keşfedilir. Bazı bireyler ise bu süreci örnekleme yaparak yaşamalıdır (Kleindienst, 1978).

Öğretmenlerin yapması gereken, sınıf ortamını öğrencilerin ilgi ve yetenek alanlarına uygun olarak oluşturmalarıdır. Bunu sağlamak için mevcut programlar öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda zenginleştirilerek sunulmalıdır. Öğretmenler, öğrencilerin aktif olarak katılabilecekleri etkinlikleri düzenleyerek öğrencilerin kendi ilgi ve yeteneklerini geliştirmelerine katkı sağlamalıdır.

Bireylerin kendi ilgileri ve yeteneklerinin farkında olarak meslek seçebilmelerinin yolu okulöncesinden başlayarak farkındalık artırıcı çalışmaların yapılmasıdır. İlgi ve yeteneklerin tanınarak geliştirileceği dönem ailede başlamaktadır. Anaokulu, anasınıfı ve ilköğretimde ilgi ve yetenekler ailede olduğundan daha planlı bir şekilde geliştirilmeye başlanır. Okulun temel işlevlerinden bir tanesi de çocukların doğuşlarından itibaren sahip oldukları yetenekleri değerlendirerek onların topluma yararlı bireyler haline getirilmesidir (Aslan & Cansever, 2007). Okulöncesi dönem, çocuğun yeteneklerinin ve becerilerinin geliştirilmesi için çocuğa rehberlik edilmesi, çevresindeki olaylara karşı uyarılması, çocuğun yaptıklarının ve düşündüklerinin izlenmesi, doğru davranışlarının pekiştirilmesi gereken bir dönemdir (Erden, 1998).

Gelişimin hızla yönlendiği yaşamın ilk yılları, bireyin çevre koşullarından en çok etkilendiği, biçimlendirici yıllardır. Davranışların temelleri bu yıllarda atılır (Oğuzkan & Oral, 1996; akt. Yılmaz, 2015). Çocukların kişiliklerinin temellerini attığı yıllarda ilk karşılaştıkları kurumlar okul öncesi ve ilkokullardır. Bu kurumlar ülkemizde ilköğretim kurumları olarak adlandırılmaktadır. Çınar (2008) ilköğretimi tanımlarken "kadın erkek tüm yurttaşların ulusal amaçlara uygun olarak beden, zihin, duygu ve ahlâk bakımından gelişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretim aşamasıdır" demektedir (Gözütok, 2016).

Eğitim sürecinden geçmeyen bir kişinin, hiçbir alanda, tamamen kendini yetiştirmesi ve geliştirmesi mümkün değildir. Eğitime ulaşım konusunda kısıtlı imkânları olan bireylerin olduğu toplumlarda kültürel, sosyal ve ekonomik kalkınmanın sağlanamayacağı düşünüldüğünde okulların ne kadar değerli olduğu anlaşılabilir. Aynı zamanda okulun sorumluluğunun ne kadar fazla olduğu da anlaşılabilir. İlköğretimde kişilik gelişiminin ve karakter oluşumunun en önemli yılları ilk yıllardır. Çocuğun okulda kendini güven içinde hissetmesi, psikolojik ve sosyal gelişimine katkı sağlayacaktır. Sağlıklı toplum yapısı; beden, ruh ve sosyal olarak sağlıklı olan bireylerden oluşmaktadır (Senemoğlu, 2018).

İlköğretime bağlı kurumlarda da sosyal ve kişilik gelişimlerini sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmeleri için kendi ilgi ve yeteneklerine yönelik çalışmalar yapılmakta olup bu çalışmalar onların topluma uyumlu bir şekilde adapte olmalarını sağlamaktadır. Türk eğitim sisteminin temel taşı olan ilköğretimde bireylere, toplum içinde diğer üyelerle uyum içinde yaşamaları ve yaşamlarını daha iyi bir biçimde sürdürmeleri için gerekli olan temel bilgi ve beceriler kazandırılmak hedeflenmektedir (Fidan & Erden, 1998).

İlköğretim okullarının temel amacı, öğrencilerin yetenekleri istikametinde temel becerilerini geliştirerek büyümesi ve sosyalleşmesidir. İlköğretim yıllarında çocuk, mesleki anlayışını geliştirir ve bu yöndeki temellerini atmış olur. Okulöncesi dönemde çocuk ilk olarak yetişkinleri taklit ettiği oyunlar oynar. Herkesin uğraşları arasında benzerlikler ve farklılıklar bulunduğunu keşfeder. İlköğretimin ilk yıllarında çevresine daha çok dikkat etmeye başlar. Çevresindeki insanların mesleklerindeki benzerlik ve farklılıkları ayırt etmeye başlar. Çocuk ilköğretim yılları boyunca birçok mesleği gözlemler, bu mesleklere ilişkin soruları artar ve bu sayede yeni bilgiler ve deneyimler kazanır (Tan, 1995).

Ülkelerin geleceklerinde okullarda verilmekte olan eğitimin niteliği ve de uygulanış biçimi de önemlidir. Mevcut eğitim sistemi, ülkelerin gelecekleri olan çocukların olumlu ya da olumsuz davranışlar geliştirmelerinde önemli bir yere sahiptir. Her toplumun ortak özelliği geleceğin nitelik sahibi insanlarını yetiştirebilmeyi başarabilmek için gereken tüm önlemleri almalarıdır (Yetiş, 2008).

İlkokullar çocuğun hayata hazırlandığı temel eğitim kurumlarıdır. "Temel Eğitim" kavramı için, "ilköğretimi kapsayan eğitim sistemi (TDK, 2015)", "öğrencilere okuma-yazma, aritmetik, meslek becerileri, ev yönetimi, sağlık bilgisi, fen bilgisi, yurttaşlık bilgisi, din bilgisi alanlarındaki temel kavramları, bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla düzenlenen eğitim (Oğuzkan, 1981)", "... her yurttaşa yaşamında karşılaştığı ve karşılaşacağı kişisel, toplumsal sorunlarını çözmeye; toplumun değerlerine, düzgülerine uyum sağlamada; üretken ve tutumlu olmada temel yeterlikleri, alışkanlıkları kazandıran eğitim (Adem, 2001)" tanımları yapılmıştır (akt. Gözütok, 2016).

Temel eğitim; yurttaşlara, okul ya da benzeri bir ortamda en gerekli yaşamsal bilgi ve becerilerin kazandırılmasıdır. Temel eğitim, çocukları kapsadığı gibi, daha önce eğitim görmemiş yetişkin yurttaşları da kapsar (Altunya, 2016).

Belirtilen amaçlara ve hedeflere ulaşabilmek için de öncelikle nitelikli bir temel eğitim yapısı oluşturulmalıdır. Temel eğitim, her yurttaşa yaşamında karşılaştığı kişisel, toplumsal sorunlarını çözmeye, toplumun değerlerine uyum sağlamada, üretken ve tutumlu olmada temel yeterlilikleri kazandıran eğitimidir (Demir, 2016).

Yaşamın ilk eğitim kurumları olan ilkokullar, bireyin gelecek yıllara hazırlanmasında, temel bilgi ve becerilerin kazanmasında, sağlıklı ve etkin bir kişilik geliştirmesinde önemli bir yere sahiptir.

Sağlıklı bir kişilik yapısının özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Duygusal güven,

Kendini tanıma,

Başkalarını kabul etme,

Sosyalleşme,

Öğrenme güdüsü ve becerisi,

Bağımsızlık,

Özgürlük ve disiplinler arası denge,

Paylaşma, birlikte çalışma (Oğuzkan & Oral, 1996; akt. Yılmaz, 2015).

Sağlıklı bir kişiliğin temelini atıldığı yıllarda çocuk, temel eğitim kurumları aracılığıyla eğitim almaya başlar. Kişilerin temel bilgi, becerileri kazandığı ve kişiliklerinin oluşmasında önemli bir yere sahip olan temel eğitim tüm vatandaşlar için bir haktır ve devlet bunun yerine getirilmesini temel eğitim kurumları vasıtasıyla sağlamak zorundadır. Temel eğitimin gerçek ve çağdaş anlamda bir hak olabilmesinin bazı koşulları bulunmaktadır. Bunların temel koşulları şöyle sıralanabilir:

1) Bilimsel içerikte ve akli özgürleştirici nitelikte olması,

2) Yetkin öğretmenler elinde yapılması,

3) Sağlıklı bir ortamda sürdürülmesi,

4) Demokratik bir iklimde gerçekleştirilmesi ve öğrenci katılımına olanak tanınmasıdır (Altunya, 2016).

Bu nedenledir ki; eğitimde gerçekliği ve çağdaşlığı temel alan bir toplumun geleceğini, yetişmekte olan bireylerine verebildiği eğitimin niteliği belirler. Ulusal eğitim politikası, bireyin hakkı ile onun içinde yaşayacağı ve özgürleşeceği toplumun gereksinimleri, ulusal ve evrensel değerler dikkate alınarak düzenlenmeli, uygulanmalıdır. Böylece eğitim, hem insan aklını özgürleştirecek, hem ona yaşamsal becerileri, hem de yurttaşlık bilincini kazandıracaktır. Eğitim sistemi, kişilerin çağdaş teknolojiye uygun bilgi ve becerilerle donatılması, her düzeyde ve her alanda kalkınmanın gerektirdiği nitelik ve sayıdaki insan gücünün yetiştirilmesi amacını güder. İnsanı eğitim yoluyla değiştirmeden kalkınma gerçekleştirilemez (Demir, 2016).

Temel eğitim kurumları öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetlerine göre yaşama hazırlar ve sağlıklı bireyler olma yolunda kişisel gelişimlerine önemli katkılar sağlar. Bu süreçte genel (kamusal) eğitim; kendinden beklenen şu işlevleri yerine getirmelidir:

- 1) Bakma ve koruma (özellikle çocuklar ve gençler için),
- 2) Kişide var olan tüm yetenekleri geliştirme,
- 3) Topluma, çevreye ve kültüre dinamik uyum sağlamaya katkıda bulunma,
- 4) Bilimsel bilgiyi ve çağdaş teknolojiyi tanıtmaya; yaş ve gelişime uygun olanını öğretme,
- 5) Bilgi ve beceri kazanma yöntemlerini öğretme,
- 6) Demokratik yurttaşlık bilinci kazandırma,
- 7) İnsan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirme,
- 8) Temel mesleki bilgi ve beceriyi edindirme,
- 9) Günlük yaşamsal beceri ve davranışları kazandırma gibi edimlerdir. (Altunya, 2016).

Bu edimleri kazanma sürecinde günümüzde sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu sıkıntıların bazıları doğrudan eğitim sistemimizle alakalıdır. Akademik başarının

yüceltilmesiyle bireyin bütüncül gelişimi terk edilmiştir. Yarışmacı eğitim anlayışının benimsenmesiyle birlikte korkunç bir yarışma ve sınav sarmalının içerisine itilen çocukların –gençlerin- çocuklukları çalınmıştır. Güçlü bir güven duygusu geliştirmek, bireyin barışçıl tutum ve davranışlarını destekleyen bir eğitimle olanaklı olabilir. Coşkulu bir çocukluk –yaşam- üretme olanağı bulan herkes, yıkıcı sahip olma davranışlarını terk edecektir. Eğitim, bireyin mutlu bir yaşam üretebilmesini sağlayacak temel yaşam becerilerinin kazanılacağı bir süreç olarak kurgulanmalıdır. Eğitim, çocuğun bütünsel gelişimini –sosyal, kültürel, fiziksel, duygusal, bilişsel, devinışsel, estetik, akademik, sanatsal- dengeleyecek şekilde tasarlanmalıdır (Ural, 2016).

Günümüz bilgi toplumunda eğitim önemli bir hale gelmiştir. Bunun sonucunda bireylerin, siyasi ve ekonomik çevrelerin de eğitim sisteminin niteliğinin artması ve sistemin verimliliğinin yükseltilmesi istekleri artmaktadır. Kültürel, ekonomik ve sosyal alanda yaşanan bu değişimler toplumları etkilemekte ve bu değişime uyum sağlayamayan toplumlar sorunlar yaşayabilmektedir. Bu sorunların neticesinde yaşanabilecek toplumsal karışıklıkların önüne genel eğitimin yanında serbest zamanların iyi bir şekilde değerlendirilmesiyle de geçilebilir. Bir ülkenin her alanda kalkınabilmesi eğitim sistemiyle alakalıdır (Sargın, 2014).

Bu çocukların ileride sağlıklı bir kişilik yapısına sahip olabilmeleri için okullara çok büyük sorumluluklar düşmektedir. Etkili okullar öğrencilerin bireysel farklılıklarına yönelik eğitim yaparak öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıyıp geliştirmeye çalışır. Bireyler kendi ilgi ve yeteneklerini geliştirebilirlerse kendilerini gerçekleştirebilmiş olurlar.

Eğitim sürecinin birçok boyutu vardır. Eğitim yaşam boyu devam eden, yaşantılar yoluyla kazanılan sürekliliği olan bir süreçtir (Ayar, 2009). Bu nedenle eğitim, dinamik bir öğrenme sürecidir. Bandura'ya (2001) göre çocuk aktif öğrenme yoluyla daha fazla bilgi öğrenmektedir. Bjarnadöttir (2004), formal eğitimin yanında informal eğitimin de önemli olduğunu belirtmektedir. Bjarnadöttir'e (2004) göre informal eğitim, okul içinde veya dışında grup içindeki öğrenme olarak gerçekleşmektedir. Yazara göre çocuğun aktif vatandaşlığının gelişiminde ve özerklik kazanmasında informal eğitimin büyük yararı bulunmaktadır. İnfomal eğitim serbest zaman etkinliği içinde sağlanmaktadır. Serbest zaman etkinlikleri teknoloji ve kitle iletişim araçları ile "yeni öğrenme çevresi" veya "yeni öğrenme

alanları” olarak çocuklar için tanımlanan eğitim alanları arasında yerini almaktadır” (Bozak, Apaydın & Demirtaş, 2012). Eğitim programı da eğitime bağlı olarak dinamik bir yapıya sahiptir. Eğitim programları, eğitimin genel amaçlarına uygun olarak, sadece okul ve derslerle sınırlı kalmamalı ve ders dışı etkinlikleri de kapsamalıdır. Öğrenmenin sağlanabileceği her türlü etkinliği de içine alacak şekilde yapılandırılmalıdır. Okul dışı etkinliklerin planlanmasının ilk basamağı şüphesiz ki etkili bir serbest zaman yönetimi ile mümkün olmaktadır.

Zaman Kavramı

Serbest zaman kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle zaman kavramının incelenmesi gerekir. Zaman kavramı; tarih boyunca insanların yaşamlarını etkilemiş ve düzenlemiş bir olgu olarak çok sayıda tanımlama yapılmış ve çeşitli açılardan ele alınmış bir kavramdır.

“Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit; bu sürenin belirli bir parçası; belirlenmiş olan an; bir işe ayrılmış veya bir iş için alışılmış saatler; dönem, devir; çağ, mevsim” olarak tanımlanmaktadır” (TDK Türkçe Sözlük, 2005). “Sosyolojik, psikolojik, fiziksel ve felsefi bakış açılarıyla ele alınabilen zaman, kimilerine göre de bir kaynaktır. Kullanılmaya hazır olması nedeniyle bir kaynak niteliği taşıdığı doğrudur. Ancak, ödünç alınıp verilmemesi, biriktirilememesi ve arttırılamaması gibi nedenlerle diğer kaynaklardan farklı bir nitelik taşır. Zaman sadece harcanabilir. Diğer kaynaklarda olduğu gibi zaman da boşa harcanabilir ya da etkili bir şekilde değerlendirilebilir” (Aslan, 1994; Eroğlu ve Bayrak, 1994; Süzer, 1997; akt. Şen & Sarıkaya, 2015).

Zaman satın alınamaz, depolanamaz ve tekrar yerine konulamaz. İyi kullanıldığında ucuz, kaybedildiğinde pahalıdır (Hacıoğlu & ark., 2003). Kişilerin zamanının alınıp satılan bir özellik taşıması, zamanı diğer kaynaklardan farklı kılmaktadır (Gümüş, 2002; akt. Gözel & Halat, 2010). Bu durumda zaman, herkesin her gün aynı miktara sahip olması açısından benzeri olmayan bir kaynaktır (Jandt, 1998; akt. Gözel & Halat, 2010).

Zaman, tasarruf edilemeyen, ödünç alınamayan, kiralanamayan, satın alınamayan, çoğaltılamayan, sadece kullanılan ve kaybedilen aktifimiz veya varlığımızdır (Akgemci vd., 2003; akt. Gözel & Halat, 2010). Verimli olmadan ve yanlış kullanılan zaman dolayısıyla bireylerde görülen rahatsızlıklar hem bireyi

hem de toplumun tamamını etkilemektedir. Bu nedenle zamanın etkili ve verimli kullanılabilmesi çok önemlidir. Zamanın iyi kullanılabilmesi; insanın çalışma haricinde kendine ayırdığı zaman, çalışma zamanı, biyolojik ve fizyolojik ihtiyaçları için ayırdığı zamanın arasındaki dengeye bağlıdır.

Zamanın iyi yönetilmesi için, kullanım bölümlerinin dikkate alınması gerekir. Bazı araştırmacılar zamanı tanımlayabilmek için zamanı farklı parçalara ayırmanın gerekliliği görüşünü savunmaktadırlar (Öztürk & Tecimen, 2017). Kullanım açısından zamanı; çalışma zamanı ve çalışma dışı zaman olarak iki grupta ele alabiliriz. Çalışma zamanı, bireylerin geçimlerini sağlayabilmek için para kazanmak amacıyla iş yerlerinde geçirdikleri zamandan oluşmaktadır. Ancak bireyin çalıştığı işin niteliğine bağlı olarak çalışma için yaptığı hazırlık, işe gidiş-geliş süreleri ve kendi işi veya çalıştığı ikinci bir işle ilgili yapması gereken mesleki uğraşlar da çalışma zamanı içinde yer alır. İnsanın yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli olan temel ihtiyaçlarından beslenme, uyku ve boş zamanı ise çalışma dışı zamanı oluşturmaktadır (Karaküçük, 1999).

Bu iki zaman diliminin birbirini tamamlayıcı nitelikte ve dengeli olması gerekmektedir. Günümüzde yaşamın değişen temposu içerisinde bireylerin zamanı etkili bir şekilde kullanmaları giderek azalmaktadır. Özellikle insanlardan beklenen ve karşılanması istenen konulara yönelik taleplerdeki artış zamanı etkili kullanma konusunda sıkıntılar yaratmaktadır.

Zaman kavramını objektif ve subjektif zaman olarak da ele almak mümkündür. Objektif zaman, düzenli olarak değişim gösterebilen doğal olaylar veya yapay araçlar yardımıyla ölçülebilen dünyanın neresine gidilirse gidilsin her insan için aynı ve eşit olan bir kaynaktır. Subjektif zaman ise içinde bulunulan ortama göre farklı algılanan insanın moral değerlerine bağlı olarak hissedilen ve yaşanan zamandır (Akatay, 1997; akt. Kurar & Baltacı, 2014).

İş dünyasında karşılaşılan talep artışları ve çalışma yaşamındaki değişimler zamanın yetersizliği sorununu ortaya çıkarmaktadır. Zaman yetersizliğinin bir diğer nedeni de çağımızın teknoloji çağı olmasıdır. Küreselleşen dünya düzenine ayak uydurmak için teknolojiyi daha çok kullanmaya başlayan bireyler yoğun çalışma temposu altında ezilmekte ve zamanı yetiştiremediklerinden yakınmaktadırlar.

Zaman bireyler için önemli olduğu kadar yaptıkları işler üzerinde baskı oluşturarak onları daha hızlı çalışmaya yönlendiren bir kavram olarak zamanı iyi yönetme kavramını karşımıza çıkarmaktadır. Birçok durum bireylerin yaşamlarında ve mesleklerinde başarılı olmasını etkilemektedir. Bu durumlardan bir tanesi de zamanını iyi yönetebilme becerisidir (Gözel & Halat, 2010).

Jandt'a (1998) göre, zamanın yönetilmesi gereken bir kaynak olduğunu yöneticiler, 1980'li yılların başlangıcında görmüşlerdir. Zaman yönetimi, yönetim süreçleriyle ilgili bir kavramdır. Yönetim süreçlerinden "planlama, örgütleme, yürütme, eş güdüm, denetim" süreçlerinin her birinde zaman boyutu söz konusudur ve başarılı sonuçlara ulaşabilmenin yolu zaman yönetimiyle mümkündür (Sadık vd., 2008).

Eğitimde zaman yönetimini sağlamanın yolu iyi bir planlamadır. Çünkü zamanın telafisi yoktur ve geri alınamaz. Bu nedenle bireylerin zaman planlamasını iyi yapması ve zamanı iyi yönetmesi gereklidir. Zamanın etkili ve verimli kullanılması hem ailenin hem de okulun sorumlulukları arasındadır. Zamanın uygun şekilde kullanılmaması bireyi ve tüm toplumu etkilemektedir. Zaman konusunda planlamanın iyi yapılmasını gerektiren bir diğer kavram da serbest zaman kavramıdır.

Serbest Zaman

Zaman kavramına bağlı olarak serbest zaman kavramının da incelenmesi gerekir. Serbest zaman kavramı ile ilgili olarak alanyazın tarandığında bu konuyla ilgili çalışmaların çok eskilere gittiği görülmektedir. Aynı zamanda pek çok tanımla karşılaşmak da mümkündür.

Bireylerin yaşamlarını sürdürmek veya mesai saatleri, uyku ve yemek yeme gibi beden varlığını sürdürebilmek için yaptığı işlerin dışında kalan zamana "serbest zaman" denir (Torkildsen, 2005). Abadan'a (1961) göre serbest zaman, uyumak, yemek yemek, vücut bakımı yapmak, okula gidip gelmek, ders veya bir işte çalışmak dışında kalan zamandır (Şen & Sarıkaya, 2015). Serbest zaman istediğimiz gibi harcayabileceğimiz mevcut zaman dilimidir (Broadhurst, 2001). Uluslararası Serbest Zamanları İnceleme Grubu serbest zamanı; bireylerin mesleğiyle, ailesiyle ve toplumsal olarak yapmaları gereken işleri yaptıktan sonra kalan zaman içerisinde kendiliğinden katıldığı dinlenme, eğlence, bilgilerini ve

becerilerini arttırmak gibi aktiviteler olarak tanımlamaktadır (Tezcan, 1994). Serbest zaman bireyin tüm zorunlu ihtiyaçlarından kurtularak gönüllü olarak seçtiği bir faaliyete katıldığı zamandır (Tezcan 1982).

Serbest zaman, hiçbir mecburiyet ve şarta bağlı olmadan, kişinin kendi yetiştirme biçimi ve arzuları doğrultusunda örf, adet ve geleneklere uygun olarak kendi başına ya da başkaları ile birlikte vakit geçirmek veya dinlenmek için kullanabileceği zamandır. Aristo; serbest zaman etkinliğini, “başka bir amaç olmadan, sadece yapmak için yapılan bir etkinliğin içinde bulunma durumu” şeklinde ifade etmektedir (Kraus, 1971; Tel & Köksalan, 2008).

Serbest zaman bireyin özgürce meşgul olduğu, herhangi bir sınırlandırma olmadan zevk alarak gerçekleştirdiği etkinlik, iş, ödev veya yükümlülüklerdir (Bozak, Apaydın & Demirtaş, 2012). Fransız Sosyolog Dumadizedier Serbest Zamanı insanların rahatlaması yaratıcılık kapasitelerinin hızlı gelişmesi ve bilgi birikimlerini artırmak için sosyal iş ve aile dışı topluluklara katılma olarak tanımlamıştır (Tel & Köksalan, 2008).

Serbest zaman, insan yaşamının her dönemine yerleşmiş, bireysel ve toplumsal gelişmişlik ve yaşam kalitesi gibi birbiriyle bağlantılı konuları içeren bir kavramdır (Arslan, 2011). Bu kavramı incelediğimizde bazı kaynaklarda boş zamanla birbirinin yerine kullanıldığı da görülmektedir. Boş zaman ve serbest zaman kavramının birbirinin yerine kullanıldığı yerlerden biri de Millî Eğitim Bakanlığı'nın yapmış olduğu Gençlik Şurası'dır. Şurada boş zaman kavramı için şu tanıma yer verilmiştir: bireyin iş ve diğer zorunluluklarından kalan zamanında, özgür bir şekilde dinlenip eğlenmesi, kendisi ve toplumu geliştirmek için kullanacakları zamandır (Komisyon, 1998).

Serbest Zaman Etkinliği

Alanyazında serbest zaman etkinliklerinde bireylerin motivasyonunun serbest zaman etkinliklerinden alınan doyuma bağlı olduğu belirtilmektedir. (Beggs, Elkins, & Powers, 2005). Serbest zaman etkinlikleri; bireyin günlük yaşam koşullarının getirdiği fazla çalışma, monotonlaşan hayat biçimleri gibi beden ve ruh sağlığını tehdit eden koşullardan kurtulmak, yaşamdan haz alabilmek, kişisel olarak doyuma ulaşabilmek amacıyla iş ve tüm zorunlu ihtiyaçlarından bağımsız olarak kişisel ya da grup olarak yaptığı etkinliklerdir (Karaküçük, 1999). Yine de

serbest zaman etkinlikleri eğlence kültür, spor ve rahatlama olarak kullanılan bir kavram olarak bilinmektedir. (Kooijman, 2002).

Gelişen teknoloji ve değişen yaşam şartları ile birlikte bireylerin daha çok serbest zamanı ortaya çıkmıştır. Kişilerin gelir durumlarına bağlı olarak serbest zaman aktivitelerine katılma ve bu katılımların artması ile sosyalleşme yaşamlarında önemli hale gelmiştir. Alanyazında serbest zaman etkinlikleri çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır. Niteliklerine ve sürelerine göre sınıflandırılabilir gibi, katılımcıların yaşına veya sayısına, katılım süresine, etkinliğin yapıldığı ortama ve katılımcıların sosyolojik özelliklerine göre değişik şekillerde sınıflandırılabilir (Karaküçük 1999). Bireylerin serbest zamanlarında katıldıkları etkinliklerin türünün yanı sıra serbest zaman etkinliklerine katılma biçimleri ve katıldıkları süre de çok yönlü, esnek ve uyumlu insanlar olarak olumlu yönde kendilerini gerçekleştirmelerinde önemlidir.

Kadının, erkeğin, gencin, yaşlının, öğrencinin, ev hanımının, serbest meslek sahibinin, kamuda çalışan görevlinin serbest zaman olarak nitelendirebilecek zaman olanakları ve serbest zamanlarını nasıl değerlendirdikleri birbirinden farklıdır. Bu da bize serbest zaman faaliyetlerinin değişebilir nitelikte olduğu gerçeğini göstermektedir.

Bireyin etkinliğe katılma amacına göre yapılacak bir sınıflandırmada bu etkinlikler; kültür etkinlikleri, topluma yönelik etkinlikler, spor faaliyetleri, turizm etkinlikleri ve sanatsal etkinlikler olarak altı başlıkta incelenebilir (Karaküçük, 1999).

Bireyin katılım biçimi dikkate alındığında, serbest zaman etkinlikleri aktif ve pasif etkinlikler olmak üzere iki grupta incelenebilir (Hacıoğlu & ark., 2003). Etkinliklerden pasif olanlar; televizyon izlemek, radyo dinlemek, sinemaya ve tiyatroya gitmek, maç izlemek gibi etkinliklerdir. Etkinliklerden aktif olanlar; spor yapmak, müzik aleti çalmak, resim yapmak, şarkı söylemek gibi etkinliklerdir. Aktif etkinliklere katılmak tercih edilen bir serbest zaman değerlendirme biçimidir. Fakat bu serbest zamanın pasif etkinliklerle değerlendirilmeyeceği anlamına gelmez. Birey kendi kişilik özellikleri ve uygun zaman dilimlerinde pasif etkinliklere katılarak serbest zamanlarını değerlendirebilir ve bu birey için yararlı da olabilir (Karaküçük, 1999).

Serbest zaman etkinliklerinin sınıflandırılmasında serbest zaman etkinliğini; yapılandırılmış ve yapılandırılmamış olmak üzere iki grupta incelenebilir. Yapılandırılmış serbest zaman etkinlikleri yetişkinlerin örgütlediği belirli sosyal ve davranışsal amaçlardan oluşmaktadır. Bireyin spor ligleri, müzik derslerine katılımı ve izcilik faaliyetlerine katılımı yapılandırılmış etkinliklere örnek verilebilir (Bozak, Apaydın & Demirtaş, 2012).

Yapılandırılmış serbest etkinliklere katılım çocuğa üç yönden katkı sağlar: a) Tehlikeli etkinlikler ve asosyal etkinliklere katılımı önlemek, b) Olumlu beceriler ve yetenekleri geliştirmek, c) Akranlarıyla iletişim kurabilmesi için planlı etkinliklere katılmak. Yapılandırılmamış serbest etkinlikler ise, çocuğun hayatında kendiliğinden ortaya çıkan, kardeşleri veya arkadaş çevresiyle etkileşim içinde gerçekleştirdikleri kitap okuma, bireysel olarak müzik dinleme etkinlikleri veya tek başlarına oyun ile vakit geçirme olarak meydana gelmektedir (Fletcher, Nickerson & Wright, 2003).

Çocuklar her gün serbest zaman etkinliklerine katılmaktadır. Vaktinin birçoğunu bu etkinliklerle değerlendirmektedir. Ailenin eğitim düzeyi ve annenin çalışma durumu serbest zaman etkinliklerini etkilemektedir. Yapılan araştırmalar öğrencilerin başarı düzeylerinin artmasında ve depresyon gibi ruhsal bozukluklara yakalanma oranının azalmasında serbest zaman etkinliklerinin ilişkisi tespit edilmiştir. Kalıcı öğrenme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesinde serbest zaman etkinliklerinin önemli bir yeri vardır.

Mahoney ve diğerleri (2005) ile Wilson ve diğerleri (2009), serbest zaman etkinliklerinin gündelik yaşamda olumlu etkisinin daha az belirgin olduğunu ancak potansiyel yararının açık olduğunu ifade etmektedir. Farr (2008) serbest zaman etkinlikleri ile çocuğun sosyal çevrede kabul edilme duygusunun geliştiğini ve sosyal ortamdan izole olmasının önlenmesinde yararının olduğunu belirtmektedir. Aslında çocuğa çeşitli serbest zaman etkinlikleri yoluyla serbest zamanlarını nasıl geçirecekleri konusunda bilgi verildiği ve farkındalık düzeylerinin artırıldığı söylenebilir (Sargın, 2014).

Okul dışında da yeni öğrenme alanları bulabilen ve çevresiyle etkileşim halinde olan bireyler için serbest etkinlik dersleri vardır. Çevresiyle etkileşim

halinde olan bireylerin davranışları kalıcı hale dönüştürmeleri sağlanabilmektedir. Bireye ve topluma katkısı olabilmesi için serbest zamanların muhakkak uygun şekilde değerlendirilmesi lazımdır. Bireylerin dinlenme, eğlenme ve kendilerini yenilemeleri ancak uygun etkinliklere katılmasıyla mümkündür. Toplumsal refah için de serbest zamanın uygun etkinliklerle değerlendirilmesi gereklidir (Aydoğan & Aral, 2006). Bireylerin ve de toplumun refahının yükselmesi, toplumsal düzenin geliştirilebilmesi için önemli fırsatlar yaratılabilir.

Bjarnadöttir (2004), serbest zaman etkinliklerinin sosyal statü içinde bireye yeni meydan okumalar kazandırdığını ve bireyin esnek olmasına fırsat sunduğunu belirtmektedir. Bireyin kendini yansıtmasında ve çatışmalara yaratıcı çözümler bulabilmesinde yardımcı olmaktadır (Bozak, Apaydın & Demirtaş, 2012).

Serbest zamanın toplum düzeninin demokratikleştirilmesinde, çocuk suçluluğunun önlenmesi, toplumsal dayanışmanın sağlanması gibi toplumsal katkıları da vardır. Ayrıca duygusal zekânın geliştirilmesinde katkıları olmasının yanında sağlıklı yaşam, mesleki gelişimin artırılması, iş veriminin artırılması, gelirin artırılması gibi kişisel katkıları da bulunmaktadır.

Serbest zamanda yapılan etkinlikler; bireyin kendini gerçekleştirebilmesine, yaratıcılığının artmasına, toplum içinde saygın bir duruma gelmesine ve güven duygusunu kazanabilmesine katkı sağlayabilir (Köknel, 1999). Serbest zamanı uygun etkinliklerle değerlendirebilme alışkanlığı çocukluk ve gençlik yıllarında edinilebilir. Bu zaman dilimi de çocuğun okulda bulunduğu zaman dilimidir. Bu yönden okullara önemli bir sorumluluk yüklemektedir (Bakırcıoğlu, 1994).

Okullarda öğrencilerin serbest zamanlarını en etkili şekilde değerlendirebilmeleri için gerekli anlayış, beceri ve alışkanlıklar kazandırılmalıdır. Öğrencilerin, öğretmenleri gözetiminde serbest zaman faaliyetlerine katılmaları teşvik edilmeli, çocukların ve gençlerin şiddet dışı, olumlu özellikleri olan çeşitli hobiler ve sportif faaliyetlere katılmaları yönünde yardımcı ve yol gösterici olunmalıdır.

Okulda iyi bir eğitime tabii tutulan öğrencilerin zamanlarını iyi bir şekilde planlayabilmeleri, programlı çalışabilmeleri, kendi kararlarını alabilmeleri ve bireysel olarak becerilerini geliştirici çalışmalarını da almaları gereklidir. Günümüz dünyasında serbest zamanların değerlendirilme biçimlerinin bireyin üzerinde

olumlu etkiler oluşturduğu ve bu konunun öneminin arttığı görülmektedir (Seçgin, 1996).

Modern toplumlarda serbest zamanların değerlendirilmesini etkileyen toplumsal etmenler şu şekilde sıralanmıştır:

Nüfus artışı

Kentleşme

Çalışma saatlerinin azalması

Değişen ev koşulları ve aile yaşamı

Modern teknolojik gelişmeler

Ekonomik gelişmeler

İşçi sendikalarının etkisi

Eğitimin yaygınlaştırılması

Tıbbi gelişmeler

Kitle iletişim araçları

Devletin artan ilgisi

Değerlerde gelişmeler (Tezcan, 1994).

Serbest zamanların değerlendirilmesini etkileyen etmenleri göz önüne almadan yapılan eğitim-öğretim faaliyetleri sonucunda çocukların ilerleyen yıllarda problemler yaşaması kaçınılmazdır. Çocuklar toplumların daha iyi bir yaşam düzeyine ulaşmalarında çok önemli bir yere sahiptirler. Bugünün çocukları yarının gençleri ve yetişkinleri olarak; toplum yaşamında çeşitli görev ve sorumluluklar alacaklardır. Bu yüzden çocukların çok iyi yetiştirilmesi gereklidir. Onların eğitimi için gerekli olan tüm imkânlar sağlanmalıdır. Bu aynı zamanda ülke çıkarları açısından üzerinde önemle durulması gereken hususlardan bir tanesidir.

Öğretim kurumu olarak okullarımız öğrencilerin serbest zamanlarında katılacakları etkinlikleri planlamalı veya onları yönlendirmelidir. Bireylerin toplum içindeki değerlerini artırmak, onların kendi yaşamlarında mutluluğu elde etmelerine yardımcı olmak ve serbest zamanlarını nasıl düzenleyeceklerine ilişkin becerileri öğretmek de okullarımızın sorumluluk alanına girmektedir. Günümüz dünyasının

yarattığı değişken toplum koşulları sebebiyle çocuklarımız ve gençlerimizin sağlıklı bir birey ve vatandaş olabilmeleri için, öneminin farkına varılan serbest zamanları etkili bir şekilde değerlendirebilmek amacıyla okullarımızda serbest zaman eğitimi verilmektedir. Serbest zaman eğitimine ihtiyaç duyulmasının sebepleri şu şekilde açıklanabilir: (Tezcan, 1994).

1. Eğitim amaçlarının gerçekleşmesini desteklemek,
2. Toplumsallaşma süreci için,
3. Kültür aktarımını sağlama,
4. Eğitimcilerin eğitilmesi için,
5. Okul içi ve dışı etkileşimin gerçekleşmesi için,
6. Okul başarısını belirleme yönünden.
7. Oyunun eğitsel bir araç olarak ele alınmasından.
8. Toplumsal statü elde etmek için.

Serbest zaman eğitimini gerekli kılan nedenler dikkate alınmadan yapılan serbest zaman etkinlikleri amacına ulaşamayacaktır. Serbest zamanlarını bilinçli bir şekilde değerlendiremeyen bireyler sağlıklı bir kişilik oluşturamayacaktır. Bireyin gelişimini tek boyutlu olarak düşünmemek gerekir. Gelişim alanlarında ortaya çıkabilecek olumlu veya olumsuz tüm durumlar diğer tüm alanları da etkileyecektir (Senemoğlu, 2018). Bedensel, sosyal ve psikolojik olarak gelişimlerine katkı sağlamak için, öğrencilerimizi uygun olan serbest zaman etkinliklerine katılmalarını sağlamalıyız. Öğrenciler serbest zamanlarını nasıl değerlendirilecekleri konusunda yönlendirilerek olumlu gelişmeler sağlanmalıdır. Aksi takdirde, boşa geçirilen ve etkili bir şekilde değerlendirilemeyen zaman bireyin kendisine ve topluma zarar verecektir. Öğrencilerin olumsuz düşüncelere kapılmalarına, kahvehaneye gitmelerine, kumar oynamalarına, zararlı arkadaş grupları edinmelerine, alkol ve uyuşturucu kullanmalarına, ruhsal ve bedensel bozukluklara ve birçok suça alet olmalarına neden olabilir (Seçgin,1996).

Gençlerin çoğunluğu, ihtiyaç duydukları bilgileri akıllı telefonlarından edinmekte, bu durum da beynin muhakeme ve birçok fonksiyonunu negatif yönde etkilemekte, unutkanlık, alzheimer, vb. gibi rahatsızlıklarda hem ülkemizde hem de dünyada artış görülmektedir. Öğretmenlerimizin serbest zaman etkinliklerinde

gençleri tahlil-münakaşa, derinlemesine düşünceye sevk ederek kısmen de olsa bu durumu iyiye doğru yönlendirebilirler (Aşkın, 2016).

Serbest zamanın uygun etkinliklerle değerlendirilmesi bütün ulusların ortak sorunudur. Serbest zamanlarını uygun etkinliklerle değerlendiren bireyler desteklenmeli ve toplum tarafından saygı görmelidir, aksi halde, bireyler saygınlık elde etmek için saldırgan davranabilirler. Serbest zaman etkinlikleri, bireyin kendini anlatabildiği, yeteneklerinin farkına vardığı, yaratıcılığını ortaya çıkarabildiği, dilsel, bilişsel, sosyal, duygusal ve motor becerilerinin geliştirilebilmesi için önemli bir fırsattır (Aytaç, 2003).

Serbest zaman eğitiminin amacı, farklılaşan değerlere ve becerilere uyum sağlayan bireylerin oluşturduğu bir toplumu yetiştirebilmek için kapsamlı olarak bireylerin eğitilmesidir. Kültürün bireyler arasında aktarımı ve kültürün geliştirilebilmesi yönünden de serbest zaman eğitimi önemlidir.

1990 yılında ülkemiz tarafından da imzalana ve kabul edilen Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi 0-18 yaş aralığındaki tüm bireylerin çocuk olarak kabul edilmesini gerektirir. Toplumda yeni yetişen bireyleri korumanın, geliştirmenin ve eğitmenin neden olduğu bir yaş sınırı yüksekliğinden bahsedilebilir (Önder, 2003).

Yaşamın temellerinin atıldığı çocukluk döneminde serbest zaman aktiviteleri çocuklarda oyun ile başlar. Oyunlarla, çeşitli etkinliklerle öğrencilerin öğrenmelerine katkı sağlayabilir, ayrıca olumlu kişilik geliştirmelerine yardımcı olabiliriz. Altınköprü (2002)'ye göre; çocuk, oyunun içerisinde etrafındakilerle fiziksel ve de duygusal ilişkiler kurar; sosyal olarak gelişir.

Serbest zaman etkinlikleri çocuğun; yaratıcılığını geliştirme, paylaşma, işbirliği yapma, başladığı işi sonuçlandırma konusunda kararlı olma, sorumluluk alma, aldığı sorumluluğu yerine getirme, problem çözme, olaylar arasında neden sonuç bağlantıları kurma ve kas becerilerini geliştirme açısından önemlidir (Oğuzkan & diğ. 1999; Kandır 2001).

Çocuklar için bu kadar önemli olan serbest zaman etkinlikleri eğitim planlamasında bazı değişikliklere yol açmış ve serbest zaman etkinliklerine yer vermeye başlanmıştır. Eğitim kurumlarımızda yapılan serbest zaman etkinlikleri öğrencilerin hayatlarını zevk alarak yaşamalarına ve hayattan doyum almalarına

ayrıca güvenliklerine ve hayatta kalabilmelerine katkı sağlamaktadır. Özellikle gençler için serbest zaman etkinliklerinin yaygınlaştırılması ve özümsebilmesi için ülkemiz Hükümet programlarında, kanun ve yasalarda yer verildiği görülmektedir. Bazılarına şu şekilde yer verilmiştir:

- Serbest zamanların değerlendirilmesi yaşamın bir parçası haline getirilecek.

- Toplumun her kesiminin serbest zamanları değerlendirme faaliyetlerine katılabilmesi için çok amaçlı tesislerin mahalli idarelerin yardımı ile semtlere ve kırsal kesime kadar yaygınlaştırılması çabaları sürdürülecek (Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, 1995).

Hükümet programlarında, yasalarda ve kanunlarda yer alan serbest zaman etkinliklerinin mevcut öğretim programlarında da karşılık bulması kaçınılmazdır. Türkmen (2010), mevcut öğretim programlarının, özellikle hayatta karşılaşılabilecek sorunların neler olabileceği ve karşılaşılan bu sorunlara karşı nasıl davranış gösterileceği noktalarında eksik kaldığını ifade etmektedir (akt. Ürey, 2013). Bu amaçla değişim ihtiyaçlarına cevap verilebileceği düşüncesiyle Serbest Etkinlikler dersi çalışmaları başlatılmıştır.

Serbest Etkinlikler Dersi

Öğretim sürecinde tüm hedef ve davranışların öğrencilere kazandırılması istenilen düzeyde gerçekleşmeyebilir. Öğrencilerin bilgileri yapılandırma süreçleri birbirinden farklıdır ve ders dışı etkinliklerle de desteklenmelidir. Ders dışı etkinlikler; eğitim programının bir parçasıdır ve öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine yönelik olarak planlı, programlı ve düzenli çalışmalardır. Derslerin işleniş aşamasında ulaşılamayan hedefler ve davranışların öğrencilere kazandırılmasında ders dışı etkinliklere ihtiyaç bulunmaktadır. Bu etkinlikler, müfredat kapsamındaki derslerin dışında kalan, bireylerin kendi ilgi, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda katıldıkları her türlü sportif faaliyetler, sanatsal faaliyetleri (resim, müzik vb) kapsamaktadır.

Serbest zaman eğitimi, eğitim-öğretim sürecinde kişilerin becerilerini ve potansiyellerini açığa çıkarma ve geliştirmeye yardımcı bir disiplindir (Aşkın, 2016). Eğitim-öğretim anlayışının öğrenci merkezli olarak düzenlendiği günümüzde,

bireysel farklılıkların bulunması nedeniyle sınıf ortamında istenilen düzeyde gelişmenin sağlanması olanaklı değildir (Bucher, 1987; İpşiroğlu, 1990; akt. Pehlivan,1998). Okullardaki dersler, öğrencilerin bütünsel olarak gelişimini desteklemek için her şeyi içermeyebilir. Serbest Etkinlikler dersi, eğitim sistemimizin genel amaçlarına uygun olarak bunların geliştirilmesini sağlayacak olan derstir. Bu nedenle, bu derse diğer derslere verilen önem kadar önem verilmelidir.

Serbest etkinlikler dersi, ülkemizde ilk olarak okul öncesinde uygulanmaya başlanmış bir derstir. Milli Eğitim Bakanlığı da 2007 yılında okul öncesinde serbest zaman etkinliklerinin uygulanması için tavsiye amaçlı olarak kısa adı MEGEP olan Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi isimli bir modülü sunmuştur. Özel öğretim kurumları için de okul öncesi öğretmenlerine gönderilen modüle benzer bir modül hazırlanarak gönderilmiştir. Okul öncesi eğitim kurumlarında bir buçuk saatlik bir zaman dilimi serbest zaman etkinlikleri olarak tanınmış ve uygulamaya ait örnekler de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere sunulmuştur.

Okul öncesi eğitim programında serbest zaman etkinlikleri programın ilk etkinlikleridir. Bu etkinliklerin çocukları diğer etkinliklere ve güne hazırlama özelliği vardır. Ancak her gün serbest etkinlikle başlama zorunluluğu da yoktur. Öğretmen isterse çocukların ilgisini çekmek ya da o günkü etkinliklere çocuğu hazırlamak amacıyla serbest zaman yerine farklı bir etkinlikle de güne başlayabilir. Öğretmen serbest zaman etkinliklerinde çocukların bireysel gereksinimlerine ve ilgilerine yönelik olarak çok sayıda seçeneği aynı anda sunmalıdır. Serbest zaman etkinliklerinde çocuklar kendilerine sunulan oyun fırsatlarından istediklerini seçmekte serbesttirler. Serbest zaman etkinlikleri, ilgi köşelerinde oyun ve sanat etkinliklerinden oluşmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında ilgi köşeleri evcilik, fen ve matematik, sanat, resimli kitap, blok, müzik, kukla, eğitici oyuncak köşeleri ile amaçlar ve kazanımlar doğrultusunda düzenlenen geçici ilgi köşelerini içermektedir. Serbest zaman etkinlikleri içinde sanat etkinlikleri de yapılabilir. Bu etkinlikler yoğurma maddeleri, kağıt çalışmaları, boya çalışmaları ve kolaj gibi çalışmalardan oluşur. Serbest zaman diliminde çocuklar

yetişkin yönlendirmesi olmadan kendi ilgileri doğrultusunda oynayacakları köşeleri ve oyun arkadaşlarını seçerler. Köşelerde oyun olarak da isimlendirilen serbest zaman etkinlikleri çocuk oyunlarından “yapılandırılmamış oyun” kategorisi içinde değerlendirilmektedir (OÖEP, 2006).

Okul öncesinde var olan serbest etkinlik saatleri günümüz şartları da göz önüne alınarak, öğrencilerin okula karşı olumlu tutum geliştirebilmesi beklentisi ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2010 yılında ders saatleri ile ilgili değişiklikler yapılması yoluna gidilmiştir. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 20.07.2010 tarihli kararıyla “İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesi”nde bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler sonucunda ilköğretim okullarında 1. Kademedeki yürütülmekte olan bazı derslerin saatleri azaltılmış ve serbest etkinlik dersi uygulamasına geçilmiştir. Serbest etkinlik dersi çizelgede, 1, 2 ve 3. Sınıflarda 5 saat, 4 ve 5. Sınıflarda ise 4 saat olarak uygulanmasına karar verilmiştir. Alınan karar gereği uygulamaya Eylül ayında geçilmiştir. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın okullara gönderdiği kararda serbest etkinlik saatleriyle ilgili olarak sınıf öğretmenlerine, ders uygulanırken gerekli hallerde RAM (Rehberlik Araştırma Merkezleri) ile ve ayrıca okullardaki branş derslerini yürütmekte görevli öğretmenlerle iletişim halinde olarak etkinliklerin planlanması gerektiğini söylemektedir. Ayrıca dersin içeriğini, okul ve çevrenin durumuna göre yapılacak etkinlikleri sınıf öğretmenlerine bırakmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı serbest etkinlik dersinin amacını şu şekilde ifade etmiştir; okulun öğrenciler tarafından daha çok sevilmesi, öğrencilerin okulu bir aile ortamı gibi görmelerinin ve okul ortamında kendilerini rahat ifade edebilmelerinin sağlanması, öğrencilerin kendilerini güvende hissetmeleri, okulda mutlu olmaları, diğer öğrencilerle daha çok etkileşim içinde olarak sosyalleşmelerini sağlamak için eğitici ve eğlendirici etkinliklerin yapılmasını ve böylece bilişsel, fiziksel, sosyal ve kültürel gelişimlerine de katkıda bulunmaktır (MEB, 2010). MEB'in açıklamasından serbest etkinlik derslerinin amaçları ile okulun temel işlevinin örtüştüğü görülmektedir.

Serbest etkinlik dersi saatlerinde yapılacak etkinlikler yoluyla öğretmenlerin, öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarabilmelerini sağlayacak ortamları

düzenlemelerini ve öğrencilerin de kendi yapabileceklerinin farkına varmaları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından serbest etkinlikler dersi aracılığıyla beklenmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı “serbest etkinlik saatlerinde öncelikle öğrencilerin eğlenerek öğrenmelerine, yaratıcı zekâlarını ve hayal güçlerini; yardımlaşma, dayanışma, işbirliği, dürüstlük, empati kurma, özgüven, liderlik vb. özelliklerini geliştirmelerine, sosyal çevrelerini, yaşadıkları ortamı, milli ve evrensel değerleri tanımalarına, yaşadıkları sorunlara çözümler üretebilmelerine, toplumla uyumlu ve topluma katkısı olan bireyler olarak yetişmelerine imkân sağlayacak nitelikte uygulamalara yer verilmelidir” şeklinde bir genelge yayınlamıştır. Serbest etkinlik dersinde deneme sınavlarının, telafi eğitimlerinin ve sınavlara hazırlığın kesinlikle yapılmaması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca serbest etkinlik dersinin, haftalık ders planlaması yapılırken beden eğitimi, müzik ve görsel sanatlar derslerinin olduğu günler haricindeki günlerde yapılacak şekilde planlanmasına özen gösterilmesi gerektiğini belirtmiştir (MEB, 2010).

İlkokullarda uygulanacak olan serbest etkinlikler dersiyle ilişkili olarak öğretmenlerin ne yapması gerektiği yönünde bilgi bu genelgeyle verilmiş ve 2010-2011 eğitim-öğretim yılında serbest etkinlik dersi uygulamalarına geçilmiştir. Fakat uygulama esnasında öğretmenlere rehberlik edecek herhangi bir materyal gönderilmemiş ve öğretmenler uygulamada ne yapacağını bilmeden serbest etkinlikler dersi uygulamalarına başlamıştır. Aynı eğitim-öğretim yılı sonunda hizmet içi eğitimlerle ders tanıtılmaya çalışılmıştır.

Serbest etkinlik dersi saatlerinde neler yapılacağıyla ilgili net bir açıklama bulunmayıp Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın çizelgenin altında yer alan açıklamalarıyla uygulamaya başlanmıştır. MEB Talim ve Terbiye Kurulu daha sonra programlarda bir kez daha değişikliğe gitmiştir. Serbest Etkinliklere ayrılan ders saati sayısı Talim Terbiye Kurulunun 25.06.2012 tarihli 69 sayılı kararı ile değiştirilmiş olup ders saati sayıları 1. Sınıfta 4, 2 ve 3. Sınıflarda 2 saate indirilmiş, 4. Sınıfta ise ders kaldırılmıştır. Kurulun açıklamasında; 2012-2013 yılından itibaren serbest etkinlikler dersinin zorunlu dersler kapsamında olmadığı ve velinin isteğine bırakıldığı, veli isteği doğrultusunda okul yönetimlerinin kararı doğrultusunda uygulanacağı belirtilmektedir (MEB,2012). Serbest etkinlikler dersinin seçimi yine velilere bırakılmıştır. Tablo 1'de yıllara göre serbest etkinlik ders saatleri verilmiştir.

Tablo 1

Serbest Etkinlikler Dersinin Yıllara Göre Ders Saatlerinin Dağılımları

Eğitim-Öğretim Yılı / Sınıf ve Ders Saati	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf
2010–2011	5	5	5	4	4
2011–2012	5	5	5	4	4
2012–2013 (4+4+4 sistemine geçiş yılı)	4	2	2	-	ortaokul
2013–2014	4	2	2	-	ortaokul
2014–2015	4	2	2	-	ortaokul
2015–2016	4	2	2	-	ortaokul
2016-2017	4	2	2	-	ortaokul
2017-2018	4	2	2	-	Ortaokul

MEB, 2010 yılında ilk 3 sınıfta 5 saat, 4. ve 5. Sınıflarda 4 saat olarak uygulamaya koyduğu serbest etkinlikler dersinde 2012-2013 eğitim-öğretim yılında 4+4+4 eğitim sistemine geçişle beraber değişikliğe gitmiş ve serbest etkinlikler dersine 1. sınıfta 4 saat, 2. ve 3. sınıflarda ise 2 saat yer vermiştir. 4. sınıfta ise serbest etkinlikler dersini kaldırmıştır.

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, araştırmayla ilgili olduğu düşünülen yurt içi ve yurt dışında yapılmış serbest etkinlikler dersine ilişkin çalışmalara yer verilmiştir.

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Yapılan alanyazın taramasında, ilkokullarda 2010-2011 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan Serbest Etkinlikler dersine yönelik olarak yurt içinde yapılmış olan 23 araştırmaya ulaşılmıştır. Yapılan çalışmaların 2011-2018 yılları arasında olduğu görülmektedir. Yurt içinde yapılan çalışmaların ortak

noktası 2010-2011 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmakta olan Serbest Etkinlikler dersinde uygulamada halen problemlerin devam ettiği yönündedir.

Dündar ve Karaca (2011), serbest etkinlikler derslerinin nasıl uygulandığı, derslerdeki uygulamalar, derslerde karşılaşılan problemler ve problemlerin çözümüne ilişkin önerileri araştırmışlardır. Serbest etkinlikler dersinin değerlendirilmesine yönelik olarak sınıf öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin bu derste farklı dersleri işledikleri, öğretmenlerin dersin saatinin fazla olduğunu belirttikleri, dersin öğretim programının, kılavuz kitaplarının bulunmamasının ve örnek uygulamaların olmamasının dersin etkililiğini azalttığı saptanmıştır.

Bektaş ve Dinçer (2011), çalışmalarında ilköğretim sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlik derslerinin işlenebilirliğine yönelik görüşlerini araştırmışlardır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, serbest etkinlikler dersinin okulun fiziki yapısı, sınıfların kalabalık olması, diğer derslerin yetişememesi ve kaynak yetersizliği nedeniyle işlenemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Aydın, Bakırcı ve Ürey (2012), çalışmalarında Serbest Etkinlik Çalışmaları Dersi hakkında öğretmen görüşlerini araştırmışlardır. Bu bağlamda yapılan çalışma ile Serbest Etkinlik Çalışmaları Dersine (SEÇD) ilişkin olarak öğretmenlerin görüşleri, derste karşılaşılan sorunlar, bu derse ilişkin öğretmen, öğrenci ve yönetici sorumlulukları incelenmiştir. Araştırma sonucunda, serbest etkinlik çalışmaları dersinin öğrenciler için olumlu etkiye sahip bir ders olduğu, yönetici ve öğretmenlere bazı sorumluluklar düştüğü, ders işlenmesi sırasında bazı eksiklikler bulunduğu tespit edilmiştir.

Bozak, Apaydın ve Demirtaş (2012), bu çalışmada serbest etkinlik dersinin etkililiğini denetmen, yönetici ve öğretmen görüşlerine göre araştırmışlardır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; serbest etkinlik dersine ilişkin bilgi eksikliği nedeniyle bu dersle ilgili olarak yürütülen çalışmaların etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Serbest etkinlik derslerinde fiziksel ortamın yetersiz olması, malzeme eksikliğinin bulunması ve derslerin etüt çalışması için kullanılması bulgularından

dersin amacına uygun olarak yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu derse ilişkin olarak öğretmenlerin hizmet içi eğitimden geçirilmeleri, kılavuz kitapların hazırlanması ve örnek uygulamaların öğretmenlerle paylaşılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Gömleksiz ve Özdaş (2013), çalışmalarında serbest etkinlikler dersinin etkililiğini araştırmıştır. Serbest etkinlikler dersinin etkililiğini değerlendirmek amacıyla 4 ve 5. Sınıf öğretmenleriyle görüşmüşlerdir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu form araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Araştırma sonucunda, serbest etkinlikler dersinin öğrencilerin okula olan bağlılıklarını arttırdığı, çalışma becerilerinde olumlu bir yere sahip olduğu, sosyalleşmelerine katkı sağladığı ve bu dersin öğrencilerin seviyelerine uygun olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Gömleksiz ve Özdaş (2013), çalışmalarında serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeye çalışmışlardır. Veriler anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyi ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunduğu tespit edilmiştir. Etkinlikler seçilirken sosyo-ekonomik durumların dikkate alınması, araç-gereçlerin temin edilmesi ve ailelerle işbirliği yapılması gerektiği tespit edilmiştir.

Kazu ve Aslan (2013), çalışmalarında birleştirilmiş sınıflarda serbest etkinliklere yönelik öğretmen görüşlerini araştırmıştır. Veri toplamada görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin; dersin planlanması aşamasında hazır plan kullandıkları, diğer derslere takviye bir ders olarak bu dersi kullandıkları, kılavuz kitap olmaması nedeniyle sıkıntı yaşadıkları belirlenmiştir.

Gün (2013), bu çalışmasında sınıf öğretmenlerinin serbest etkinliklerin uygulamadaki etkililiği hakkındaki görüşlerini araştırmıştır. Veri toplama aracı olarak, öğretmenlerin serbest etkinlik uygulamaları hakkındaki görüşlerini tespit edebilmek amacıyla anket formu kullanmıştır. Anket formu araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Ayrıca anketlerde öğretmenlerin görüşlerini almak amacıyla iki adet açık uçlu soru sorulmuştur. Elde edilen yanıtlar gruplandırılarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin derse ve dersin öğrenci gelişimine etkisi

ilişkin olarak olumlu bir tutum geliştirdikleri, çalışmaların yeterli etkililikte yürütülebilmesi için fiziki koşulların sağlanması gerektiği sonuçları tespit edilmiştir.

Sargın (2014), bu çalışmada ilkökul programında yer alan serbest etkinlikler dersinin öğretime yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerini araştırmıştır. Bu kapsamda, araştırmacı tarafından geliştirilen sınıf öğretmenlerin görüşleri serbest etkinlikler dersi değerlendirme ölçeği (SEDDÖ) kullanılmıştır. Bunun yanında öğretmenlerin görüşleri cinsiyet, mesleki kıdem ve okulların yerleşim yerleri gibi bağımsız değişkenler açısından yorumlanmıştır. Nitel araştırma desenlerinden tarama modelinin kullanıldığı çalışmanın örneklemi 2013-2014 akademik döneminde Şırnak ilinden kadrolu sınıf öğretmenleri arasından rastgele yolla seçilmiştir. Verilerin normal dağılımları kontrol edildikten sonra, toplanan veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerini belirlemek için frekans, ortalama ve standart sapma kullanılırken, onların görüşleri ile bağımsız değişkenler arası ilişkileri belirlemek için Mann Whitney U ve Kruskal Wallis-H testleri kullanılmıştır. Sonuç olarak, sınıf öğretmenleri serbest etkinlikler dersini öğretmeye yönelik kısmen yeterli olmalarına rağmen, serbest etkinlikler dersinin öğrencilerin işbirliği, teknoloji okuryazarlığı, bireysel farklılıkları ve disiplinler arası eğitim gibi gelişimlerinde çok yararlı olduklarına inandıkları tespit edilmiştir. Araç-gereç eksiklikleri olmasına rağmen serbest etkinlikler dersi hakkında öğretmenlerin olumlu düşünceye sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Gültekin, Atalay ve Ay (2014), çalışmalarında serbest etkinliklere yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerini araştırmıştır. Veri toplamada öğretmenler için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılırken öğrencilerin görüşlerini alabilmek için açık uçlu sorulardan oluşan anket formundan yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen ve öğrencilerin serbest etkinlikler uygulamalarının gerekli olduğunu bildirmiş oldukları, içerik olarak farklı etkinliklerin yapıldığından bahsettikleri görülmektedir. Öğretmenler dersin öğrencilerin sosyalleşmesine katkıda bulunduğunu ancak uygulama hakkında yeterli bilgi birikimine sahip olmadıklarını ve fiziki olarak eksikliklerin bulunduğunu belirttikleri bulgularına ulaşılmıştır.

Ürey ve Çepni (2014), Serbest Etkinlikler Çalışmaları Dersinin amaçlandığı gibi yürütülemediğini ve bu durumun MEB tarafından öğretmenlere yönelik bir

programın sunulmamasından kaynaklandığı düşünerek dersin amacına ve içeriğine uygun bir program geliştirilmeye çalışmışlardır. Bu kapsamda, Serbest Etkinlikler Çalışmaları Dersi (SEÇD) için Okul Bahçesi Programı (OBP) geliştirilmiştir. Bu çalışmanın amacı Serbest Etkinlikler Çalışmaları Dersi için geliştirilen Okul Bahçesi Programı (OBP)'ni tanıtmaktır. Programın tanıtımı için, program geliştirme sürecinde izlenen adımlar açıklanırken, sürecin ortaya koyduğu Disiplinlerarası Okul Bahçesi Program Modeli (DOBPM) bir model önerisi olarak tartışıldığı tespit edilmiştir.

Gündüz (2014), 2010-2011 eğitim öğretim yılında 1 ve 5. Sınıf düzeylerinde ilk kez uygulamaya konulan, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında yine aynı sınıf düzeylerinde ve kademeli olarak uygulamadan kaldırılmasına karar verilen 'Serbest Etkinlikler'in uygulamadaki durumunu ve uygulanabilirliğini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla, ilkokul 1-4. sınıflarda "Serbest Etkinlikler" uygulaması çerçevesinde okullarda neler yapıldığı belirlenmiş ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirtilen gerekçeler ile okullarda yapılan uygulamalar karşılaştırılmıştır. Örnek durum çalışması şeklinde desenlenen araştırmada; fiziksel koşulları, sınıf mevcutları ve okulun bulunduğu bölgenin sosyoekonomik düzeyi vb. açılardan farklılıklara sahip iki ilkokul belirlenmiştir. Bu okullarda veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen; Öğretmen Görüşme Formu, Öğrenci Odak Grup Görüşme Formu ve Gözlem Formu kullanılmıştır. Okullarda her sınıf düzeyinden birer sınıf öğretmeni ile görüşmeler, 1-4. sınıflarda ders gözlemleri ve gözlem yapılan sınıflardan seçilen öğrenciler ile odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Her iki okuldan elde edilen veriler ayrı ayrı değerlendirildikten sonra iki okul karşılaştırılarak uygulamalardaki benzerlik ve farklılıklar ortaya konulmuştur.

Taşdemir ve Sargın (2015), çalışmalarında, ilkokulda yer alan serbest etkinlikler dersinin öğretimine yönelik sınıf öğretmenlerinin kendilerini ne düzeyde yeterli gördüklerini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek amacıyla Serbest Etkinlikler Dersi Değerlendirme Ölçeği (SEDDÖ) kullanılmıştır. Bu ölçek araştırmacılar tarafından geliştirilerek uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin kendilerini tam olarak yeterli görmedikleri, öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışması, bireysel farklılıklara hitap edilebilmesi, farklı disiplinlerin bir

arada kullanılması gibi yararlarının olduklarına inandıkları bulunmuştur. Öğretmenlerin araç-gereçlerin temininde yaşanan eksikliklere rağmen bu derse ilişkin olumlu tutum içinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz (2015), bu çalışmada ilkokullardaki Serbest Etkinlik dersinin uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşlerini araştırmıştır. Veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Bu form Dal(2004) tarafından geliştirilen form değiştirilerek kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, dersin okulun ve çevrenin fiziki olanakları sebebiyle amacına uygun olarak işlenemediği, bu derste diğer derslerin işlendiği, dersin kılavuz kitabının bulunmadığı, bu derse ilişkin olarak planların, programın, kaynak kitapların geliştirilmesi gerektiği, yeterli araç-gerece sahip sınıfların olması gerektiği yönünde görüş ve önerilerde buldukları tespit edilmiştir.

Aydemir, Bozkurt ve Şekerci (2015), çalışmalarında Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma, tarama modelinde yapılan betimsel bir çalışmadır. Veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Anket formu 2 bölümden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin dersin öğrencilerin sosyal yaşam becerilerine katkı sağladığını, dersin öğreticiliğinin yanında eğlendiriciliğinin de bulunduğunu belirttikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin okulun fizikî imkânları nedeniyle dersin daha verimli bir şekilde işlenemediğini belirttikleri tespit edilmiştir.

Şen ve Sarıkaya (2015), bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin Serbest Zaman etkinliklerine yönelik görüşleri, kullanılan etkinliklerin sıklığına ve cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Tarama türünde betimsel bir çalışmadır. Araştırmada Serbest Zaman Etkinlikleri Dersini Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, en çok ve en az tercih edilen dersler tespit edilmiş, drama, okuma, yazma etkinlikleri ve satranç dersi programı kullanımının cinsiyet değişkeni ile anlamlı farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir.

Şen ve Sarıkaya (2015), bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin Serbest Zaman Etkinlikleri dersinde kullandığı etkinlikler ve dersin amacına olan inançlarının mezuniyet ve öğrenci sayısı değişkenlerine göre anlamlı olup olmadığını araştırmışlardır. Genel tarama türünde betimsel bir çalışmadır. Araştırma

sonucunda, mezuniyet ile drama, pantomim ve bahçe etkinliklerinin seçiminin, öğrenci sayısı ile grup tartışmaları, okuma ve dinleme etkinliklerinin seçiminde anlamlı bir fark bulunduğu tespit edilmiştir.

Ay, Acat ve Yüksel (2016), bu çalışmada "Serbest Etkinlik Uygulamalarının" iyileştirilmesine ilişkin sınıf öğretmeni, yönetici ve uzman-akademisyen görüşleri araştırmışlardır. Veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin en önemli beklentilerinin; serbest etkinliklere yönelik öğretmen kılavuz kitabı, öğretmenlere için görsel, yazılı ve işitsel kaynaklar, hizmet içi eğitim ve okul yönetiminin işbirliğinin sağlanması konularında olduğu görülmüştür. Yöneticilerin görüşlerine göre; serbest etkinliklerin iyileştirilmesi için yapılması gerekenlerin, kısa sürede çözülebilir, destek ile çözülebilir ve gerçekleştirilmesi güç beklentiler şeklinde ele alınmıştır. Uzmanlar ise serbest etkinliklerin iyileştirilmesi için; idareci-öğretmen eğitimi, yasal düzenleme, içerik oluşturma ve Milli Eğitim Bakanlığı'ndan beklentiler olarak görüş belirttikleri tespit edilmiştir.

Bozpolat (2016), bu çalışmada ilkokullardaki Serbest Etkinlik dersinin uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşlerini araştırmıştır. Sivas ili merkez ilkokullarında 1, 2 ve 3. Sınıf okutan öğretmenlerin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. İçerik analizi yöntemiyle elde edilen verilerden öğretmenlerin serbest etkinlikler dersini gerekli bulduğunu ancak uygulamada çeşitli sorunlarla karşılaştıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sorunlar arasında, özellikle fiziksel mekân ve materyal yetersizliğinin ön plâna çıktığı görülmektedir.

Demir, M. (2016), bu çalışmada ilköğretimde uygulanan Serbest Etkinlikler dersinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modelinin kullanıldığı araştırmanın örneklemini Malatya merkez ilçeye bağlı farklı okullarda görev yapan 306 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan anketler araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve iki bölümden oluşturulmuştur. Araştırma verilerinin analizinde nonparametrik testler, ortalama, frekans, yüzdelik oranlar hesaplanmış ve dağılımın özellikleri ortaya konmuştur. Araştırma bulgularına göre, Serbest etkinlikler dersinde sanatsal etkinliklerin yapıldığı, derste öğrencilere yardımlaşma, dayanışma ve işbirliği gibi özelliklerin kazandırıldığı fakat öğretmenler tarafından yeterli rehberlik yapılmadığından dolayı dersin amacına

uygun yürütülemediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca Serbest Etkinlikler dersine ilişkin öğretmen görüşlerinin cinsiyet durumlarına, çalıştıkları kuruma, eğitim durumlarına ve kıdemlerine göre farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gürbüzürk ve Çakmak (2017), bu çalışmada ilkokullardaki Serbest Etkinlikler dersinde etkinlik seçimini etkileyen faktörlere ilişkin öğretmen görüşlerini araştırmışlardır. Adıyaman il merkezindeki üç ilkokulda görev yapan 1., 2. ve 3. Sınıf öğretmenlerinden 15 öğretmenin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin 8'i derslerinde gözlemlenmiştir. Araştırma sonucunda, etkinlik seçimini okulun, sınıfın ve çevrenin şartlarının etkilediği, kaynak eksikliğinin bulunduğu, öğretmen ve öğrencilere yönelik etkinlik kitabının hazırlanması gerektiği, 2. ve 3. Sınıflarda ders saatinin artırılması gerektiği ve dersin amacına uygun işlenmediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ürey, Göksu ve Karaçöp (2017), bu çalışmada Serbest Etkinlikler Çalışmaları Dersi (SEÇD) kapsamında geliştirilen Okul Bahçesi Programı (OBP)'nin uygulanabilirliğini öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirmişlerdir. Araştırma modeli olarak Özel Durum Yöntemi (Case Study) kullanılan çalışmanın örneklemini 2013-2014 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde SEÇD kapsamında OBP'yi kullanan iki sınıf öğretmeni ve ilgili ders kazanımları doğrultusunda OBP'den faydalanan branş öğretmenleri (iki matematik, iki fen bilgisi ve iki sosyal bilgiler öğretmeni) oluşturmaktadır. Yapılan çalışmada öğretmenlerle mülakat yapılmış ve sınıflarda gözlem yapılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle yorumlanmıştır. Çalışmada, öğretmenlerin OBP'nin SEÇD için uygun bir program olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca ortaokullarda seçmeli ders olarak uygulanan "Bilim Uygulamaları" dersi için disiplinlerarası ve alternatif bir öğrenme ortamı oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

Cinoğlu ve Bağcı (2018), bu çalışmada Serbest Etkinlikler Uygulamaları Dersini sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirmişlerdir. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada tanımlayıcı durum araştırması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama araçları; doküman analizi, gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşme formlarıdır. Araştırma sorularına göre gruplandırılarak tablolaştırılan verilerin sonuçlarına göre; öğretmenlerin ve idarecilerin kılavuz kitap ve materyallere olan ihtiyacı belirttikleri, serbest etkinlikler dersinin amaçlarından olan öğrencilerin okulu daha çok sevmelerine yardımcı olduğu, branş

öğretmenlerinin ve alan uzmanlarının derse katkıda bulunarak öğrencilerin ilgilerinin ve yeteneklerinin etkinlikler yoluyla ortaya çıkarılabileceği tespit edilmiştir.

Ülkemizdeki serbest etkinlikler kapsamında yapılan çalışmalara ait alanyazın incelendiğinde, özellikle nicel çalışmalardan alan taramasının (Gün, 2013; Şen v& Sarikaya, 2015; Demir, 2016) kullanıldığı araştırma ve nitel araştırma yöntemlerinden özel durum çalışmasının (Bektaş & Dinçer, 2011; Aydın, Bakırcı & Ürey, 2012; Bozak, Apaydın & Demirtaş, 2012; Ürey, Göksu & Karaçöp, 2017) kullanıldığı çalışmalara rastlanmaktadır. Yapılan araştırmalarda birbirinden farklı veri toplama araçları kullanılmıştır. Özellikle anket (Gömleksiz & Özdaş, 2013; Gün, 2013; Ürey, 2013; Gültekin, Atalay & Ay, 2014; Sargın, 2014; Ürey & Çepni, 2014; Aydemir, Bozkurt & Şekerci, 2015; Şen & Sarikaya, 2015; Taşdemir & Sargın, 2015; Yılmaz, 2015; Demir, 2016), görüşme (Bektaş & Dinçer, 2011; DüNDAR & Karaca, 2011; Aydın, Bakırcı & Ürey, 2012; Bozak, Apaydın & Demirtaş, 2012; Gömleksiz & Özdaş, 2013; Gün, 2013; Kuzu & Aslan, 2013; Ürey, 2013; Gündüz, 2014; Ürey & Çepni, 2014; Yılmaz, 2015; Ay, Acat & Yüksel, 2016; Bozpolat, 2016; Gürbüz Türk & Çakmak, 2017; Ürey, Göksu & Karaçöp, 2017; Cinoğlu & Bağcı, 2018), gözlem (Ürey, 2013; Gündüz, 2014; Ürey & Çepni, 2014; Gürbüz Türk & Çakmak, 2017; Ürey, Göksu & Karaçöp, 2017; Cinoğlu & Bağcı, 2018) ve doküman analizi (Cinoğlu & Bağcı, 2018) veri toplama araçlarına çok sık rastlanmaktadır. Yapılan araştırmaların örneklemi incelendiğinde ise çalışmaların daha çok ilköğretim düzeyine odaklandığı görülmektedir. İlköğretim düzeyinde özellikle öğretmenler (Bektaş & Dinçer, 2011; DüNDAR & Karaca, 2011; Aydın, Bakırcı & Ürey, 2012; Bozak, Apaydın & Demirtaş, 2012; Gömleksiz & Özdaş, 2013; Gün, 2013; Ürey, 2013; Kuzu & Aslan, 2013; Gültekin, Atalay & Ay, 2014; Gündüz, 2014; Ürey & Çepni, 2014; Sargın, 2014; Aydemir, Bozkurt & Şekerci, 2015; Şen & Sarikaya, 2015; Taşdemir & Sargın, 2015; Yılmaz, 2015; Bozpolat, 2016; Demir, 2016; Gürbüz Türk & Çakmak, 2017; Ürey, Göksu & Karaçöp, 2017; Cinoğlu & Bağcı, 2018), yöneticiler (Bozak, Apaydın & Demirtaş, 2012), öğrenciler (Gültekin, Atalay & Ay, 2014; Gündüz, 2014) ve denetmenler (Bozak, Apaydın & Demirtaş, 2012) ile de yapılmış çalışmalara rastlamak mümkündür.

Yapılan incelemeler sonucunda, serbest etkinlikler dersinin amacına uygun olarak işlenmediğini, öğretmenlerin bu dersi amacı dışında uyguladıklarını ve diğer derslere takviye olarak da kullandıkları (Gömleksiz & Özdaş, 2013; Gün, 2013; Gültekin, Kuzu & Arslan, 2013; Atalay & Ay, 2014; Gündüz, 2014; Ürey & Çepni, 2014; Ay, Acat & Yüksel, 2016; Gürbüz Türk & Çakmak, 2017), öğrencilerin bireysel farklılıklarının sürecin planlanmasını güçleştirdiği ve istenilen verimlilikte uygulamanın yürütülemediği (Gün, 2013; Bozpolat, 2016), fiziksel mekânların iyileştirilmesi, materyal desteğinin sağlanması, öğretim programı ve öğretmenlere yönelik kılavuz kitap hazırlanması noktasında özellikle öğretmenlerin önerilerinin olduğu (Dündar & Karaca, 2011; Aydın, Bakırcı & Ürey, 2012; Bozak, Apaydın & Demirtaş, 2012; Gömleksiz & Özdaş, 2013; Gün, 2013; Kuzu & Arslan, 2013; Gültekin, Atalay & Ay, 2014; Gündüz, 2014; Yılmaz, 2015; Ay, Acat & Yüksel, 2016; Bozpolat, 2016; Gürbüz Türk & Çakmak, 2017), öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilmesinin belirtildiği (Dündar & Karaca, 2011; Aydın, Bakırcı & Ürey, 2012; Gün, 2013; Kuzu & Arslan, 2013; Gültekin, Atalay & Ay, 2014; Gündüz, 2014), bu derse alanında uzman branş öğretmenlerinin girmesi gerektiği (Bektaş & Dinçer, 2011; Dündar & Karaca, 2011; Gün, 2013; Gültekin, Atalay & Ay, 2014; Gündüz, 2014; Yılmaz, 2015), öğrencilerin dersi sevdiği, derse katılmaya istekli olduğu, derste neler yapacaklarını bildikleri ve dersi gereksiz görmedikleri (Aydın, Bakırcı & Ürey, 2012; Gültekin, Atalay & Ay, 2014; Gündüz, 2014), serbest etkinlikler dersi sayesinde öğrencilerin; diğer derslere olan motivasyonlarının arttığı ve bu ders sayesinde öğrencilerin okula isteyerek geldikleri (Aydın, Bakırcı & Ürey, 2012; Gündüz, 2014), serbest etkinlikler dersinin tüm öğretmenler tarafından amacına uygun olarak planlanması ve uygulanmasının öğrencilerin farklı gelişim alanlarına katkıda bulunacağını gösteren (Aydın, Bakırcı & Ürey, 2012; Bozak, Apaydın & Demirtaş, 2012; Gömleksiz & Özdaş, 2013; Gün, 2013; Taşdemir & Sargin, 2015) çalışmalara ulaşılmıştır.

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Yurt dışında yapılan çalışmalarla ilgili olarak yapılan alanyazın taramasında okul dışı etkinliklere yönelik çalışmalara ulaşılmıştır. Çalışmaların ortak yönü serbest zaman aktivitelerine katılımın olumlu sosyal davranış geliştirmede anlamlı bir etkiye sahip olduğudur.

Bartko (2005), Okul Dışı Zaman Programlarıyla Meşguliyetin ABC' si adlı araştırmasıyla sağlıklı gelişimi desteklemeyi sağlayan, okul dışı zaman programlarının, kritik özelliklerine odaklanılmıştır. Okul dışı zaman programıyla, çocukların mevcut ilgilerini ve yeteneklerini bilişsel ve duygusal açıdan yönlendirerek ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çocuk ve gençleri bu programlara katabilmek ve katılımlarının devamını sağlayabilmek için nasıl çalışmalıyız sorusuna yanıt aramıştır. Araştırma sonuçlarından bazıları şöyledir; gençlere ve ailelere sosyal yardımda bulunmak, program, aktivite ortamı, uygulayıcıları hakkında bilgilendirme çalışmasının yapılması, ait olma duygusunun, sürekli katılım için kritik olduğu ve yakın arkadaşların varlığının çocuk ve gençlerin katılımlarının devamlılığı için önemli olduğu tespit edilmiştir.

Morrissey, Werner- Wilson (2005), Okul- Dışı- Aktiviteler ve Olumlu Gençlik Gelişimi Arasındaki İlişki, Toplulukların ve Ailenin Etkilerini araştırmışlardır. Bu çalışma ile yapılandırılmış okul- dışı aktivitelere katılım ve olumlu sosyal davranış arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmada Amerika'nın orta batı eyaletlerinden birinde, 14 farklı yerde oturan 5- 12. sınıf öğrencilerinden oluşan yaşları 10 ile 18 arasında değişmekte olan birbirine yakın sayıdaki erkek (% 44) ve kız (% 56) olmak üzere toplam 304 gençten elde edilen sonuçlar bulunmaktadır. Bu çalışma sonucunda ailenin, olumlu sosyal davranış üzerinde doğrudan bir etkisi olmadığı bulunmuştur. Ayrıca yapılandırılmış aktivite katılımının olumlu sosyal davranış üzerinde en anlamlı etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Fletcher, Nickerson ve Wright (2003), orta çocukluk dönemindeki planlanmış boş zaman aktiviteleri konusunu araştırmışlardır. Bu çalışmada, çocukların planlanmış boş zaman aktiviteleriyle, planlanmamış boş zaman aktivitelerine katılımlarına yönelik yapmış oldukları araştırma bulgularına göre, planlı aktivitelere katılan öğrencilerin katılmayan öğrencilere oranla daha fazla psikolojik gelişme ve akademik başarı gösterdikleri tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmalarda, çocukların ve gençlerin okul dışındaki serbest zamanlarını, okul dışı yapılandırılmış aktivitelerle değerlendirmelerinin, eğitimsel başarıya, psikolojik gelişime, olumlu gençlik gelişimi üzerine etkilerinin araştırıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca çocukları ve gençleri okul dışı yapılandırılmış aktivite programlarına katabilmek ve katılımlarının devamlı olmasını sağlayabilmek için,

stratejilerin oluşturulmasına y6nelik olarak da çalışma yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bölüm 3

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanma süreci ve verilerin analizi üzerinde durulmuş, araştırmaya ilişkin çalışma takvimine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma; ilkokullarda uygulanmakta olan serbest etkinlik dersinin uygulamadaki etkililiğinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre belirlemeye yöneliktir. Çalışmada ilkokullarda uygulanmakta olan serbest etkinlikler dersinin uygulamadaki etkililiği var olduğu şekliyle betimlenmeye, açıklanmaya çalışılacağından betimsel yöntem kullanılmıştır. Betimsel yöntem, verilmiş bir durumun aydınlatılması, standartlara uygun olarak değerlendirmelerin yapılması ve olayların arasındaki ilişkileri ortaya çıkarabilmek için kullanılır (Çepni, 2009). Betimleme, olayların, objelerin ve problemlerin anlaşılması ve anlatılmasında ilk aşamayı oluşturur. Olay, obje ve problemlerin anlaşılması, gruplanabilmesi ve aralarındaki ilişkilerin saptanması olanağını sağlar (Kaptan, 1998; Karasar, 2009).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Ankara İli Nallıhan ilçesinde 8 farklı ilkokulda görev yapan öğretmenlerden tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilmiş 40 sınıf öğretmeni, bu okullarda 2. ve 3. sınıflarda olmak üzere 300 ilkokul öğrencisi ve bu öğrencilerden tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilmiş 42 veli oluşturmaktadır. Serbest etkinlikler dersinin ilkokullarda yalnızca 1-3. sınıflarda uygulanması nedeniyle ve 1. sınıfların okumayı yeni öğrenmekte olmaları nedeniyle katılımcılardan öğrenci ve veliler sadece 2. ve 3. sınıf düzeyindeki öğrenci ve velilerden seçilmiştir. Öğretmenlerin de 2014-2015 eğitim-öğretim yılında serbest etkinlikler dersine giren 2. ve 3. sınıf öğretmenlerinden seçilmesine ve katılımcıların gönüllü olarak çalışmaya katılmasına dikkat edilmiştir. Araştırmaya katılan tüm katılımcılar tüm sorulara cevap vermişlerdir.

Çalışma Grubu Demografik Bilgileri. Araştırmanın örnekleme ilişkin demografik dağılımlar aşağıda Tablo 2, Tablo 3 ve Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 2

Ankete Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri

Demografik Bilgiler	Seçenekler	f	%	Toplam
Cinsiyet	Kadın	28	70	100
	Erkek	12	30	
Deneyim	1 Yılda Az	2	5	100
	1-5 Yıl	6	15	
	6-10 Yıl	21	52,5	
	10 Yılda fazla	11	27,5	
Mezuniyet	Eğitim	30	75	100
	Fen-Edebiyat	7	17,5	
	Diğer	3	7,5	

Not: n = 40

Tablo 2'de araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet, deneyim, öğrenim durumları ve yüzdeleri verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetine bakıldığında, katılımcıların %70'i kadın, %30'u erkektir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çalışma yılları şöyledir, %5'i 1 yıldan az, %15'i 1-5 yıl, %52,5'i 6-10 yıl, %27,5'i 10 yıldan fazla çalışanlardan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu deneyim olarak beş yılın üzerinde çalışmış öğretmenlerdir. Öğretmenlerin çoğunun serbest etkinlikler dersiyle ilgili sürece hakim olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrenim durumlarına bakıldığında, %75'i Eğitim Fakültesi mezunu, %17,5'i Fen- Edebiyat fakültesi Mezunu, %7,5'inin diğer fakülte mezunu olduğu görülmektedir. Diğer kısmında belirtilen üç öğretmenden birinin Ziraat Fakültesi, birinin İlahiyat Fakültesi, birinin Kamu Yönetimi mezunudur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu lisans eğitimini sınıf öğretmenliği bölümünde tamamlamış kişilerdir. Araştırmaya katılan ve sınıf öğretmenliği bölümü haricindeki bölümlerden mezun olmuş kişiler ise deneyimli

öğretmenlerdir. Bu durum araştırma sonuçlarının objektif olarak değerlendirilmesine katkı sağlamıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tümü serbest etkinlikler dersinin uygulanmaya konulduğu 2010-2011 eğitim-öğretim yılından itibaren süreci gözlemleyip yaptıkları etkinliklere hakim olabilecek deneyime sahip öğretmenlerden oluşmaktadır.

Tablo 3

Ankete Katılan Velilerin Kişisel Bilgileri

Demografik Bilgiler	Seçenekler	f	%	Toplam
Cinsiyet	Kadın	29	69	100
	Erkek	13	31	
Gelir Durumu	0-1000 TL	23	54,8	100
	1000-2000 TL	13	31	
	2000-3000 TL	6	14,3	
Eğitim Düzeyi	Okuryazar	1	2,4	100
	İlkokul	21	50	
	Ortaokul	7	16,7	
	Lise	13	31	
Çocuğun Sınıfı	İkinci Sınıf	20	47,6	100
	Üçüncü Sınıf	22	52,4	

Not: n = 42

Tablo 3'te araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet, gelir durumları, eğitim düzeyleri, çocuğunun okuduğu sınıf ve yüzdeleri verilmiştir. Araştırmaya katılan velilerin cinsiyetine bakıldığında, katılımcıların %69'u kadın, %31'i erkektir.

Araştırmaya katılan velilerin gelir durumları şöyledir, %54,8'i 0-1000 TL, %31'i 1000-2000 TL, %14,3'ü 2000-3000 TL'dir. Bu veriler okullarda ulaşılan velilerin çoğunluğunun açlık sınırında yaşayan aileler olduğunu, tamamının ise yoksulluk sınırının altında gelire sahip olduğunu göstermektedir. Bu verilerden

hareketle araştırmanın yapıldığı okullardaki velilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin iyi olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan velilerin eğitim düzeylerine bakıldığında, %2,4'ü okuryazar, %50'si ilkokul, %16,7'si ortaokul, %31'inin lise mezunu olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan tüm veliler okuryazar durumdadır. Bu durum anket sorularının anlaşılması ve doğru cevaplanması açısından olumlu bir durumdur.

Araştırmaya katılan velilerin çocuklarının okuduğu sınıfa göre dağılımı şöyledir; %47,6'sı ikinci sınıf, %52,4'ü üçüncü sınıftır. Araştırmaya katılan velilerin çocuklarının bulunduğu sınıf dağılımları birbirine yakındır.

Tablo 4

Ankete Katılan Öğrencilerin Kişisel Bilgileri

Demografik Bilgiler	Seçenekler	f	%	Toplam
Cinsiyet	Kız	158	52,7	100
	Erkek	142	47,3	
Öğrencinin Sınıf Düzeyi	İkinci Sınıf	105	35	100
	Üçüncü Sınıf	195	65	

Not: n = 300

Tablo 4'de araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, okuduğu sınıf düzeyi ve yüzdeleri verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetine bakıldığında, katılımcıların %52,7'si kız, %47,3'ü erkektir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıfa göre dağılımı şöyledir, %35'i ikinci sınıf, %65'i üçüncü sınıftır. Araştırmaya 1. sınıf öğrencileri dahil edilmemiştir. Okuma yazmayı yeni öğrenmiş öğrencilerin anket sorularını algılamada ve verecekleri cevapların anket sonuçlarını etkileme olasılığı dikkate alınarak böyle bir uygulamaya gidilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen araçlar; anket, görüşme ve gözlem formu ile elde edilmiştir.

Anket formu: İlkokullarda uygulanmakta olan serbest etkinlik dersine ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerini belirlemek amacıyla veri toplama aracı olarak, üçlü likert tipi birer anket formu hazırlanmıştır. Anket formunun hazırlanmasında eğitim programının öğelerine ilişkin ölçütlerden yararlanılmıştır. Anket formunda öğretmen, öğrenci ve velilerin derse ilişkin görüşlerini belirlemek ve önerilerini saptamak amacıyla açık uçlu sorular da yer almıştır. Anketin kapsam geçerliğini sağlamak üzere iki alan uzmanı, iki alan öğretmeni ve iki program geliştirme uzmanının görüşleri ve dönütleri alınarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Hazırlanan taslak anketler uzman görüşleri doğrultusunda düzeltilmiştir. Öğretmenlere yönelik hazırlanan anket 29 madde olarak hazırlanmış, iki madde anketten çıkarılmış ve nihai form 27 sorudan oluşturulmuştur. Öğrencilere yönelik hazırlanan anket 11 soru ve velilere yönelik anket de 14 sorudan oluşmaktadır. Anketlerin oluşturulmasında Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen uyum yüzdesine bakılmıştır. “Görüş birliği” ve “Görüş ayrılığı” sayıları hesaplanarak görüş birliği değeri 0,70 üzerinde olan maddeler ankete alınmıştır. Anketlere son şekli verilmeden önce biçimsel, yazımsal ve dilbilgisi açısından iki Türkçe öğretmeni ve üç sınıf öğretmeni tarafından incelenmiş olup, tavsiye edilen düzeltmeler, eklemeler ve çıkarmalar doğrultusunda değişiklikler yapılmıştır. Anketlerin cevaplama seçenekleri “evet” (3 puan), “kısmen/biraz” (2 puan) ve “hayır” (1 puan) şeklinde puanlanmıştır. Anketlerde yer alan ters kodlanmış maddeler ters çevrilerek puanlanmıştır.

Görüşme formu: Yapılan anket çalışmasının yanı sıra hazırlanan görüşme soruları ile serbest etkinlik dersine ilişkin bilgi toplanmıştır. Görüşme soruları araştırmacı tarafından hazırlanmış ve eğitim programları alanında üç öğretim üyesiyle tartışılarak değerlendirilmiş ve uzmanların eleştirileri de dikkate alınarak taslak görüşme formunun pilot uygulaması üç öğretmen, üç öğrenci ve üç veliyle yapılmıştır. Pilot uygulama sonunda soruların anlaşılır olduğu belirlenmiş ve nihai görüşme formu hazırlanmıştır.

Gözlem formu: Sorunlar ile olası çözüm yolları, dikkatli bir gözlem sonucu algılanabilir. Gözlem, olaylar arasındaki, nitel ve nicel olası bağıntıların bulunmasına ve onların istenen biçimlerde etkilenmesine olanak sağlar (Bouty, 1952; Karasar, 2009). Araştırmanın dördüncü alt problemine yönelik olarak gözlem formu da kullanılmıştır. Gözlem formu ile anketlerden ve görüşmelerden elde edilen verilerle karşılaştırma yapılacak verilerin toplanması ve uygulamada neler yapıldığına ilişkin bilgi toplamak amaçlanmıştır. Gözlem formu anket formundan oluşturularak elde edilerek verilerin tutarlılığı da kontrol edilmiştir. Form 20 maddeden oluşturulmuştur. Gözlem formundaki her bir madde için araştırmacı tarafından “Yeterli” , “Kısmen Yeterli” ve “Yetersiz” seçeneklerinden bir tanesi işaretlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Veriler toplanırken, serbest etkinlikler dersinin değerlendirilmesine ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli anketlerinden, yarı yapılandırılmış görüşme formlarından ve gözlem formundan faydalanılmıştır. Öğretmen, öğrenci ve velilere uygulanan tüm ölçekler araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve uygulanmıştır.

Araştırmada veri toplama süreci ilk olarak öğretmen, öğrenci ve veli anketlerinin uygulanmasıyla başlamıştır. Son şekli verilen; 27 maddeden ve bir açık uçlu sorudan oluşan öğretmen anket formu, 40 sınıf öğretmenine uygulanmıştır, 14 madde ve bir açık uçlu sorudan oluşan veli anket formu 42 veliye uygulanmıştır, 11 maddeden ve bir açık uçlu sorudan oluşan öğrenci anket formu 300 öğrenciye uygulanmıştır. Öğretmenlerden, velilerden ve öğrencilerden elde edilen veriler bilgisayar paket programı SPSS 20.00 (Statistical Package for Social Sciencies) kullanarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Açık uçlu soruya cevap veren katılımcı bulunmadığı için açık uçlu soruyla ilgili herhangi bir çalışma yapılamamıştır.

Araştırmanın ikinci aşamasında bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, araştırmacı tarafından farklı okullardan rastgele seçilmiş öğretmen, öğrenci ve velilerden gönüllü olanlarla yüz yüze yapılmıştır. Görüşmeler 10’ar öğretmen, öğrenci ve veliyle yapılmış olup iki hafta süre ve 10 – 15 dakika ile sınırlı olarak yapılmıştır. Görüşmelerde her bir katılımcıya bir kod numarası verilmiş ve katılımcıların ifadeleri istekleri doğrultusunda kayıt cihazıyla kayıt altına

alınmamış, görüşme süresince not edilmiştir. Görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak araştırmacı tarafından yapılmıştır. Elde edilen bulgular içerik analizi yöntemiyle gruplanmış ve bulgulara yönelik olarak frekans ve yüzdelerle bakılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ulaşmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2005). Kavramlara ulaşabilmek amacıyla ortak kavramlar kodlanarak temalar ve bu temalar içinde yer alan alt temalar oluşturulmaya çalışılmış olup temalar ve alt temalara ilişkin tablolar oluşturulmuştur.

Araştırmanın üçüncü aşamasında yapılan anket çalışması sonucu elde edilecek bulguların desteklenmesi, tutarlılığın sağlanması ve dördüncü alt probleme yönelik araştırmacının geliştirdiği gözlem formu uygulanmıştır. Bu amaçla farklı okullardan rastgele seçilen üç öğretmenin sınıflarında serbest etkinlikler dersinde gözlem yapılmıştır. Araştırmacı gözlem yapılan sınıfa önceden giderek arka sıralarda bir yere oturmuş ve derste katılımcı olmamıştır. Gözlemler öğretmenlerin vermiş olduğu randevulara istinaden serbest etkinlikler dersinin yapılacağı derslerde yapılmıştır (birer ders saatiyle sınırlıdır). Gözlemler araştırmacının kendisi tarafından yapılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için,

Araştırmanın veri toplama araçları uzmanlar tarafından gözden geçirilerek hazırlanmıştır. Anket formları, görüşme soruları ve gözlem formu soruları uzmanlarla birlikte oluşturulmuş, bu formlardaki sorular sınıf öğretmenleri, öğrenciler ve velilere okunarak soruların açık ve anlaşılabilir olması sağlanmıştır. Görüşme formlarından elde edilen verilerin kodlanmasıyla oluşturulan temaların ana başlıklarla uyumluluğunun sağlanması amacıyla iki uzman tarafından da teyit edilmiştir. Verilerin toplanması aşamasından analiz sürecine kadar olan tüm süreç iki alan uzmanı, iki alan öğretmeni ve iki program geliştirme uzmanının görüşleri alınarak yapılmıştır.

Katılımcıların onayı alınmıştır. Araştırmaya katılacak olan öğretmen, öğrenci ve veliler gönüllülük ilkesine göre araştırmaya dahil edilmiştir. Katılımcıların sorulara içtenlikle cevap verebilmeleri için isimlerinin hiçbir şekilde paylaşılmayacağı ve gizli tutulacağı belirtilmiştir.

Araştırma verileri katılımcıların fikirlerini açıkça ortaya koyabilecekleri ortamlarda gönüllük esasına göre toplanmıştır. Anketler ve gözlemler araştırmacı tarafından sınıflarda uygulanmıştır. Görüşmeler ise, okul idarelerinden ve öğrenci velilerinden izin alınarak okul saatleri dışında, öğrencilerle okul kütüphanelerinde yapılmıştır. Öğretmen ve velilerden ise randevu alınarak yüz yüze görüşme sonucu veriler elde edilmiştir.

Araştırma verilerinin güvenilirliğini artırmak için görüşmelerden elde edilen görüşme verileri bulgular kısmında doğrudan gösterim yoluyla aktarılmıştır. Bunun için öğretmen, öğrenci ve veli görüşmeleri aynen olduğu gibi aktarılmıştır.

Güvenirliğin hesaplanması için Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen; Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)

formülü kapsamında belirlenen kodlara ilişkin iki araştırmacı (kodlayıcı) arasındaki tutarlık katsayısı 0,71 olarak belirlenmiştir. Miles ve Huberman (1994)'e göre araştırmacının güvenilirliğinin %70'in üzerinde çıkması araştırmacının güvenilir olduğunu göstermektedir. Araştırma sonucu %70'in üzerinde olduğundan araştırma güvenilir kabul edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada hem nicel hem de nitel veri toplandığından verilerin analizinde de nicel ve nitel veri çözümleme tekniklerinden yararlanılmıştır. Verilerin analizinde Statistical Package for the Social Sciences-20 (SPSS-20) ve Microsoft Office 2010 programları kullanılmıştır.

Birinci, İkinci, Üçüncü Alt Problemlere İlişkin Verilerin Analizi

Araştırmacının birinci alt problemi olan "İlkokullarda uygulanmakta olan serbest etkinlik dersine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?", araştırmacının ikinci alt problemi olan "İlkokullarda uygulanmakta olan serbest etkinlik dersine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?", araştırmacının üçüncü alt problemi olan "İlkokullarda uygulanmakta olan serbest etkinlik dersine ilişkin veli görüşleri nelerdir?" sorularına yanıt aramak amacıyla nicel veriler için anket formu, nitel veriler için görüşme formu kullanılmıştır.

Anketlerin geçerliğini tespit etmek için bazı maddeler varimax yöntemiyle ters çevrilerek analiz edilerek Cronbach Alfa İç tutarlık katsayısına bakılmıştır. Birinci alt probleme yönelik ankete ilişkin güvenilirlik değeri Cronbach Alpha 0,869 bulunmuştur. Bu sonuca bakarak anketin yüksek güvenilirlikte olduğu söylenebilir. İkinci alt probleme yönelik ankete ilişkin güvenilirlik değeri Cronbach Alpha 0,722 bulunmuştur. Bu sonuca bakarak anketin güvenilirliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir. Üçüncü alt probleme yönelik ankete ilişkin güvenilirlik değeri Cronbach Alpha 0,766 bulunmuştur. Bu sonuca bakarak anketin güvenilirliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir.

Birinci alt probleme yönelik hazırlanan anket, tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 40 öğretmene (28 kadın, 12 erkek) uygulanmıştır. İkinci alt probleme yönelik hazırlanan anket, tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 300 öğrenciye (158 kız, 142 erkek) uygulanmıştır. Üçüncü alt probleme yönelik hazırlanan anket, tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 42 veliye (29 kadın, 13 erkek) uygulanmıştır. Öğretmenlere, öğrencilere ve velilere uygulanan anketler, araştırmacı tarafından sınıflarda uygulanmıştır. Birinci, ikinci ve üçüncü alt problemlere yönelik anketler SPSS paket programı kullanılarak, katılımcıların sorulan sorulara ait görüşleri frekans, yüzde ve ortalama yöntemine göre değerlendirilmiştir.

Birinci, ikinci ve üçüncü alt problemlere yönelik olarak görüşmeler yapılmış olup, görüşmelerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi yöntemiyle elde edilen verilerden kodlamalar yapılmıştır. Bu kodlamalar sonucunda temalar ve alt temalar ortaya konularak yorumlanmıştır.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Verilerin Analizi

Dördüncü alt probleme yönelik olarak araştırmacının anket formundaki sorulardan elde ederek geliştirdiği gözlem formu uygulanmıştır. Bu amaçla farklı okullardan rastgele seçilen üç öğretmenin sınıflarında serbest etkinlikler dersinde gözlem yapılmıştır. Araştırmacı gözlem yapılan sınıfa önceden giderek arka sıralarda bir yere oturmuş ve derste katılımcı olmamıştır. Gözlemler öğretmenlerin vermiş olduğu randevulara istinaden serbest etkinlikler dersinin yapılacağı derslerde yapılmıştır. Gözlemler araştırmacı tarafından sınıflarda yapılmış olup

gözlem formlarından elde edilen veriler için betimsel analiz yapılarak frekans ve yüzdelere bakılmış ve bu şekilde yorumlanmıştır.

Tablo 5

Alt Problemlere Yönelik Veri Toplama Araçları ve Veri Analizleri Tablosu

Alt Problem	Veri Toplama Aracı	Veri Analizi
Birinci Alt Problem	Anket ve Görüşme Formu	Yüzde, frekans, ortalama, İçerik Analizi
İkinci Alt Problem	Anket ve Görüşme Formu	Yüzde, frekans, ortalama, İçerik Analizi
Üçüncü Alt Problem	Anket ve Görüşme Formu	Yüzde, frekans, ortalama, İçerik Analizi
Dördüncü Alt Problem	Gözlem Formu	Frekans, Yüzde

Bölüm 4

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerini açıklamak için, elde edilen verilerin çözümlenmesiyle ulaşılan bulgulara ve bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir. Dört alt başlık olarak belirlenen bu bölümde, elde edilen bulgular tablolar halinde verilerek açıklanmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

İlkokullarda uygulanmakta olan serbest etkinlik dersine ilişkin öğretmen görüşleri belirlemeye yönelik anket ve görüşme formlarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Serbest etkinlikler dersine ilişkin öğretmen görüşlerinin yer aldığı anket sonuçlarına ilişkin frekans, yüzde ve ortalama değerleri Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6

Serbest Etkinlikler Dersinin Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Anket Sonuçları

Anket Maddeleri	Evet		Kısmen		Hayır		\bar{X}	N
	f	%	f	%	f	%		
1) Serbest etkinlikler dersi okullarda amacına uygun olarak uygulanmaktadır.	5	12,5	22	55	13	32,5	1,800	40
2) Serbest etkinlikler dersinin uygulanmasında öğrencilerin bireysel farklılıkları planlamayı zorlaştırmaktadır.	8	20	22	55	10	25	2,050	40
3) Serbest etkinlik dersine ilişkin yeterince bilgi sahibiyim.	18	45	14	35	8	20	2,250	40
4) Fiziksel ortam ve alt yapı serbest etkinlik dersini uygulayabilmek için yeterlidir.	8	20	16	40	16	40	1,800	40
5) Serbest etkinlikler dersi için hazırlanmış kaynak kitaplar bulunmaktadır.	3	7,5	13	32,5	24	60	1,475	40
6) Serbest etkinlikler dersi amacına uygun olarak işlenmektedir.	6	15	25	62,5	9	22,5	1,925	40
7) Serbest etkinlikler dersi öğrencilerin önemseydiği bir derstir.	9	22,5	24	60	7	17,5	2,050	40
8) Serbest etkinlikler dersi hakkında veliler bilgilendirilir.	3	7,5	16	40	21	52,5	1,550	40

9)Serbest etkinlikler dersi hakkında öğrenciler bilgilendirilir.	13	32,5	21	52,5	6	15	2,175	40
10)Serbest etkinlikler dersinin uygulanabilmesi için öğretim materyalleri yeterlidir.	4	10	19	47,5	17	42,5	1,675	40
11)Serbest etkinlikler dersine katılmada öğrenciler isteklidir.	21	52,5	17	42,5	2	5	2,475	40
12)Serbest etkinlikler dersine ayrılan zaman yeterlidir.	29	72,5	9	22,5	2	5	2,675	40
13)Serbest etkinlikler dersi alanında uzman kişilerce yürütülmelidir.	14	35	16	40	10	25	1,900	40
14)Serbest etkinlikler dersine yönelik olarak öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmelidir.	22	55	14	35	4	10	2,450	40
15)Serbest etkinlikler dersi gereksizdir.	6	15	12	30	22	55	2,400	40
16)Serbest etkinlikler dersine yönelik kılavuz kitap hazırlanmalıdır.	26	65	12	30	2	5	2,600	40
17)Yaşamda kullanabilecek bilgilere yöneliktir.	7	17,5	29	72,5	4	10	2,075	40
18)Öğrencilerin gelişim düzeylerine uygundur.	15	37,5	20	50	5	12,5	2,250	40
19)Öğrencilerin serbest zaman etkinliklerine etkin katılımını sağlayacak nitelikte düzenlenmiştir.	11	27,5	27	67,5	2	5	2,225	40
20)Disiplinler arası bağlantı kurulmasına fırsat vermektedir.	12	30	24	60	4	10	2,200	40
21)Serbest etkinlikler dersi öğrencilerin ilgisini çekmektedir.	17	42,5	22	55	1	2,5	2,400	40
22)Çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması serbest etkinlikler dersini zenginleştirir.	25	62,5	12	30	3	7,5	2,550	40
23)Öğrencilerin ön bilgileri ile yeni bilgileri arasında bağlantı kurmalarını sağlayacak niteliktedir.	15	37,5	23	57,5	2	5	2,325	40
24)Öğretim-öğrenme süreci öğrenme hedeflerini gerçekleştirecek nitelikte gerçekleşmektedir.	9	22,5	31	77,5	0	0	2,250	40
25)Serbest etkinlikler dersinin öğrenme hedeflerine uygun değerlendirme yapılmaktadır.	6	15	33	82,5	1	2,5	2,125	40
26)Farklı değerlendirme etkinliklerini (görüşme, rubrik, gözlem, günlük, gelişim dosyası vb.) kapsamaktadır.	12	30	23	57,5	5	12,5	2,175	40

27)Serbest etkinlikler dersinde sürece yönelik değerlendirme yapılmaktadır.

10 25 26 65 4 10 2,150 40

Tablo 6 incelendiğinde serbest etkinlikler dersi okullarda amacına uygun olarak uygulanmaktadır maddesine cevap veren katılımcılardan %12,5'i Evet, %55'i Kısmen ve %32,5'i hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi okullarda amacına uygun olarak uygulanmaktadır maddesine verilen cevapların ortalaması 1,800'dür. Öğretmenlerin çoğunluğu serbest etkinlikler dersinin kısmen amacına uygun olarak uygulandığını düşünmektedir. 13 öğretmen dersin amacına uygun olarak uygulanmadığını belirtmiştir.

Serbest etkinlikler dersinin uygulanmasında öğrencilerin bireysel farklılıkları planlamayı zorlaştırmaktadır maddesine cevap veren katılımcılardan %20'si Evet, %55'i Kısmen ve %25'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersinin uygulanmasında öğrencilerin bireysel farklılıkları planlamayı zorlaştırmaktadır maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,050'dir. Öğretmenlerin çoğunluğu bireysel farklılıkların dersleri planlamayı kısmen zorlaştırdığını söylerken 10 öğretmen hayır cevabı vermiştir.

Serbest etkinlikler dersine ilişkin yeterince bilgi sahibiyim maddesine cevap veren katılımcılardan %45'i Evet, %35'i Kısmen ve %20'si Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersine ilişkin yeterince bilgi sahibiyim maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,250'dir. Öğretmenlerin çoğunluğu derse ilişkin bilgi sahibi olduğunu söylerken 14'ü kısmen ve sekizi hayır cevabı vermişlerdir.

Fiziksel ortam ve alt yapı serbest etkinlikler dersini uygulayabilmek için yeterlidir maddesine cevap veren katılımcılardan %20'si Evet, %40'ı Kısmen ve %40'ı Hayır cevabı vermiştir. Fiziksel ortam ve alt yapı serbest etkinlikler dersini uygulayabilmek için yeterlidir maddesine verilen cevapların Ortalaması 1,800'dür.

Serbest etkinlikler dersi için hazırlanmış kaynak kitaplar bulunmaktadır maddesine cevap veren katılımcılardan %7,5'i Evet, %32,5'i Kısmen ve %60'ı Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi için hazırlanmış kaynak kitaplar bulunmaktadır maddesine verilen cevapların Ortalaması 1,475'tir.

Serbest etkinlikler dersi amacına uygun olarak işlenmektedir maddesine cevap veren katılımcılardan %15'i Evet, %62,5'i Kısmen ve %22,5'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi amacına uygun olarak işlenmektedir maddesine

verilen cevapların Ortalaması 1,925'tir. Öğretmenlerin çoğunluğu serbest etkinlikler dersinin kısmen amacına uygun olarak işlendiğini düşünmektedir. Dokuz öğretmen dersin amacına uygun olarak işlenmediğini belirtmiştir. Birinci maddede aynı soruya hayır cevabı veren dört öğretmenden biri evet, üçü kısmen cevabına yönelmişlerdir.

Serbest etkinlikler dersi öğrencilerin önemseydiği bir derstir maddesine cevap veren katılımcılardan %22,5'i Evet, %60'ı Kısmen ve %17,5'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi öğrencilerin önemseydiği bir derstir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,050'dir. Öğretmenlerin verdiği cevapların çoğunluğuna göre serbest etkinlikler dersi kısmen öğrencilerin önemseydiği bir derstir. Yedi öğretmene göre önemsenmeyen bir ders olup, dokuz öğretmene göre ise öğrencilerin önemseydiği bir derstir.

Serbest etkinlikler dersi hakkında veliler bilgilendirilir maddesine cevap veren katılımcılardan %7,5'i Evet, %40'ı Kısmen ve %52,5'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi hakkında veliler bilgilendirilir maddesine verilen cevapların Ortalaması 1,550'dir. Öğretmenlerin çoğu hayır cevabını vermişlerdir. 16 öğretmen kısmen cevabı verirken sadece üç öğretmen evet cevabı vermişlerdir.

Serbest etkinlikler dersi hakkında öğrenciler bilgilendirilir maddesine cevap veren katılımcılardan %32,5'i Evet, %52,5'i Kısmen ve %15'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi hakkında öğrenciler bilgilendirilir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,175'tir. Öğretmenlerin çoğunluğu kısmen de olsa öğrencilerin bilgilendirildiğini söylemektedir. Hayır cevabı sadece altı öğretmenle sınırlı kalmıştır. Öğrencilerini bilgilendiren öğretmen sayısı 13'tür.

Serbest etkinlikler dersinin uygulanabilmesi için öğretim materyalleri yeterlidir maddesine cevap veren katılımcılardan %10'u Evet, %47,5'i Kısmen ve %42,5'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersinin uygulanabilmesi için öğretim materyalleri yeterlidir maddesine verilen cevapların Ortalaması 1,675'tir. Öğretmenlerin çoğunluğu kısmen cevabında yoğunlaşırken hayır cevabı veren öğretmen sayısı 17 olup evet cevabı veren öğretmen sayısı dörtte kalmıştır.

Serbest etkinlikler dersine katılmada öğrenciler isteklidir maddesine cevap veren katılımcılardan %52,5'i Evet, %42,5'i Kısmen ve %5'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersine katılmada öğrenciler isteklidir maddesine verilen

cevapların Ortalaması 2,475'tir. Öğretmenlerin çoğunluğu evet cevabında yoğunlaşmış olup 17 öğretmen kısmen, iki öğretmen hayır cevabı vermiştir.

Serbest etkinlikler dersine ayrılan zaman yeterlidir maddesine cevap veren katılımcılardan %72,5'i Evet, %22,5'i Kısmen ve %5'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersine ayrılan zaman yeterlidir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,675'tir. Öğretmenlerin çoğunluğu serbest etkinlikler dersine ayrılan zamanın yeterli olduğunu belirtmiştir. Dokuz öğretmene göre kısmen yeterli olup iki öğretmene göre ise ayrılan zaman yeterli değildir.

Serbest etkinlikler dersi alanında uzman kişilerce yürütülmelidir maddesine cevap veren katılımcılardan %35'i Evet, %40'ı Kısmen ve %25'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi alanında uzman kişilerce yürütülmelidir maddesine verilen cevapların Ortalaması 1,900'dür. Öğretmenlerin çoğu kısmen cevabına yönelirken 14 öğretmen evet ve 10 öğretmen hayır cevabı vermişlerdir.

Serbest etkinlikler dersine yönelik olarak öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmelidir maddesine cevap veren katılımcılardan %55'i Evet, %35'i Kısmen ve %10'u Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersine yönelik olarak öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmelidir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,450'dir. Öğretmenlerin çoğunluğu evet cevabı verirken 14 öğretmen de kısmen cevabı vermişlerdir. Sadece dört öğretmen hayır cevabı vermişlerdir. Öğretmenlerin serbest etkinlikler dersine yönelik olarak hizmet içi eğitim ihtiyaçları olduğu açıkça görülmektedir. Sadece 4 öğretmen kendisinin hizmet içi eğitime ihtiyacı olmadığını düşünmektedir.

Serbest etkinlikler dersi gereksizdir maddesine cevap veren katılımcılardan %15'i Evet, %30'u Kısmen ve %55'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi gereksizdir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,400'dür. Öğretmenlerin çoğunun bu dersin önemini kavramış olduğu ve hayır cevabı verdikleri görülürken kısmen gereksiz gören öğretmen sayısı 12 ve gereksiz gören öğretmen sayısı 6'dır.

Serbest etkinlikler dersine yönelik kılavuz kitap hazırlanmalıdır maddesine cevap veren katılımcılardan %65'i Evet, %30'u Kısmen ve %5'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersine yönelik kılavuz kitap hazırlanmalıdır

maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,600'dür. Öğretmenlerin çoğunluğu evet cevabı vermişlerdir. 12 öğretmen kısmen ve iki öğretmen hayır cevabı vermişlerdir.

Yaşamda kullanabilecek bilgilere yöneliktir maddesine cevap veren katılımcılardan %17,5'i Evet, %72,5'i Kısmen ve %10'u Hayır cevabı vermiştir. Yaşamda kullanabilecek bilgilere yöneliktir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,075'tir. Öğretmenlerin çoğunluğu dersin kısmen yaşamda kullanabilecek bilgilere yönelik olduğunu düşünmektedir. Yedi öğretmen yaşamda kullanılabilir bilgilere yönelik olduğunu söylerken dört öğretmen yaşamda kullanılabilir bilgilere yönelik olmadığını düşünmektedir.

Öğrencilerin gelişim düzeylerine uygundur maddesine cevap veren katılımcılardan %37,5'i Evet, %50'si Kısmen ve %12,5'i Hayır cevabı vermiştir. Öğrencilerin gelişim düzeylerine uygundur maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,250'dir. Öğretmenlerin çoğunluğu kısmen öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olduğu cevabını vermiştir. Öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olduğunu düşünen öğretmen sayısı 15 iken uygun olmadığını düşünen öğretmen sayısı beştir.

Öğrencilerin serbest zaman etkinliklerine etkin katılımını sağlayacak nitelikte düzenlenmiştir maddesine cevap veren katılımcılardan %27,5'i Evet, %67,5'i Kısmen ve %5'i Hayır cevabı vermiştir. Öğrencilerin serbest zaman etkinliklerine etkin katılımını sağlayacak nitelikte düzenlenmiştir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,225'tir. Öğretmenlerin çoğunluğu kısmen cevabında yoğunlaşırken 11'i evet ve ikisi hayır cevabı vermişlerdir.

Disiplinler arası bağlantı kurulmasına fırsat vermektedir maddesine cevap veren katılımcılardan %30'u Evet, %60'ı Kısmen ve %10'u Hayır cevabı vermiştir. Disiplinler arası bağlantı kurulmasına fırsat vermektedir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,200'dür. Öğretmenlerin çoğunluğu serbest etkinlikler dersinin kısmen disiplinler arası bağlantı kurulmasına fırsat vermekte olduğunu düşünmektedir. 12 öğretmen serbest etkinlikler dersinin disiplinler arası bağlantı kurulmasına fırsat vermekte olduğunu söylerken dört öğretmen fırsat vermediğini düşünmektedir.

Serbest etkinlikler dersi öğrencilerin ilgisini çekmektedir maddesine cevap veren katılımcılardan %42,5'i Evet, %55'i Kısmen ve %2,5'i Hayır cevabı vermiştir.

Serbest etkinlikler dersi öğrencilerin ilgisini çekmektedir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,400'dür. Öğretmenlerin çoğunluğu serbest etkinlikler dersinin öğrencilerin ilgisini kısmen çekmekte olduğunu düşünmektedir. 17 öğretmen serbest etkinlikler dersinin öğrencilerin ilgisini çekmekte olduğunu söylerken sadece bir öğretmen serbest etkinlikler dersinin öğrencilerin ilgisini çekmediğini düşünmektedir.

Çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması serbest etkinlikler dersini zenginleştirir maddesine cevap veren katılımcılardan %62,5'i Evet, %30'u Kısmen ve %7,5'i Hayır cevabı vermiştir. Çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması serbest etkinlikler dersini zenginleştirir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,550'dir. Çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması serbest etkinlikler dersini zenginleştirir maddesine öğretmenlerin çoğunluğu evet cevabı vermiştir. 12 öğretmen kısmen cevabı verirken üç öğretmen hayır cevabı vermiştir.

Öğrencilerin ön bilgileri ile yeni bilgileri arasında bağlantı kurmalarını sağlayacak niteliktedir maddesine cevap veren katılımcılardan %37,5'i Evet, %57,5'i Kısmen ve %5'i Hayır cevabı vermiştir. Öğrencilerin ön bilgileri ile yeni bilgileri arasında bağlantı kurmalarını sağlayacak niteliktedir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,325'tir. Öğretmenlerin çoğunluğu serbest etkinlikler dersinin öğrencilerin ön bilgileri ile yeni bilgileri arasında kısmen bağlantı kurmalarını sağlayacak nitelikte olduğunu düşünmektedirler. 15 öğretmen öğrencilerin ön bilgileri ile yeni bilgileri arasında bağlantı kurmalarını sağlayacak nitelikte olduğunu düşünürken iki öğretmen öğrencilerin ön bilgileri ile yeni bilgileri arasında bağlantı kurmalarını sağlayacak nitelikte olmadığını düşünmektedir.

Öğretim-öğrenme süreci öğrenme hedeflerini gerçekleştirecek nitelikte gerçekleşmektedir maddesine cevap veren katılımcılardan %22,5'i Evet, %77,5'i Kısmen cevabı vermiştir. Bu soruya Hayır cevabı veren katılımcı bulunmamaktadır. Öğretim-öğrenme süreci öğrenme hedeflerini gerçekleştirecek nitelikte gerçekleşmektedir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,250'dir. Öğretmenlerin çoğunluğu öğretim-öğrenme sürecinin öğrenme hedeflerini kısmen gerçekleştirecek nitelikte olduğunu düşünürken dokuz öğretmen öğretim-öğrenme sürecinin öğrenme hedeflerini gerçekleştirecek nitelikte olduğunu düşünmektedir. Bu soruda hiçbir öğretmen hayır cevabı vermemiştir.

Serbest etkinlikler dersinin öğrenme hedeflerine uygun değerlendirme yapılmaktadır maddesine cevap veren katılımcılardan %15'i Evet, %82,5'i Kısmen ve %2,5'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersinin öğrenme hedeflerine uygun değerlendirme yapılmaktadır maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,125'tir. Öğretmenlerin çoğunluğu serbest etkinlikler dersinin öğrenme hedeflerine kısmen uygun değerlendirme yapılmakta olduğunu düşünürken altı öğretmen uygun değerlendirme yapıldığını, bir öğretmen ise uygun değerlendirme yapılmadığını düşünmektedir.

Farklı değerlendirme etkinliklerini (görüşme, rubrik, gözlem, günlük, gelişim dosyası vb.) kapsamaktadır maddesine cevap veren katılımcılardan %30'u Evet, %57,5'i Kısmen ve %12,5'i Hayır cevabı vermiştir. Farklı değerlendirme etkinliklerini (görüşme, rubrik, gözlem, günlük, gelişim dosyası vb.) kapsamaktadır maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,175'tir. Öğretmenlerin çoğunluğu serbest etkinlikler dersinin farklı değerlendirme etkinliklerini (görüşme, rubrik, gözlem, günlük, gelişim dosyası vb.) kısmen kapsadığını söylemektedir. 12 öğretmen serbest etkinlikler dersinin farklı değerlendirme etkinliklerini (görüşme, rubrik, gözlem, günlük, gelişim dosyası vb.) kapsadığını söylerken beş öğretmen kapsamadığını söylemektedir.

Serbest etkinlikler dersinde sürece yönelik değerlendirme yapılmaktadır maddesine cevap veren katılımcılardan %25'i Evet, %65'i Kısmen ve %10'u Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersinde sürece yönelik değerlendirme yapılmaktadır maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,150'dir. Öğretmenlerin çoğunluğu kısmen sürece yönelik değerlendirme yapıldığını düşünmektedir. 10 öğretmen sürece yönelik değerlendirme yapıldığını söylerken dört öğretmen sürece yönelik değerlendirme yapılmadığını söylemektedir.

Serbest etkinlikler dersine ilişkin öğretmenlerle yapılan görüşmeler içerik analizi yöntemiyle incelenerek bulgular elde edilmiş. Böylece temalar ve alt temalar oluşturulmuştur.

Serbest etkinlikler dersine ilişkin öğretmenlerle yapılan görüşmelere ait temalar ve alt temalar Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7

Bulgular Sonucunda Oluşturulan Temalar

TEMA	ALT BOYUTLAR		f	%
Planlama	Bilgilendirme	Dersten haberdar etme	9	90
	Motivasyon	Hedeften Haberdar Etme	10	100
Uygulama	Amaca uygunluk	Dersin işlenmesi	8	80
		Seçmeli olmamalı	10	100
Değerlendirme	Süreç	Notla değerlendirilmemeli	9	90

Tablo 7’de araştırmaya katılan öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda içerik analiziyle ulaşılan temalar ve bu temaların alt temaları yer almaktadır. Öğretmen görüşlerine dayalı olarak elde edilen bulgular değerlendirildiğinde Serbest Etkinlik dersi ile ilgili üç tema ve bu temalara ilişkin dört alt tema belirlenmiştir. Aşağıda görüşme sonuçları her bir tema ile ilgili olarak velilerinde görüşlerine doğrudan atıflar yapılarak yorumlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 7’ye bakıldığında öğretmenlerin velileri bilgilendirdiği görülmektedir. Bu konuyla ilgili olumlu görüş bildiren bir öğretmen şu şekilde görüş bildirmiştir:

“Dönem başında velilerle yapılan toplantıda bu dersle ilgili bilgi verdim. Yıl boyunca ne tür etkinlikler yapacağımızı anlattım.” (Öğ 3)

Bir öğretmen bu konuyla ilgili olumsuz görüş bildirmiştir. İlgili öğretmen: *“Zannetmiyorum. Sadece veli toplantısında ben ne tür etkinlikler yapacağımızı söyledim.”* şeklinde görüş belirtmiştir. (Öğ1) Öğretmenin bu görüşünden de anlaşılacağı üzere tüm öğretmenler velilere bilgi çalışması yaparken idare boyutunda bilgilendirme yapılmadığı sonucuna ulaşılabilir. Anket sonuçlarından da idare tarafından velilerin bilgilendirilmediği sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 7’de öğretmenlerin dersi amacına uygun işledikleri görülmektedir. Öğretmenlerden iki tanesi olumsuz görüş belirtmişlerdir. Görüşülen öğretmenlerden bir tanesi şu şekilde görüş belirtmiştir: *“Hayır. Çünkü okul şartları her zaman uygun olmadığından dolayı işlenemiyor.”* demiştir. (Öğ1)

Diğer bir öğretmen: *“Kısmen amacına uygun olarak yapılmaktadır. Kitabı olmayan bir ders olduğu için zorlanmaktayız. Bazen farklı dersler işlediğimiz de oluyor. Konular yetişmediği zaman bazen kullanabiliyoruz fakat nadiren bu şekilde*

oluyor. Genelde aylık olarak yaptığım planlardan yararlanıyorum. Etkinlik olarak genelde tiyatro, film izleme, kâğıt kesme-yapıştırma çalışmaları yapıyoruz.” demiştir. (Öğ5) İki öğretmenin görüşlerini incelediğimizde okul şartları (sınıfın ve okulun fizikî ortamının uygunluğu) ve dersle ilgili sunulan imkânların (kaynak, kılavuz kitap ve materyaller) yetersizliğinin dersin yürütülmesi konusunda sıkıntı yarattığı görülmektedir. Bu sebeple dersin tam olarak her sınıfta amacına uygun olarak işlenemediği ve kısmen amacına uygun olarak işlendiği anket sonuçlarından da anlaşılmaktadır.

Tablo 7'ye bakıldığında öğretmenlerin dersin seçmeli olmaması gerektiğini düşündükleri aşikârdır. Bu konuyla ilgili öğretmenlerden bazılarının görüşleri şöyledir: *“Hayır. Öğretmenin görüşü daha önemlidir. Dersi işleyecek olan öğretmendir.”*(Öğ1) *“Bu dersin çocukların gelişimi, yaşantısı, hayata bakışı anlamında temel eğitimde verilmesi gereken bir ders olduğunu düşünüyorum. İnsan sosyal bir varlıktır ve bu derste de sosyal hayattan bir parça vardır. Bunun için bu dersin veli isteğine bırakılmasına gerek yoktur.”* (Öğ3) *“Dersin seçmeli olmasına gerek yoktur. Zorunlu dersler arasında olmalıdır.”*(Öğ4)

Dersin plânlayıcısı ve yürütücüsü öğretmendir. Öğretmenlerin, öğrencilerin ilgi duyduğu ve gelişim düzeylerini artıracak bir derse zorunlu dersler arasında olmasını istemeleri de bu yüzden normaldir. Dersin seçiminin veli isteğine bırakılması derse ilişkin belirsizlik oluşturmaktadır.

Tablo 7'ye bakıldığında öğretmenlerin öğrencileri derse ilişkin bilgilendirdikleri görülmektedir. Dersin hedeflerinden haberdar olan öğrenci derse karşı güdülenecek ve derse katılımı da artacaktır. Öğretmenlerin bu konuya ilişkin düşüncelerinden bazıları şöyledir: *“Öğrencilerle derste yapacaklarımızı konuşuyoruz. Aylık planlama yaparken onların ilgisini çekmeyen etkinlikleri plana almıyorum. Özellikle film izleme gibi etkinlikleri yapmıyoruz.”* (Öğ9) *“Dersle ilgili tüm öğrenciler ne yapacağımızı bilir. Bir önceki derste neler yapacağımızı öğrencilerimle paylaşıyorum.”* (Öğ7) *“Öğrencilerle ders içeriği hakkında sürekli konuşuyoruz. Sınıf içerisinde aynı anda farklı etkinlikler de yapabiliyoruz. Kimisi satranç oynarken, kimisi su doku çözüyor. Kimisi de kâğıt işleriyle uğraşiyor. Resim yapmak isteyen öğrencilerimize de bu serbestlik sağlanıyor.”*(Öğ6)

Öğretmenlerin görüşlerinden anlaşıldığı üzere; öğretmenlerin bireysel farklılıklara yönelik olarak farklı etkinlikleri tercih ettikleri ve gerek aylık planlarında gerekse uygulama sırasında etkinlikleri bireysel farklılıklara göre düzenledikleri görülmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

İlkokullarda uygulanmakta olan serbest etkinlik dersine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir? alt problemine ilişkin anket ve görüşme formlarına ait bulgulara yönelik yapılan betimsel istatistikler tablolaştırılarak sunulmuştur.

Serbest etkinlikler dersine ilişkin öğrenci anket sonuçlarına ait frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8

Serbest Etkinlikler Dersinin Değerlendirilmesine İlişkin Öğrenci Anket Sonuçları

Öğrenci Anketleri Maddeleri	Evet		Biraz		Hayır		\bar{X}	N
	f	%	f	%	f	%		
1)Serbest etkinlikler dersi için yeterli sayıda kaynak kitap verilmiştir.	91	30,3	29	9,7	180	60	1,703	300
2)Okulumuzun bahçesi serbest etkinlikler dersi için uygundur.	31	10,3	35	11,7	234	78	1,323	300
3)Sınıfımız serbest etkinlikler dersi için uygundur.	122	40,7	48	16	130	43,3	1,973	300
4)Serbest etkinlikler dersinde neler yapacağımızı biliyorum.	142	47,3	59	19,7	99	33	2,143	300
5)Serbest etkinlikler dersi saatlerinde diğer dersler (Matematik, Hayat Bilgisi, Türkçe gibi) işlenmektedir.	134	44,7	28	9,3	138	46	1,986	300
6)Serbest etkinlikler ders saatlerinin arttırılmasını istiyorum.	138	46	57	19	105	35	2,110	300
7)Serbest etkinlikler dersinde her hafta farklı etkinlikler yapılıyor.	136	45,3	41	13,7	123	41	2,043	300
8)Serbest etkinlikler dersi sevdiğim bir derstir.	229	76,3	29	9,7	42	14	2,623	300
9)Serbest etkinlikler dersinde neler yapacağımızı öğretmenimiz anlatmıştır.	221	73,7	17	5,7	62	20,7	2,530	300

10)Serbest etkinlikler dersine katılmada istekliyimdir.	214	71,3	73	24,3	13	4,3	2,670	300
11)Serbest etkinlikler dersi gereksizdir.	22	7,3	58	19,3	220	73,3	2,660	300

Tablo 8 incelendiğinde; serbest etkinlikler dersi için yeterli sayıda kaynak kitap verilmiştir maddesine cevap veren katılımcılardan %30,3'ü Evet, %9,7'si Biraz ve %60'ı Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi için yeterli sayıda kaynak kitap verilmiştir maddesine verilen cevapların Ortalaması 1,703'dür. Öğrencilerin çoğunluğu hayır cevabı vermiştir. 91 öğrenci evet ve 29 öğrenci biraz cevabı vermişlerdir.

Okulumuzun bahçesi serbest etkinlikler dersi için uygundur maddesine cevap veren katılımcılardan %10,3'ü Evet, %11,7'si Biraz ve %78'i Hayır cevabı vermiştir. Okulumuzun bahçesi serbest etkinlikler dersi için uygundur maddesine verilen cevapların Ortalaması 1,323'dür. Öğrencilerin çoğunluğu okul bahçesinin serbest etkinlikler dersi için uygun olmadığını söylemektedir. 31 öğrenci evet derken; 35 öğrenci biraz cevabı vermiştir.

Sınıfımız serbest etkinlikler dersi için uygundur maddesine cevap veren katılımcılardan %40,7'si Evet, %16'sı Biraz ve %43,3'ü Hayır cevabı vermiştir. Sınıfımız serbest etkinlikler dersi için uygundur maddesine verilen cevapların Ortalaması 1,973'dür. Sınıfımız serbest etkinlikler dersi için uygundur maddesine öğrencilerin çoğunluğu hayır cevabı vermiştir. 122 öğrenci evet derken; 48'i biraz cevabı vermiştir.

Serbest etkinlikler dersinde neler yapacağımızı biliyorum maddesine cevap veren katılımcılardan %47,3'ü Evet, %19,7'si Biraz ve %33'ü Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersinde neler yapacağımızı biliyorum maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,143'dür. Öğrencilerin çoğunluğu derste neler yapacaklarını bildiklerini söylemiştir. 99 öğrenci hayır derken; 59 öğrenci biraz cevabını vermiştir.

Serbest etkinlikler dersi saatlerinde diğer dersler (Matematik, Hayat Bilgisi, Türkçe gibi) işlenmektedir maddesine cevap veren katılımcılardan %44,7'si Evet, %9,3'ü Biraz ve %46'sı Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi saatlerinde diğer dersler (Matematik, Hayat Bilgisi, Türkçe gibi) işlenmektedir maddesine

verilen cevapların Ortalaması 1,986'dır. Öğrencilerin çoğunluğu hayır cevabı verirken; diğer öğrenciler evet ve biraz cevaplarını vermiştir.

Serbest etkinlikler ders saatlerinin arttırılmasını istiyorum maddesine cevap veren katılımcılardan %46'sı Evet, %19'u Biraz ve %35'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler ders saatlerinin arttırılmasını istiyorum maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,110'dur. Öğrencilerin çoğunluğu dersin saatlerinin arttırılmasını istemektedir. 57'si biraz cevabı verirken; 105'i hayır cevabı vermişlerdir.

Serbest etkinlikler dersinde her hafta farklı etkinlikler yapılıyor maddesine cevap veren katılımcılardan %45,3'ü Evet, %13,7'si Biraz ve %41'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersinde her hafta farklı etkinlikler yapılıyor maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,043'dür. Öğrencilerin çoğunluğu her hafta farklı bir etkinlik yapıldığını söylemektedir. 41 öğrenci biraz cevabı verirken; 123 öğrenci hayır cevabı vermiştir.

Serbest etkinlikler dersi sevdiğim bir derstir maddesine cevap veren katılımcılardan %76,3'ü Evet, %9,7'si Biraz ve %14'ü Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi sevdiğim bir derstir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,623'dür. Öğrencilerin büyük çoğunluğu dersi sevdiğini belirtmiştir. 29'u biraz cevabı verirken; sadece 42 öğrenci hayır cevabı vermişlerdir.

Serbest etkinlikler dersinde neler yapacağımızı öğretmenimiz anlatmıştır maddesine cevap veren katılımcılardan %73,7'si Evet, %5,7'si Biraz ve %20,7'si Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersinde neler yapacağımızı öğretmenimiz anlatmıştır maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,530'dur. Öğrencilerin büyük çoğunluğu derste neler yapılacağını öğretmenleri tarafından anlatıldığını belirtmektedir. 17 öğrenci biraz cevabı verirken; 62 öğrenci hayır cevabı vermiştir.

Serbest etkinlikler dersine katılmada istekliyimdir maddesine cevap veren katılımcılardan %71,3'ü Evet, %24,3'ü Biraz ve %4,3'ü Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersine katılmada istekliyimdir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,670'dir. Serbest etkinlikler dersine katılmada istekliyimdir maddesine öğrencilerin büyük çoğunluğu evet cevabı vermiştir. 73 öğrenci biraz etkinliklere katılmaya istekli olduğunu belirtirken; 13'ü hayır cevabı vermiştir.

Serbest etkinlikler dersi gereksizdir maddesine cevap veren katılımcılardan %7,3'ü Evet, %19,3'ü Biraz ve %73,3'ü Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi gereksizdir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,660'dır. Serbest etkinlikler dersi gereksizdir maddesine öğrencilerin büyük çoğunluğu evet cevabı vermiştir. 58 öğrenci biraz cevabı verirken; sadece 22 öğrenci hayır cevabı vermiştir.

Serbest etkinlikler dersine ilişkin öğrencilerle yapılan görüşmeler içerik analizi yöntemiyle incelenerek temalar ve alt temalar oluşturulmuştur.

Serbest etkinlikler dersine ilişkin öğrencilerle yapılan görüşmelere ait temalar ve alt temalar Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9

Bulgular Sonucunda Oluşturulan Temalar

TEMA	ALT TEMALAR		f	%	
Planlama	Bilgilendirme	Dersten haberdar olma	10	100	
	Bireysel Farklılıklara Göre Planlama	Farklı Etkinlikler Yapma	9	90	
		Amaca uygunluk	Dersin işlenmesi	10	100
	Uygulama		Oyun oynama	9	90
			Futbol	2	20
			Basketbol	1	10
			Yakan top	4	40
Etkinlik			İp	1	10
			Resim	4	40
			Oyuncaklarla oynama	3	30
		Beden eğitimi	2	20	
		Kâğıt etkinlikleri	1	10	
	Tiyatro	1	10		
	Boyama	1	10		

Tablo 9'da araştırmaya katılan öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda içerik analiziyle ulaşılan temalar ve bu temaların alt temaları yer almaktadır. Öğrenci görüşlerine dayalı olarak elde edilen bulgular değerlendirildiğinde Serbest

Etkinlik dersi ile ilgili iki tema ve bu temalara ilişkin dört alt tema belirlenmiştir. Aşağıda görüşme sonuçları her bir tema ile ilgili olarak öğrencilerinde görüşlerine doğrudan atıflar yapılarak yorumlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 9'a bakıldığında öğrencilerin Serbest Etkinlikler dersinden haberdar oldukları ve bu dersi işledikleri görülmektedir.

Bu konuyla ilgili görüşülen öğrencilerden biri: *“Serbest etkinlikler dersini duydum ve söylemiş. Serbest giyinip oyuncak getirebiliriz. Top ile ip de getirebiliriz.”* (Ö6) şeklinde görüş bildirmiştir.

Diğer bir öğrenci ise dersi duyup duymadığıyla ilgili soruya şu şekilde cevap vermiştir: *“Pazartesi, Cuma günleri serbest etkinlik dersi var.”* (Ö4) şeklinde görüş bildirmiştir.

Yine aynı öğrenci derste neler yapılacağını şu şekilde ifade etmiştir: *“Evet, söylüyor. Can (yakan top) oynayacağız, futbol oynayacağız diyor.”* (Ö4).

Yapılan etkinliklere bakıldığında ise en çok oyun oynamadan bahsedildiği görülmektedir. Oyun oynama öğrenciler için sınıf içinde veya dışındaki etkinlikler olabilir. Diğer cevaplar incelendiğinde daha çok okul bahçesinin kullanıldığı etkinliklerin tercih edildiği görülmektedir. Öğrencilerin genelde topla oynanabilecek oyunları oynadıkları görülmektedir. Sınıf içerisinde yapılan etkinliklere bakıldığında; resim yapıldığı ve öğrenciler tarafından okula getirilen oyuncaklarla oynandığı görülmektedir. Bu çalışmaların yanında tiyatro, kâğıt etkinlikleri, boyama çalışmaları da yapılmaktadır.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde genel olarak yukarıda sayılan etkinliklerden bahsedilmektedir. Öğrencilerden biri yaptıkları faaliyetlere ilgili soruya şu cevabı vermiştir: *“Tiyatro çalışıyoruz. Kâğıt kesiyoruz, yapıştırıyoruz. Boyama yapıyoruz. Resim yapıyoruz. Bahçeye çıkıyoruz. Can oynuyoruz. Oyunlar oynuyoruz.”* (Ö10) demiştir.

Öğrencilerle yapılan görüşme sonuçlarına göre; öğrencilerin dersten haberdar olduğu ve dersin işlendiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Etkinlik boyutunda ise, daha çok bahçe oyunlarına yer verildiği, bazı sınıflarda ise sınıf içi etkinliklere yer verildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Anket sonuçları da görüşme sonuçlarını desteklemektedir.

Tablo 9'a bakıldığında öğrencilerin Serbest Etkinlikler dersini sevdikleri ve bu derste neler yapacaklarıyla ilgili olarak öğretmenleri tarafından bilgilendirildiği görülmektedir.

Sonuçlara bakıldığında öğrencilerin dersi sevmeleri ve derse karşı olan ilgileri olumlu bir durumdur. Ayrıca derste neler yapacaklarını bilmeleri derse ilişkin güdülerini arttırdığı düşünülmektedir. Arıkil ve Yorgancı (2012) da yaptıkları çalışmayla bu görüşü desteklemektedir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde yer alan derse karşı olan tutumlarını yansıtan bazı ifadeler şu şekildedir:

“Keşke her gün yapılısa. Çok eğleniyorum.” (Ö10)

“Çok seviyorum, hatta bayılıyorum.” (Ö6)

“Evet, çok seviyorum. Hep oyun oynuyoruz.” (Ö1)

Öğrencilerle yapılan görüşme sonuçlarına göre; öğrencilerin dersi sevdiği ve öğretmenlerinin derste neler yapılacağını anlattıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Derste neler yapılacağına bilinmesi ve dersi sevme durumları, öğrencilerin bu derste daha aktif olmalarını destekleyici niteliktedir. Dersin amaçlarına ulaşabilmesi için faydalı bir durum olacağı düşünülmektedir. Anket sonuçları da görüşme sonuçlarını destekleyici niteliktedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

İlkokullarda uygulanmakta olan serbest etkinlik dersine ilişkin veli görüşleri nelerdir? alt problemine ilişkin anket ve görüşme formlarına ait bulgulara yönelik olarak yapılan betimsel istatistikler tablolastırılarak sunulmuştur.

Serbest etkinlikler dersine ilişkin veli anket sonuçlarına ait frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10

Serbest Etkinlikler Dersinin Değerlendirilmesine İlişkin Veli Anket Sonuçları

Veli Anketleri Maddeleri	Evet		Kısmen		Hayır		\bar{X}	N
	f	%	f	%	f	%		
1)Serbest etkinlikler dersinin seçmeli ders olduğu hakkında okul idaresi tarafından	15	35,7	4	9,5	23	54,8	1,809	42

bilgilendirildim.								
2)Serbest etkinlikler dersi seçilirken okul idaresi tarafından görüşüm alındı.	13	31	5	11,9	24	57,1	1,738	42
3)Serbest etkinlikler dersinin içeriğini biliyorum.	19	45,2	7	16,7	16	38,1	2,071	42
4)Okulumuzdaki fiziksel ortam ve alt yapı serbest etkinlik dersini uygulayabilmek için yeterlidir.	17	40,5	12	28,6	13	31	2,095	42
5)Serbest etkinlikler dersi çocuğumun ilgiyle katıldığı bir derstir.	37	88,1	5	11,9	0	0	2,881	42
6)Serbest etkinlikler dersi çocuğumun önemseydiği bir derstir.	32	76,2	8	19	2	4,8	2,714	42
7)Serbest etkinlikler dersinin uygulanabilmesi için okuldaki / sınıftaki kaynaklar (kitap, araç-gereç) yeterlidir.	16	38,1	15	35,7	11	26,2	2,119	42
8)Serbest etkinlikler dersi çocuğum için önemli bir derstir.	23	54,8	14	33,3	5	11,9	2,428	42
9)Serbest etkinlikler dersi çocuğum için gereksiz bir derstir.	1	2,4	4	9,5	37	88,1	1,052	42
10)Serbest etkinlikler dersine ayrılan zaman yeterlidir.	33	78,6	5	11,9	4	9,5	2,690	42
11)Serbest etkinlikler dersi uygulanırken çocuğum ilgi ve yeteneğine göre etkinliklere katılmalıdır.	35	83,3	5	11,9	2	4,8	2,785	42
12)Serbest etkinlikler dersi çocuğumun gelişimine katkıda bulunmaktadır.	34	81	7	16,7	1	2,4	2,785	42
13)Serbest etkinlikler dersi çocuğumun derslere ilişkin motivasyonunu artırmaktadır.	32	76,2	10	23,8	0	0	2,761	42
14)Serbest etkinlikler dersi çocuğumun okula isteyerek gelmesini sağlamaktadır.	29	69	8	19	5	11,9	2,571	42

Tablo 10 incelendiğinde; serbest etkinlikler dersinin seçmeli ders olduğu hakkında okul idaresi tarafından bilgilendirildim maddesine cevap veren katılımcılardan %35,7'si Evet, %9,5'i Kısmen ve %54,8'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersinin seçmeli ders olduğu hakkında okul idaresi tarafından bilgilendirildim maddesine verilen cevapların Ortalaması 1,809'dur. Serbest etkinlikler dersinin seçmeli ders olduğu hakkında okul idaresi tarafından

bilgilendirildim maddesine cevap veren velilerin çoğunluğu hayır cevabı vermişlerdir. 15 veli evet derken; dört veli kısmen cevabı vermiştir.

Serbest etkinlikler dersi seçilirken okul idaresi tarafından görüşüm alındı maddesine cevap veren katılımcılardan %31'i Evet, %11,9'u Kısmen ve %57,1'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi seçilirken okul idaresi tarafından görüşüm alındı maddesine verilen cevapların Ortalaması 1,738'dir. Serbest etkinlikler dersi seçilirken okul idaresi tarafından görüşüm alındı maddesine cevap veren velilerin çoğunluğu hayır cevabı vermişlerdir. 13 veli evet derken; beş veli kısmen cevabı vermiştir.

Serbest etkinlikler dersinin içeriğini biliyorum maddesine cevap veren katılımcılardan %45,2'si Evet, %16,7'si Kısmen ve %38,1'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersinin içeriğini biliyorum maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,071'dir. Serbest etkinlikler dersinin içeriğini biliyorum maddesine verilen cevaplara bakıldığında çoğunluğun evet cevabı verdiği görülmektedir. 16 veli ders içeriğini bilmediklerini söylerken; yedi veli kısmen ders içeriğini bildiklerini belirtmişlerdir.

Okulumuzdaki fiziksel ortam ve alt yapı serbest etkinlik dersini uygulayabilmek için yeterlidir maddesine cevap veren katılımcılardan %40,5'i Evet, %28,6'sı Kısmen ve %31'i Hayır cevabı vermiştir. Okulumuzdaki fiziksel ortam ve alt yapı serbest etkinlik dersini uygulayabilmek için yeterlidir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,095'tir. Okulumuzdaki fiziksel ortam ve alt yapı serbest etkinlik dersini uygulayabilmek için yeterlidir maddesine velilerin çoğunluğu evet cevabı vermiştir. 12 veli kısmen yeterli olduğunu düşünürken; 13 veli yeterli olmadığını düşünmektedir.

Serbest etkinlikler dersi çocuğumun ilgiyle katıldığı bir derstir maddesine cevap veren katılımcılardan %88,1'i Evet, %11,9'u Kısmen cevabı vermiştir. Bu soruda Hayır cevabı veren katılımcı bulunmamaktadır. Serbest etkinlikler dersi çocuğumun ilgiyle katıldığı bir derstir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,881'dir. Velilerin büyük çoğunluğu çocuğunun bu derse ilgiyle katıldığını belirtmiştir. Çocuğunun bu derse kısmen ilgiyle katıldığını düşünenler beş kişi iken; çocuğunun bu derse ilgiyle katılmadığını düşünen veli yoktur.

Serbest etkinlikler dersi çocuğumun önemseydiği bir derstir maddesine cevap veren katılımcılardan %76,2'si Evet, %19'u Kısmen ve %4,8'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi çocuğumun önemseydiği bir derstir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,714'tür. Serbest etkinlikler dersi çocuğumun önemseydiği bir derstir maddesine velilerin büyük çoğunluğu evet cevabı vermiştir. Sekiz veli çocuğunun bu dersi kısmen önemseydiği cevabını verirken; iki veli çocuğunun bu dersi önemseymediğini belirtmiştir.

Serbest etkinlikler dersinin uygulanabilmesi için okuldaki / sınıftaki kaynaklar (kitap, araç-gereç) yeterlidir maddesine cevap veren katılımcılardan %38,1'i Evet, %35,7'si Kısmen ve %26,2'si Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersinin uygulanabilmesi için okuldaki / sınıftaki kaynaklar (kitap, araç-gereç) yeterlidir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,119'dur. Velilerin çoğunluğu okul / sınıftaki kaynakların yeterli olduğunu düşünmektedir. 15 veli okul / sınıftaki kaynakların kısmen yeterli olduğunu belirtirken; 11 veli ise okul / sınıftaki kaynakların yeterli olmadığını düşünmektedir.

Serbest etkinlikler dersi çocuğum için önemli bir derstir maddesine cevap veren katılımcılardan %54,8'i Evet, %33,3'ü Kısmen ve %11,9'u Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi çocuğum için önemli bir derstir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,428'dir. Velilerin çoğunluğu serbest etkinlikler dersinin çocuğu için önemli bir ders olduğunu düşünmektedir. 14 veli kısmen önemli bir ders olduğunu belirtirken; beş veli ise çocuğu için önemli bir ders olmadığını söylemektedir.

Serbest etkinlikler dersi çocuğum için gereksiz bir derstir maddesine cevap veren katılımcılardan %2,4'ü Evet, %9,5'i Kısmen ve %88,1'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi çocuğum için gereksiz bir derstir maddesine verilen cevapların Ortalaması 1,052'dir. Velilerin büyük çoğunluğu serbest etkinlikler dersinin çocuğu için gereksiz bir ders olmadığını söylemektedir. Kısmen gereksiz gören veli sayısı dört iken; sadece bir veli bu dersi gereksiz görmektedir.

Serbest etkinlikler dersine ayrılan zaman yeterlidir maddesine cevap veren katılımcılardan %78,6'sı Evet, %11,9'u Kısmen ve %9,5'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersine ayrılan zaman yeterlidir maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,690'dır. Velilerin büyük çoğunluğu serbest etkinlikler dersinin saatini

yeterli bulmaktadır. Beş veli dersin saatini kısmen yeterli bulurken; dört veli ise dersin saatini yetersiz bulmaktadır.

Serbest etkinlikler dersi uygulanırken çocuğum ilgi ve yeteneğine göre etkinliklere katılmalıdır maddesine cevap veren katılımcılardan %83,3'ü Evet, %11,9'u Kısmen ve %4,8'i Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi uygulanırken çocuğum ilgi ve yeteneğine göre etkinliklere katılmalıdır maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,785'dir. Velilerin büyük çoğunluğu serbest etkinlikler dersi uygulanırken çocuğunun ilgi ve yeteneğine göre etkinliklere katılması gerektiğini düşünmektedir. Beş veli kısmen çocuğunun ilgi ve yeteneğine göre etkinliklere katılması gerektiğini belirtirken; iki veli ise çocuğunun ilgi ve yeteneğine göre etkinliklere katılmaması gerektiğini düşünmektedir.

Serbest etkinlikler dersi çocuğumun gelişimine katkıda bulunmaktadır maddesine cevap veren katılımcılardan %81'i Evet, %16,7'si Kısmen ve %2,4'ü Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi çocuğumun gelişimine katkıda bulunmaktadır maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,785'dir. Velilerin büyük çoğunluğu serbest etkinlikler dersinin çocuğunun gelişimine katkıda bulunduğunu düşünmektedir. Yedi veli serbest etkinlikler dersinin kısmen çocuklarının gelişimlerine katkıda bulunduğunu belirtirken; bir veli ise serbest etkinlikler dersinin çocuğunun gelişimine katkısı olmadığını düşünmektedir.

Serbest etkinlikler dersi çocuğumun derslere ilişkin motivasyonunu artırmaktadır maddesine cevap veren katılımcılardan %76,2'si Evet, %23,8'i Kısmen cevabı vermiştir. Bu soruda Hayır cevabı veren katılımcı bulunmamaktadır. Serbest etkinlikler dersi çocuğumun derslere ilişkin motivasyonunu artırmaktadır maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,761'dir. Velilerin büyük çoğunluğu serbest etkinlikler dersinin çocuğunun derslere ilişkin motivasyonunu artırdığını düşünürken; 10 veli ise serbest etkinlikler dersinin çocuğunun derslere ilişkin motivasyonunu kısmen artırdığını düşünmektedir.

Serbest etkinlikler dersi çocuğumun okula isteyerek gelmesini sağlamaktadır maddesine cevap veren katılımcılardan %69'u Evet, %19'u Kısmen ve %11,9'u Hayır cevabı vermiştir. Serbest etkinlikler dersi çocuğumun okula isteyerek gelmesini sağlamaktadır maddesine verilen cevapların Ortalaması 2,571'dir. Velilerin büyük çoğunluğu serbest etkinlikler dersinin çocuğunun okula

isteyerek gelmesini sağlamakta olduğunu düşünmektedir. Sekiz veli serbest etkinlikler dersinin çocuğunun okula isteyerek gelmesini kısmen sağladığını düşünürken; beş veli ise serbest etkinlikler dersi çocuğunun okula isteyerek gelmesini sağlamadığını düşünmektedir.

Serbest etkinlikler dersine ilişkin velilerle yapılan görüşmeler içerik analizi yöntemiyle bulgular elde edilmiş. Böylece temalar ve alt boyutlar oluşturulmuştur.

Serbest etkinlikler dersine ilişkin velilerle yapılan görüşmelere ait temalar ve alt boyutlar Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11

Bulgular Sonucunda Oluşturulan Temalar

TEMA	ALT TEMALAR	f	%		
Planlama	Bilgilendirme	Dersten Haberdar Olma	6	60	
		Hedeften Haberdar Etme	9	90	
	Bireysel Farklılıklara Göre Planlama	Farklı Etkinlikler Yapma	8	80	
		Dersin İşlenmesi	8	80	
	Uygulama	Etkinlik	Amaca Uygunluk	1	10
			Spor	4	40
			Resim	2	20
			Oyun Oynama	1	10
Sohbet			3	30	
Kâğıt Katlama (Origami)			1	10	
Drama			5	50	
Tiyatro			3	30	
Değerlendirme	Süreç	Boyama	2	20	
		Ebru Çalışması	4	40	
		Kâğıt Etkinlikleri (Kesme ve Yapıştırma etkinlikleri)	2	20	
		Zekâ Oyunları	3	30	
		Bahçe Oyunları	3	30	
		Çizgi Film İzleme	7	70	
		Notla Değerlendirilmemesi			

Tablo 11’de araştırmaya katılan velilerle yapılan görüşmeler sonucunda içerik analiziyle ulaşılan temalar ve bu temaların alt temaları yer almaktadır. Veli görüşlerine dayalı olarak elde edilen bulgular değerlendirildiğinde Serbest Etkinlik dersi ile ilgili üç tema ve bu temalara ilişkin beş alt tema belirlenmiştir. Aşağıda görüşme sonuçları her bir tema ile ilgili olarak velilerinde görüşlerine doğrudan atıflar yapılarak yorumlanmaya çalışılmıştır.

Velilerle yapılan görüşmeler sonucunda; velilerden altısının dersten haberdar olduğu, dersin içeriğiyle alakalı dokuz velinin bilgi almış olduğu görülmektedir. Velilerden sekizi dersin amacına uygun olarak işlendiğini belirtmiştir. Velilerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Evet. Çocuklar için de çok zevkli hale geliyor. Çok mutlu oluyorlar. Biz de onların yaptıkları etkinlikleri gördüğümüzde çok mutlu oluyoruz. El becerileri gelişiyor.”(V5)

“Evet, yapılıyor. Sınıf içerisinde ve dışında farklı faaliyetler yapılıyor.”(V7)

“Hayır, yapılmıyor bana göre. Çünkü çocuğuma sorduğum zaman genellikle yetişmeyen konular varsa genelde bu matematik oluyor ya da çocukların anlamadığı konuların tekrarı yapılmaktaymış. Aslında bunun yapılması arda bir yapıldığı zaman yararlı olabiliyor ama çocukların bu dersleri aynı gün içinde birçok defa işlemesi sıkabilir diye düşünüyorum.” (V8)

Velilerden gelen dönütlerden de anlaşılacağı üzere; uygulama sırasında sıkıntıların henüz aşamadığı dersle ilgili uyarıların bazı sınıflarda dikkate alınmadığı görülmektedir. Çoğunluğun farklı etkinlikler yapıldığı ve öğrencilerin severek katıldıkları bir ders yönündeki beyanları ise uygulamanın amacına uygun yapılmasının dersin daha da etkili olacağı yönündeki bulguları desteklemesi yönünden önemlidir. Anket sonuçları da velilerin görüşlerini desteklemektedir.

Ders içerisinde yapılan etkinliklerle alakalı olarak veliler spor, resim, oyun oynama, sohbet, kâğıt katlama, drama, tiyatro, boyama, kukla, çizgi film izleme, zekâ oyunları, bahçe oyunları, ebru çalışması ve kâğıt etkinliklerinden (kesme ve yapıştırma) bahsetmişlerdir. Velilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde sınıf içi

etkinliklere daha çok zaman ayrıldığı görülmektedir. Velilerin yapılan etkinliklerle ilgili görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Sinema etkinliği yapıyorlar. Her öğrenci mısır patlatıp geliyor, beraber çizgi film izliyorlar. Bahçede oyun oynuyorlar. Resim yapıyorlar. Boyama kâğıtlarını boyuyorlar.” (V10)

“Öğrencinin bedensel ve zihinsel gelişimini etkileyici faaliyetler yapılıyor. Zekâ oyunları ve bahçe oyunları oynatılıyor. Tiyatro, el sanatları (ebru çalışması) gerekli malzemelerle el geliştirici faaliyetler, origami yapılıyor.” (V3)

Velilerin görüşlerinden de anlaşılacağı üzere; öğrenciler okul ve sınıf imkânları doğrultusunda farklı etkinlikler yapıyorlar. Öğretmenlerin farklı etkinliklerle öğrencilerin bireysel farklılıklarına yönelmeleri mümkün olduğundan dersin uygulayıcılarının plânlamalarını bu yönde yapmaları gerekmektedir.

Velilerle yapılan görüşmeler sonucunda; dersin notla değerlendirilmesini istemeyenlerin yedi kişi olduğu ve 10 velinin tamamının da dersin seçmeli olmaması (veli isteğine bırakılmaması) gerektiğini belirttikleri görülmektedir. Velilerin bu hususlarla ilgili görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Seçmeli olmasına gerek yok ancak notla değerlendirilmemesi uygundur. Notla değerlendirildiğinde her çocuk aynı olmadığı için başaramayıp düşük not alabilir.” (V9)

“Evet, uygundur. Çocuklar zaten birçok dersten not kaygısı ve stresi yaşamakta. Bu derslerde arada bir çocukların nefes alacağı, rahatça hayal gücünü geliştirebileceği bir ders olmalı.” (V8)

“Evet, notla değerlendirilmemesi uygundur. Eğlenceli ve çocukların sevdiği bir ders için not koşulu olmaması daha uygun. Seçmeli bir ders olmasına gerek yok.” (V7)

“Seçmeli ders olmamalı ama tabii bir sınava da tabii tutulmalıdır çocuklar. Bu dersten sınıfta kalma gibi bir şey iyi olmaz tabii. Sonuçta yetenek her çocukta farklıdır.” (V2)

Velilerin dersin seçmeli olmaması gerektiğini düşündükleri aşikârdır. Bazı veliler dersin notla değerlendirilebileceğini düşündükleri, çoğunluğun ise notla değerlendirmenin uygun olmadığını düşündükleri görülmektedir. Öğrencilerin

severek ve isteyerek katıldığı bir derste not kaygısı olmadan rahatça ders içeriğine katılmaları daha önemli olduğu ortaya konmuştur.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

İlkokullarda uygulanmakta olan serbest etkinlik dersleri nasıl uygulanmaktadır? alt problemine ilişkin gözlem formlarına ait bulgulara yönelik olarak yapılan betimsel istatistikler tablolaştırılarak sunulmuştur. Serbest etkinlikler dersine ilişkin öğretmenlerin sınıflarında yapılan gözlemlerin sonuçlarına ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12

Öğretmen Sınıf İçi Gözlem Formu

		Yeterli		Kismen Yeterli		Yetersiz	
		f	%	f	%	f	%
1	Serbest etkinlikler dersinin uygulanmasında öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre planlama yapılmıştır.	0	0	0	0	3	100
2	Serbest etkinlikler dersi için hazırlanmış kaynak kitaplar bulunmaktadır.	0	0	0	0	3	100
3	Serbest etkinlikler dersi amacına uygun olarak işlenmektedir.	0	0	3	100	0	0
4	Serbest etkinlikler dersi öğrencilerin önemseydiği bir derstir.	3	100	0	0	0	0
5	Fiziksel ortam ve alt yapı serbest etkinlik dersini uygulayabilmek için yeterlidir.	0	0	0	0	3	100
6	Serbest etkinlikler dersi hakkında öğrenciler bilgilendirilir.	0	0	3	100	0	0
7	Serbest etkinlikler dersinin uygulanabilmesi için öğretim materyalleri yeterlidir.	0	0	0	0	3	100
8	Serbest etkinlikler dersine katılmada öğrenciler isteklidir.	3	100	0	0	0	0
9	Serbest etkinlikler dersine ayrılan zaman yeterlidir.	0	0	3	100	0	0
10	Yaşamda kullanabilecek bilgilere yöneliktir.	3	100	0	0	0	0
11	Öğrencilerin gelişim düzeylerine uygundur.	0	0	3	100	0	0
12	Öğrencilerin serbest etkinlikler dersine etkin katılımını	1	33,3	2	66,6	0	0

sağlayacak nitelikte düzenlenmiştir.

13	Disiplinler arası bağlantı kurulmasına fırsat vermektedir.	0	0	3	100	0	0
14	Serbest etkinlikler dersi öğrencilerin ilgisini çekmektedir.	3	100	0	0	0	0
15	Çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması serbest etkinlikler dersini zenginleştirir.	3	100	0	0	0	0
16	Öğrencilerin ön bilgileri ile yeni bilgileri arasında bağlantı kurmalarını sağlayacak niteliktedir.	3	100	0	0	0	0
17	Öğretim-öğrenme süreci öğrenme hedeflerini gerçekleştirecek nitelikte gerçekleşmektedir.	3	100	0	0	0	0
18	Serbest etkinlikler dersinin öğrenme hedeflerine uygun değerlendirme yapılmaktadır.	0	0	0	0	3	100
19	Farklı değerlendirme etkinliklerini (görüşme, rubrik, gözlem, günlük, gelişim dosyası vb.) kapsamaktadır.	0	0	0	0	3	100
20	Serbest etkinlikler dersinde sürece yönelik değerlendirme yapılmaktadır.	0	0	3	100	0	0

Araştırmaya katılan gönüllü öğretmenlerden 3 öğretmenin sınıfında gözlem yapılmıştır. Serbest etkinlikler dersinin uygulanmasında öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre planlama yapılmıştır maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Yetersiz cevabı işaretlenmiştir. Bireysel farklılıklara göre plan yapılması öğretmenlerin en çok zorlandığı alanlardan biridir. Yapılan planların daha genel olduğu gözlemlenmiştir.

Serbest etkinlikler dersi için hazırlanmış kaynak kitaplar bulunmaktadır maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Yetersiz cevabı işaretlenmiştir. Serbest etkinlikler dersi için hazırlanmış kaynak kitapların (bakanlık tarafından hazırlanmış kılavuz kitaplar) olmadığı üç öğretmenin sınıfında da gözlemlenmiştir.

Serbest etkinlikler dersi okullarda amacına uygun olarak uygulanmaktadır maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Kısmen Yeterli cevabı işaretlenmiştir. Öğrenci bireysel farklılıklarından dolayı etkinliklerin her üç sınıfta da tam olarak amacına uygun bir şekilde yürütülemediği gözlemlenmiştir.

Serbest etkinlikler dersi öğrencilerin önemseydiği bir derstir maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Yeterli cevabı işaretlenmiştir. Öğrencilerin bu dersi önemseydiği ve sevdiği gözlemlenmiştir.

Fiziksel ortam ve alt yapı serbest etkinlik dersini uygulayabilmek için yeterlidir maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Yetersiz cevabı işaretlenmiştir. Fiziksel ortam ve alt yapının serbest etkinlikler dersini uygulayabilmek için yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.

Serbest etkinlikler dersi hakkında öğrenciler bilgilendirilir maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Kısmen Yeterli cevabı işaretlenmiştir. Serbest etkinlikler dersi hakkında öğrencilerin daha önceden bilgilendirilip bilgilendirilmediği tespit edilememiştir. Sınıfta yapılacak etkinlik öncesinde öğrencilere bilgi verildiği gözlemlenmiştir.

Serbest etkinlikler dersinin uygulanabilmesi için öğretim materyalleri yeterlidir maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Yetersiz cevabı işaretlenmiştir. Serbest etkinlikler dersinin uygulanabilmesi için öğretim materyallerinin yeterli olmadığı üç sınıfta da gözlemlenmiştir.

Serbest etkinlikler dersine katılmada öğrenciler isteklidir maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Yeterli cevabı işaretlenmiştir. Serbest etkinlikler dersine katılmada öğrencilerin istekli olduğu üç sınıfta da gözlemlenmiştir.

Serbest etkinlikler dersine ayrılan zaman yeterlidir maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Kısmen Yeterli cevabı işaretlenmiştir. Serbest etkinlikler dersine ayrılan zamanın etkinlikler için kısmen yeterli olduğu gözlemlenmiştir.

Yaşamda kullanabilecek bilgilere yöneliktir maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Yeterli cevabı işaretlenmiştir. Dersin amacı serbest etkinliğin önemini kavratmak ve zaman yönetimi bilinci geliştirmektir. Ders işlenişinin yaşamda kullanılabilecek bilgilere yönelik olduğu üç öğretmenin sınıfında da gözlemlenmiştir.

Öğrencilerin gelişim düzeylerine uygundur maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Kısmen Yeterli cevabı işaretlenmiştir. Dersin içeriğinde planlanan etkinliklerin kısmen öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olduğu gözlemlenmiştir.

Öğrencilerin serbest zaman etkinliklerine etkin katılımını sağlayacak nitelikte düzenlenmiştir maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre %33,3'ü Yeterli ve %66,6'sı Kısmen Yeterli olarak işaretlenmiştir. Ders içeriği bir öğretmenin sınıfında öğrencilerin etkin katılımını destekleyici nitelikte iken; iki öğretmenin sınıfında kısmen öğrencilerin serbest etkinlikler dersine etkin katılımını sağlayacak nitelikte düzenlenmiş olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin bireysel farklılıkları ve sınıf mevcutları bu farklılığı yaratmıştır.

Disiplinler arası bağlantı kurulmasına fırsat vermektedir maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Kısmen Yeterli cevabı işaretlenmiştir. Ders içerikleri üç öğretmenin sınıfında da kısmen disiplinler arası bağlantı kurulmasına fırsat vermekte olduğu gözlemlenmiştir. Seçilen etkinliklerin türü bu farklılığı yaratmıştır.

Serbest etkinlikler dersi öğrencilerin ilgisini çekmektedir maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Yeterli cevabı işaretlenmiştir. Serbest etkinlikler dersinin öğrencilerin ilgisini çekmekte olduğu üç öğretmenin sınıfında da gözlemlenmiştir.

Çeşitli öğretme yöntem ve tekniklerinin kullanılması serbest etkinlikler dersini zenginleştirir maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Yeterli cevabı işaretlenmiştir. Çeşitli öğretme yöntem ve tekniklerinin kullanılmasının serbest etkinlikler dersini zenginleştirdiği üç öğretmenin sınıfında da gözlemlenmiştir.

Öğrencilerin ön bilgileri ile yeni bilgileri arasında bağlantı kurmalarını sağlayacak niteliktedir maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Yeterli cevabı işaretlenmiştir. Öğrencilerin ön bilgileri ile yeni bilgileri arasında bağlantı kurmalarını sağlayacak nitelikte etkinlikler planlandığı üç öğretmenin sınıfında da gözlemlenmiştir.

Öğretme-öğrenme süreci öğrenme hedeflerini gerçekleştirecek nitelikte gerçekleşmektedir maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Yeterli cevabı işaretlenmiştir. Öğretme-öğrenme sürecinin öğrenme hedeflerini gerçekleştirecek nitelikte planlanmış olduğu üç öğretmenin sınıfında da gözlemlenmiştir.

Serbest etkinlikler dersinin öğrenme hedeflerine uygun değerlendirme yapılmaktadır maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Yetersiz cevabı işaretlenmiştir. Dersin notla değerlendirilmemesi öğretmenlerin değerlendirme sürecini aksatmasına sebep olduğu ve serbest etkinlikler dersinin öğrenme hedeflerine uygun değerlendirme yapılmadığı üç öğretmenin sınıfında da gözlemlenmiştir.

Farklı değerlendirme etkinliklerini (görüşme, rubrik, gözlem, günlük, gelişim dosyası vb.) kapsamaktadır maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Yetersiz cevabı işaretlenmiştir. Dersin notla değerlendirilmemesi öğretmenlerin değerlendirme sürecini aksatmasına sebep olduğu ve serbest etkinlikler dersiyle ilgili olarak farklı değerlendirme etkinliklerini (görüşme, rubrik, gözlem, günlük, gelişim dosyası vb.) kapsayıcı çalışmalar yapılmadığı üç öğretmenin sınıfında da gözlemlenmiştir.

Serbest etkinlikler dersinde sürece yönelik değerlendirme yapılmaktadır maddesinde yapılan gözlem sonucuna göre tüm öğretmenlerin sınıflarında Kısmen Yeterli cevabı işaretlenmiştir.

Serbest etkinlikler dersinde sürece yönelik değerlendirmenin kısmen yapılmakta olduğu gözlemlenmiştir. Daha çok yapılan bir etkinliğin tamamlanması aşamasında gözlemlenmiştir.

Bulguların Yorumlanması

Birinci alt probleme ilişkin elde edilen bulguların yorumlanması. Araştırma sonucunda öğretmenlerin, dersi gereksiz görmedikleri, öğrencilerin dersi sevdiği, önemseydiği ve derste etkinliklere katılmaya istekli olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Dersin uygulayıcısı olan öğretmenlerin dersi önemli olarak görmelerinin dersin amacına uygun olarak işlenmesinde etkili olacağı şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenler tarafından dersin işlenmeye çalışıldığı fakat bazı sınıflarda yönetmeliğe aykırı olarak işlenmediği/işlenemediği, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin, tamamının ders ve içeriği hakkında bilgi sahibi olmadığı, kaynak, kılavuz ve materyal eksikliklerinin halen devam ettiği fakat öğretmenlerin bu eksiklikleri internette yapılan paylaşımlardan ya da piyasada bulunan kitaplardan

tamamlamaya çalıştıkları, bireysel farklılıkların plânlamada sorunlar yarattığı, fiziksel ortam ve alt yapının etkinliklerin yapılmasında sıkıntılar oluşturduğu bulgularına ulaşılmıştır. Bu bulguların dersin amacına uygun olarak işlenememesinin göstergesi olduğu düşünülebilir.

Dersin alanında uzman kişilerce yürütülmesi ya da öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle farklı etkinlikler yapabilmeleri yönünde geliştirilmeleri gerektiği bulgularına ulaşılmıştır. Dersin istenilen doğrultuda ve amacına uygun olarak işlenmesinde farklı etkinliklerin önemli olduğu, öğretmenlerin serbest etkinlikler alanında uzman kişiler olarak yetiştirilmeleri ya da dersin alanında uzman kişilerce yürütülmesinin dersin işlenmesinde daha etkili olacağı düşünülebilir.

Serbest etkinlikler dersinin öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olduğu, yaşamda kullanılabilecek bilgilere yönelik olduğu, etkin katılımı sağlayacak nitelikte olduğu, disiplinler arası bağlantı kurulmasına fırsat verici nitelikte olduğu, öğrencilerin ön bilgileri ile yeni bilgileri arasında bağlantı kurulmasını sağlayıcı nitelikte olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Yapılandırmacı eğitim programlarının uygulandığı eğitim sistemimizde serbest etkinlikler dersinin diğer derslere de katkısı olacağı düşünülmektedir.

Derste çeşitli öğrenme yöntem ve tekniklerinin kullanılmasının dersi zenginleştirdiği, öğretme-öğrenme sürecinin öğretme hedeflerini gerçekleştirici nitelikte olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Derste farklı yöntem ve teknikler kullanılarak derse öğrencilerin daha aktif katılacağı ve dersin öğrencilerin ilgisini daha çok çekeceği düşünülmektedir.

Dersin öğrenme hedeflerine uygun değerlendirme yapıldığı, öğretmenlerin farklı değerlendirme etkinliklerini (görüşme, rubrik, gözlem, günlük, gelişim dosyası vb.) kullandığı ve derse yönelik süreç değerlendirilmesinin kullanıldığı bulgularına ulaşılmıştır. Derste farklı değerlendirme etkinliklerinin kullanılması ve süreç yönelik değerlendirme yapılmasının öğrenci gelişim düzeylerinin takibi açısından uygun olacağı düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin elde edilen bulguların yorumlanması. Araştırma sonucunda öğrencilerin dersi gereksiz görmediği, derse karşı istekli olduğu ve dersi sevdiği bulgularına ulaşılmıştır. Dersin amaçlarından olan

öğrencilerin okula karşı olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Serbest etkinlikler dersinde bazı sınıflarda dersin işlenmediği/işlenemediği, öğrencilerin çoğunluğunun dersin saatlerinin arttırılmasını istediği, kaynak kitap konusunda sıkıntıların devam ettiği bulgularına ulaşılmıştır. Dersin amacına uygun olarak işlenememesinde etkili olan sıkıntıların giderilmesi için çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Okul bahçesinin ve sınıfın serbest etkinlikler dersi için uygun olmadığı bulgularına ulaşılmıştır. Okulların fiziki imkânlarının dersin işlenişinde sıkıntılar yarattığı ve dersi olumsuz etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin derste neler yapacaklarını bildiği, derste farklı etkinlikler yapıldığı bulgularına ulaşılmıştır. Öğrencilerin güdülenmesinde ve dersi sevmelerinde önemli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Üçüncü alt probleme ilişkin elde edilen bulguların yorumlanması. Araştırma sonucunda velilerin ders ve içeriği hakkında bilgilendirilmediği, dersin seçiminde velilerin görüşünün alınmadığı, tüm velilerin dersin içeriğini bilmedikleri ve dersin öğrencilerin okula isteyerek gelmelerini sağladığı bulgularına ulaşılmıştır. Ders seçimiyle ve dersle ilgili olarak velilerin bilgilendirilmesinin derse katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Okulların fiziksel ortamlarının ve alt yapılarının ders için tamamen uygun olmadığı, kaynak ve materyaller konusunda sıkıntıların devam ettiği ve derse ayrılan zamanın yeterli olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Fiziksel ortam ve kaynak sıkıntısının dersi olumsuz etkilediği düşünülmektedir.

Öğrencilerin dersi sevdiği, önemseydiği ve ilgiyle katıldığı, velilerin dersi gereksiz görmedikleri ve çocukları için önemli bir ders olarak gördükleri bulgularına ulaşılmıştır. Öğrencilerin dersi sevmesi, ilgiyle katılması ve veliler tarafından dersin önemli görülmesinin dersin etkililiğinin artmasında derse katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Dersin çocukların diğer derslere ilişkin motivasyonlarını arttırdığı ve gelişimlerine katkıda bulunduğu, derste çocukların farklı etkinliklere katıldıkları bulgularına ulaşılmıştır. Bu durum dersin iyi planlanırsa etkili olacağı şeklinde yorumlanabilir.

Dördüncü alt probleme ilişkin elde edilen bulguların yorumlanması.

Araştırma sonucunda bireysel farklılıkların dersi planlanmasını zorlaştırdığı, kaynak kitapların bulunmadığı, öğretim materyallerinin yetersiz olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Bu durum bireysel farklılıklar ve kaynak kitapların olmayışının öğretmenlerin işini zorlaştırdığı şeklinde yorumlanabilir.

Dersin amacına uygun işlenmediği/işlenemediği, fiziksel ortam ve alt yapının dersi uygulayabilmek için yetersiz olduğu ve derse ayrılan zamanın yetersiz olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Zamanın yetersiz olmasının nedeni öğretmenlerin diğer dersleri yetiştirememesi olabilir. Fiziksel ortam ve alt yapı eksikliği sebebiyle de dersi amacına uygun olarak işlenemediği düşünülmektedir.

Ders hakkında öğrencilerin tamamen bilgilendirilmediği, dersi öğrencilerin ilgisini çektiği ve öğrencilerin derse katılmada istekli olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Bu durum dersi amaçlarına ulaşılmasında sıkıntıların olduğunu fakat dersi öğrencilerin ilgisini çekmesinin ve derse öğrencilerin katılmada istekli olmasının ders için önemli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Dersin içeriğinin yaşamda kullanılabilecek becerilere yönelik olduğu, öğrencilerin ön bilgileri ile yeni bilgileri arasında bağlantı kurmalarını sağlayıcı nitelikte olduğu, öğretme-öğrenme sürecinin öğrenme hedeflerini gerçekleştireci nitelikte olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Bu durum yapılandırmacı eğitim programının serbest etkinlikler dersinde kullanıldığı şeklinde yorumlanabilir.

Derse etkin katılımı sağlayıcı nitelikte öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun planlama yapılmaya çalışıldığı ve yapılan planlamanın disiplinler arası bağlantı kurulmasına kısmen fırsat verdiği bulgularına ulaşılmıştır. Bu durum öğretmenlerin yaptığı planlamanın tüm öğrencilere ulaşmada etkili olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Derste kullanılan çeşitli öğretme yöntem ve tekniklerin dersi zenginleştirdiği, derste daha çok süreç değerlendirmenin kullanıldığı bulgularına ulaşılmıştır. Bu durumun dersi amaçlarına ulaşılmasında yardımcı olacağı şeklinde yorumlanabilir.

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin elde edilen bulgulara dayalı olarak sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

Sonuç

Serbest etkinlikler dersinin amacına uygun olarak işlenemediği veya işlenmediği tespit edilmiştir.

Serbest etkinlikler dersinin uygulamasında öğrencilerin bireysel farklılıklarının planlamayı zorlaştırdığı tespit edilmiştir.

Serbest etkinlikler dersinde kullanılacak kaynak (kılavuz) kitapların eksikliğinin halen devam ettiği, fiziksel ortam ve alt yapının uygulamalarda sıkıntı yarattığı ve bu eksikliklerin giderilmemiş olduğu tespit edilmiştir.

Serbest etkinlikler dersinin amacına uygun olarak işlenebilmesi için; alanında uzman ve farklı etkinlikleri kullanabilecek öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekliliği tespit edilmiştir.

Serbest etkinlikler dersinin; öğrencilerin sevdiği, derse katılmaya istekli olduğu, derste neler yapacaklarını bildikleri ve dersi gereksiz görmedikleri sonuçları tespit edilmiştir.

Serbest etkinlik dersi saatlerinin amacı öğrencilerin; okulu severek gelmelerini, okulu ikinci evi gibi görmesini ve benimsemesini, kendilerini rahatça ifade edebilecekleri, güven duygusu içinde mutlu bir ortamda bulunmalarını ve diğer öğrencilerle sosyalleşerek sağlıklı bir kişilik yapısı oluşturmalarını sağlamaktır. Serbest etkinlikler derslerinin etkin olarak planlanması ve işlenmesiyle bireylerin zihinsel, fiziksel, sosyal ve kültürel gelişimlerine katkıda bulunulmak istenmektedir. Serbest etkinlikler dersinin amaçları ve bu amaçlara ulaşabilmek için yapılan etkinliklerin çıktıları değerlendirildiğinde çok önemli ve üzerinde daha çok ve önemle durulması gereken bir uygulama olduğu ortadadır. Serbest etkinlikler dersine ilişkin olarak uygulayıcıların, uygulamanın, dersin katılımcısı çocuklarımızın ve velilerimizin görüşlerinin değerlendirildiği çalışmada; öğretmen, öğrenci ve veli anketleri, görüşme formları ve de öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarının gözlem formuyla değerlendirilmesinden elde edilen bulgulara

ilişkin yorumlara yer verilmiştir. Bu bölümde araştırmada elde edilen sonuçlar alt problemlerdeki sıra izlenerek sunulmuştur.

Tartışma

Birinci alt probleme ilişkin sonuçlara yönelik tartışma. Araştırmaya katılan öğretmenlerin serbest etkinlikler dersine ilişkin görüşleri incelendiğinde, bazı öğretmenlerin dersi amacına uygun olarak işlemedikleri veya işleyemedikleri görülmektedir. Bazen öğretmenlerin bu dersi, diğer derslerdeki eksiklikleri tamamlamada kullandıkları anlaşılmaktadır. MEB, uygulama bu dersin uygulamasıyla ilgili göndermiş olduğu yazıyla bu durumu belirtmiş ve diğer derslerin tamamlayıcısı olarak bu dersin kullanılmasından kaçınılması gerektiğini belirtmiştir (MEB, 2010). Fakat uygulamada halen sıkıntıların olduğu ve yönergeye uygun hareket edilmediği görülmektedir. Yapılan incelemeler sonucunda, serbest etkinlikler dersinin amacına uygun olarak işlendiğini öğretmen görüşleriyle destekleyen çalışmalara rastlanmıştır (Gömleksiz & Özdaş, 2013; Gün, 2013; Gültekin, Atalay & Ay, 2014; Taşdemir & Sargın, 2015). Yapılan incelemeler sonucunda, serbest etkinlikler dersinin amacına uygun olarak işlenmediğini, bu dersi amacı dışında uyguladıklarını ve diğer derslere takviye olarak da kullandıkları bulgusuna ulaşılmış olan çalışmalara da rastlanmıştır (Gömleksiz & Özdaş, 2013; Gün, 2013; Kuzu & Arslan, 2013; Gültekin, Atalay & Ay, 2014; Gündüz, 2014; Ürey & Çepni, 2014; Ay, Acat & Yüksel, 2016; Gürbüz Türk & Çakmak, 2017).

Öğretmenlerin bazıları; serbest etkinlikler dersinin uygulamasında öğrencilerin bireysel farklılıklarının planlamayı zorlaştırdığını düşünürken bazı öğretmenler ise farklı etkinlikleri planladıklarını ve uyguladıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bireysel farklılıkları göz önüne alarak işlenmesi; dersin öğrenciler tarafından sevilmesini ve derse katılımın artmasını destekleyici bir durumdur. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden de bireysel farklılıklara yönelik farklı etkinlikler yapıldığı sonucuna ulaşılabilir. Yapılan incelemelerde öğrencilerin bireysel farklılıklarının sürecin planlanmasını güçleştirdiği ve istenilen verimlilikte uygulamanın yürütülemediği bulgularına ulaşılmış olan çalışmalara rastlanmıştır (Gün, 2013; Bozpolat, 2016). Araştırmalardaki sonuçlar mevcut araştırmayı birebir desteklemektedir.

Serbest etkinlikler dersinin öğretmenlere, öğrencilere ve velilere iyi tanıtılmadığı görülmektedir. Dersin seçmeli olması ise öğretmenler tarafından istenmeyen bir durumdur. Notla değerlendirilmemesi öğretmenlerce olumlu karşılanmıştır. Ders öğrenciler tarafından sevilme ve genel olarak farklı etkinliklerle desteklenmektedir. Bu durum öğrencilerin katılımını arttırmaktadır. Öğretmen anketleri sonuçları, gözlem sonucu ve görüşme sonuçları da bu bulguyu desteklemektedir. Yapılan incelemelerde serbest etkinlikler dersinin iyi tanıtılmadığına ilişkin bulgulara rastlanmıştır (Gündüz, 2014; Bozpolat, 2016). Araştırma bulguları mevcut araştırma bulgularını destekleyici niteliktedir.

Araştırma bulgularından elde edilen bir başka sonuç ise; kaynak (kılavuz) kitapların eksikliğinin halen devam ettiği, fiziksel ortam ve alt yapının uygulamalarda sıkıntı yarattığı ve bu eksikliklerin giderilmemiş olduğu sonucuna da ulaşılmaktadır. Yapılan incelemelerde birçok araştırmada da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Fiziksel mekânların iyileştirilmesi, materyal desteğinin sağlanması, öğretim programı ve öğretmenlere yönelik kılavuz kitap hazırlanması noktasında özellikle öğretmenlerin önerilerine ulaşılmıştır (Dündar & Karaca; 2011, Aydın, Bakırcı & Ürey, 2012; Bozak, Apaydın & Demirtaş, 2012; Gömleksiz & Özdaş, 2013; Gün, 2013; Kuzu & Arslan, 2013; Gültekin, Atalay & Ay, 2014; Gündüz, 2014; Yılmaz, 2015; Ay, Acat & Yüksel, 2016; Bozpolat, 2016; Gürbüz Türk & Çakmak, 2017). Araştırma sonuçları mevcut araştırmayla benzerlik göstermektedir.

Serbest etkinlikler dersine ayrılan zamanı öğretmenlerin çoğunluğunun uygun bulunduğu görülmektedir. Gözlem sonuçları da ders saatlerinin kısmen yeterli olduğunu göstermektedir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde ders saatleriyle alakalı olarak mevcut araştırmayı birebir destekleyecek nitelikte bir araştırmaya ulaşılamamıştır. Yapılan incelemelerde sadece bir araştırmada 2. ve 3. sınıflarda dersin saatinin artırılması gerektiği belirtilmiştir (Gürbüz Türk & Çakmak, 2017).

Serbest etkinlikler dersinin amacına uygun olarak işlenebilmesi için; alanında uzman ve farklı etkinlikleri kullanabilecek öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Serbest etkinliklerle alakalı olarak öğrencilerin ilgisini çeken, sevilen bir ders olması, yaşamlarında kullanabilecekleri bilgilere yönelik olarak farklı etkinliklerle ve disiplinler arası bir yaklaşımla dersin işlenmesi bakanlığın bu ders için koyduğu amaçlara ulaşmada dersin iyi bir şekilde

planlanması halinde etkili olabileceğini göstermektedir. Yapılan incelemelerde birçok araştırmada benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilmesi (Dündar & Karaca, 2011; Aydın, Bakırcı & Ürey, 2012; Gün, 2013; Kazu & Arslan, 2013; Gültekin, Atalay & Ay, 2014; Gündüz, 2014), bu derse alanında uzman branş öğretmenlerinin girmesi (Bektaş & Dinçer, 2011; Dündar & Karaca, 2011; Gün, 2013; Gültekin, Atalay & Ay, 2014; Gündüz, 2014; Yılmaz, 2015) sonuçlarına ulaşılan araştırmalardır. Araştırma sonuçları mevcut araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Serbest etkinlikler dersinde yapılan etkinliklerin; kısmen öğrencilerin bilgiyi yapılandırmasını sağladığı, kısmen öğrenme hedeflerine yönelik olduğu, kısmen sürece yönelik değerlendirmelerle uygulandığı ve kısmen farklı değerlendirme biçimlerini içerdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum öğrencilerin bireysel farklılıkları ve öğretmenlerin sınıflarında uyguladıkları planlarla ilgili olabilir. İyi bir planlamayla dersin içeriğindeki eksiklerin tamamlanabileceği sonucuna ulaşılabilir.

İkinci alt probleme ilişkin sonuçlara yönelik tartışma. Araştırma sonuçlarından kaynak kitapların eksikliğinin halen devam ettiği bu dersle ilgili herhangi bir kitap dağıtılmadığı sadece öğretmenlerin uygulayacakları etkinliklerle ilgili fotokopiler dağıtıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum araştırmada kullanılan öğretmen görüşleriyle de uyumaktadır. Yapılan incelemeler sonucunda, serbest etkinlikler dersinde kullanılacak kaynak kitapların eksikliğinin devam ettiği bulgularına ulaşılmıştır (Dündar & Karaca, 2011; Bozak, Apaydın & Demirtaş; 2012; Gün, 2013; Gürbüz Türk & Çakmak, 2017). Araştırma sonuçları mevcut araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Serbest etkinlikler dersi için sınıf ve okulun fiziki şartlarının uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul bahçeleri ve sınıfların fiziki ortamlarının eksikliklerinin dersi işlemede sıkıntılar yarattığı tespit edilmiştir. Okul bahçelerinin öğrencilerin farklı etkinlikler için kullanabileceği şekilde düzenlenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Yapılan incelemelerde birçok araştırmada da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir (Bozak, Apaydın & Demirtaş, 2012; Kazu & Arslan, 2013; Gündüz, 2014; Aydemir, Bozkurt & Şekerci, 2015; Şen & Sarıkaya, 2015; Bozpolat, 2016).

Araştırmada serbest etkinlikler dersinde her hafta farklı etkinlikler yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum öğrencilerin derse katılmaya istekli olmalarına, dersi sevmelerine de katkı sağlamaktadır. Araştırmada çıkan sonuçlar birbirini destekleyici niteliktedir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin dersi sevdiği, derse katılmaya istekli olduğu, derste neler yapacaklarını bildikleri ve dersi gereksiz görmedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu durum araştırmada kullanılan öğretmen görüşleriyle uyumaktadır. Serbest etkinlikler dersinin genel amaçlarıyla da uyumaktadır. Alanyazında yapılan araştırmalarda, araştırma sonucunu destekleyici çalışmalara rastlanmıştır (Aydın, Bakırcı & Ürey, 2012; Gültekin, Atalay & Ay, 2014; Gündüz, 2014).

Öğrencilerin çoğunluğu serbest etkinlikler dersine ayrılan zamanın artırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler süreyi uygun bulurken öğrencilerin çoğunluğu aksini düşünmektedir. Ders saatlerinin artırılmasını destekleyen bir çalışmaya rastlanmıştır (Gürbüzürk & Çakmak, 2017).

Araştırma sonucunda bazı sınıflarda halen diğer derslere takviye olarak kullanılmasının dersin genel amaçlarıyla uyummadığı görülmektedir. Öğretmenlerin derse ilişkin bilgileri ve tutumlarının araştırma sonucunu bu yönde etkilediği düşünülmektedir. Bu durum dersin amacına uygun olarak işlenemediğini göstermektedir. Bu bulgular araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir ve dersin tam olarak amacına ulaşmadığını göz önüne sermektedir. Araştırmada kullanılan öğretmen görüşleriyle öğrenci görüşlerinin örtüştüğü görülmektedir.

Üçüncü alt probleme ilişkin sonuçlara yönelik tartışma. Serbest etkinlikler dersinin seçmeli olduğu ve dersin seçiminin velilere bırakıldığı hakkında velilerin çoğunluğunun bilgilendirilmediği görülmektedir. Okul idarelerinin dersin tanıtımını iyi yapması ve seçmeli ders olarak veli isteğine bırakıldığına velilere iyi anlatılması gerekmektedir. Yapılan araştırmalarda sadece bir çalışmada bir ilkokuldaki uygulamada serbest etkinlikler dersinin zorunlu tutulmadığı ve veli isteğine bırakıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu araştırma sonucunu desteklemektedir (Gündüz, 2014).

Velilerin genel olarak ders hakkında bilgi sahibi oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin ders ve içeriği hakkında velileri bilgilendirdikleri sonucu

çıkarılabilir. Öğretmenlerin görüşleri ile velilerin görüşleri arasında tutarlılık olduğu söylenebilir. Velilerin ders hakkında bilgi sahibi olduğunu destekleyen bir araştırmaya rastlanmıştır (Sargın, 2014).

Öğretmenler ve öğrencilerin görüşlerinden fiziksel ortam ve alt yapının uygulamalarda sıkıntı yarattığı ve bu eksikliklerin giderilmemiş olduğu sonucuna da ulaşılmaktadır. Veliler ise genel olarak fiziksel ortam ve alt yapının yeterli olduğunu düşünmektedir. Bu sonuç öğretmen ve öğrenci görüşleriyle çelişmektedir. Gözlem formu sonucunda da aksi yönde bilgiye ulaşılmıştır.

Serbest etkinlikler dersinde kullanılan kitap ve araç-gereçlerin yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bakanlık tarafından dağıtılan herhangi bir kaynak bulunmamasına rağmen velilerin bu cevabı vermesinde öğretmenlerin dersle ilgili yapmış olduğu etkinliklerin etkili olduğu söylenebilir.

Velilerin görüşlerinden öğrencilerin; dersi önemseydiği, ilgiyle derse katıldığı, dersi sevdiği ve gereksiz olarak görmedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bulgular öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini desteklemektedir. Araştırma sonuçlarının tutarlı olduğunu göstermektedir. Bu görüşü destekleyen bir araştırmaya rastlanmıştır (Gündüz, 2014).

Serbest etkinlikler dersi sayesinde öğrencilerin; diğer derslere olan motivasyonlarının arttığı ve bu ders sayesinde öğrencilerin okula isteyerek geldikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum araştırma sonuçlarının serbest etkinlikler dersinin amaçlarından; öğrencilerin okulu sevmeleri, okula isteyerek gelmeleri, kendilerini güvende hissetmeleriyle ilgili amaçlara ulaşıldığını göstermektedir. Yapılan araştırmalarda bu görüşü destekleyen çalışmalara rastlanmıştır (Aydın, Bakırcı & Ürey, 2012; Gündüz, 2014).

Serbest etkinlikler dersine ayrılan süre veliler tarafından uygun bulunmaktadır. Bu durum araştırmada kullanılan öğretmen görüşleriyle örtüşmekte fakat öğrenci görüşleriyle çelişmektedir. Öğrencilerin dersin süresinin arttırılmasını istemeleri dersi sevdiklerini göstermektedir.

Araştırmada elde edilen bir diğer bulgu da dersin öğrencilerin gelişimine katkıda bulunduğudur. Serbest etkinlikler dersinin tüm öğretmenler tarafından amacına uygun olarak planlanması ve uygulanmasının öğrencilerin farklı gelişim alanlarına katkıda bulunacağını göstermektedir. Yapılan araştırmalarda bu görüşü

destekleyen birçok araştırmaya rastlanmıştır (Aydın, Bakırcı & Ürey, 2012; Bozak, Apaydın & Demirtaş, 2012; Gömleksiz & Özdaş, 2013; Gün, 2013; Taşdemir & Sargın, 2015).

Velilerin çoğunluğu öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre farklı etkinlikler yapmasını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen ve öğrenci görüşlerinden farklı etkinlikler yapıldığı görölmekte olup tüm okullarda bu şekilde uygulanmasının öğrencilerin gelişimlerine daha çok katkı yapacağı söylenebilir. Böylece ders tamamen amacına yönelik bir şekilde uygulanabileceği görölmektedir. Yapılan araştırmalarda bu bulguyu destekleyici nitelikte bir araştırma ya rastlanmıştır (Gündüz, 2014).

Dördüncü alt probleme ilişkin sonuçlara yönelik tartışma. Serbest etkinlikler dersinin uygulanmasında bireysel farklılıklara göre plan yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum öğretmenlerin bazılarının görüşleriyle örtüşmektedir. Bireysel farklılıkların öğretmenlerin işini zorlaştırdığı söylenebilir. Yapılan araştırmalarda bireysel farklılıkların planlamayı zorlaştırdığı sonucuna ulaşılan bir araştırmaya rastlanmıştır (Gündüz, 2014).

Serbest etkinlikler dersi için hazırlanmış kaynak kitapların bulunmadığı ve öğretim materyallerinin yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum araştırmanın öğretmen ve öğrenci görüşleriyle örtüşmektedir. Bakanlığın herhangi bir kaynak kitap dağıtmadığı, öğretmenlerin planlarındaki etkinliklere yönelik fotokopi kâğıtlar dağıttığı araştırmanın sonuçlarından tespit edilmiştir.

Serbest etkinlikler dersinin öğrenciler tarafından önemsenen, öğrencilerin ilgisini çeken ve öğrencilerin derse katılmada istekli oldukları tespit edilmiştir. Araştırmanın tüm verilerinde aynı sonucun bulunması araştırmanın tutarlılığını arttırmaktadır. Yapılan incelemelerde bu bulguyu destekleyici nitelikte bir araştırmaya rastlanmıştır (Gündüz, 2014).

Fiziksel ortam ve alt yapının dersin uygulanmasında sıkıntılar yarattığı tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan öğretmen ve öğrenci görüşleriyle örtüşmektedir. Veli görüşleriyle çelişmektedir. Etkili ve verimli bir ders için bu sıkıntıların giderilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Serbest etkinlikler dersiyle ilgili ulaşılan bir diğer bilgi ise öğrencilerin sadece dersin başında bilgilendirildiği ve tam olarak bilgilendirme yapılmadığıdır.

Dersin hedeflerinden haberdar olan öğrencilerin güdülenmesi daha kolaydır. Ders başlarında yapılan bilgilendirmenin dersin süreciyle ilişkili olarak daha fazla bilgilendirmenin yararlı olabileceği söylenebilir.

Serbest etkinlikler dersine ayrılan sürenin kısmen yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler ve veliler yeterli olduğunu düşünürken öğrenciler ise dersin süresinin arttırılmasını istemektedir.

Serbest etkinlikler dersinde yapılan etkinliklerin; kısmen gelişim düzeylerine uygun olduğu ve kısmen disiplinler arası bağlantı kurulmasına fırsat verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada kullanılan öğretmen görüşleriyle örtüşmektedir.

Serbest etkinlikler dersinin kısmen etkin katılımı sağlayıcı nitelikte düzenlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada kullanılan öğretmen görüşleriyle örtüşmektedir. Bu durumun öğretmenlerin yaptığı planlama ve etkinliklerle ilgili olduğu söylenebilir. Araştırma sonucunu destekleyici bir araştırmaya rastlanmıştır (Gündüz, 2014).

Serbest etkinlikler dersinin yaşamda kullanabilecek bilgilere yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dersin amaçlarından; serbest etkinliğin önemini kavratmak ve zaman yönetimi bilinci geliştirmenin gerçekleştiği görülmektedir. Yapılan alanyazın taramasında araştırma sonucunu destekleyen bir araştırmaya rastlanmıştır (Aydın, Bakırcı & Ürey, 2012).

Serbest etkinlikler dersinde öğrencilerin bilgiyi yapılandırdığı, derslerde çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılmasının dersi zenginleştirdiği ve öğrenme hedeflerini gerçekleştirecek nitelikte dersin uygulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sürecinde girilen sınıflarda dersin etkili ve verimli kullanıldığı söylenebilir.

Serbest etkinlikler dersinde öğrenme hedeflerine uygun değerlendirme yapılmadığı, farklı değerlendirme biçimlerinin kullanılmadığı tespit edilmiştir. Dersin değerlendirme süreçlerinin daha iyi planlanması gerektiği söylenebilir.

Serbest etkinlikler dersinde kısmen sürece yönelik değerlendirme yapıldığı tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan öğretmen görüşleriyle örtüşmektedir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

Sınıf içerisinde var olan bireysel farklılıkların öğretmenlerin planlama yapmalarını zorlaştırdığı tespit edilmiştir. Serbest etkinlikler dersinde öğretmenler farklı etkinlikler hazırlamak için yoğun çaba sarf etmektedir fakat bilgi, beceri ve donanımı bazen etkinliklerin sınırlı olmasına yol açtığından derse ilişkin farklı örnekler içeren kılavuz kitap ya da etkinlik setleri hazırlanarak öğretmenlere verilebilir.

Araştırma sonuçlarından dersin öğretmenlere, öğrencilere ve velilere tam olarak tanıtılmadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlere yönelik teorik hizmet içi eğitimler yerine uygulamalı eğitimler verilebilir. (Özellikle zekâ oyunlarının 2. Kademe (ortaokul) programındaki gibi bu ders uygulaması içine alınabilir). Ayrıca öğretmenlerin zaman yönetimi konusundaki bilgileri arttırılabilir. Böylece öğretmenlerin serbest zamanın yönetimini daha çok önemseyerek derse karşı olumsuz tutumları olan öğretmenlerin de olması gerektiği gibi katkısı sağlanabilir. Velilerin katılacağı etkinliklerle ders desteklenerek dersin tanıtımı yapılabilir, böylece velilerin de bu derse olan katkısı arttırılabilir.

Araştırmada serbest etkinlikler dersinde kullanılacak materyallerin eksikliği tespit edilmiştir. Serbest etkinlikler dersine yönelik öğrencilerin kullanacağı araç-gereçlerin temin edilmesi sağlanabilir. Araç-gereç sıkıntısı dersin işlenmesinde sıkıntılara neden olmaktadır. Bakanlık araç-gereç teminine yönelebilir.

Araştırma sonucunda ders saatlerinin tam olarak yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Ders saatleri yeniden düzenlenerek arttırılabilir. Zaman yönetimini öğrenemeyen bireylerin toplum içerisindeki durumları değerlendirildiğinde MEB, 2010 yılında uygulamaya başladığı gibi ders saatlerini beş saat olarak düzenleyebilir.

Farklı etkinliklerin oluşturulması ve kullanılmasında sıkıntılar olduğu tespit edilmiştir. Okul öncesinde var olan ve ilkokullarda da uygulanmaya başlanan bu dersle ilgili olarak okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin bir arada çalışacağı çalıştaylar ve atölye çalışmaları yapılabilir.

Serbest etkinlik derslerinde diğer derslerin işlendiği tespit edilmiştir. Serbest etkinlik dersi saatlerinde amacın dışına çıkılmasına ve diğer derslere takviye ders olarak kullanılmasına yönelik önlemler alınabilir.

Araştırmada okulların fiziki şartlarının ders için yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Okulların fiziksel ortamları iyileştirilebilir ve serbest etkinlikler dersinin rahat bir şekilde işlenebileceği farklı öğrenme merkezlerinin bulunduğu şekilde düzenlenebilir.

Serbest etkinlikler dersine yönelik olarak deneysel çalışmalara yer verilmesi, daha çok öğrencinin, velinin ve öğretmenin katıldığı araştırmalar yapılmasının da alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akyüz, Y. (2007). *Türk eğitim tarihi (M.Ö.1000-M.S.2007)*. (11. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Altunya, N. (2016). Türkiye'de temel eğitim hakkı. *Ekenek Dergisi*. Eğitim-İş Sendikası Yayınları, 5, 48-52.
- Aslan, N. ve Cansever, B. A. (2007). Okuldaki sosyal etkinliklere katılımı ebeveyn-çocuk etkileşimi (Kültürlerarası bir karşılaştırma). *Ege Eğitim Dergisi*, 8(1), 113-130.
- Aşkın, C. (2016). Öğretmenlerin serbest zaman eğitimi ve rekreasyon (Serbest zamanda yapılan aktiviteler)etkinliklerine katılımlarındaki sosyo, ekonomik, kültürel etkenler-Düzce örneği. *Millî Eğitim Dergisi Yayınları*, 45(209), 160-189.
- Ay, Y., Acat, M.B. ve Yüksel, İ. (2016). İlkokul Programında Yer Alan Serbest Etkinlik Uygulamalarının İyileştirilmesi: Öğretmen, Yönetici ve Uzman Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-* (Prof. Dr. Hayati Akyol Armağanı), Volume 11/3, , p. 371-388, doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9316>.
- Ayar, T. (2009). *Öğretme-öğrenme sürecinde geribildirim: dördüncü ve beşinci sınıf öğretmen ve öğrencilerinin görüşlerine göre sınıfta geribildirim kullanımının değerlendirilmesi*,(Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü. Adana.
- Aydın, A., Bakırcı, H. ve Ürey, M. (2012). Serbest etkinlik çalışmaları dersine yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Millî Eğitim Dergisi*, 41(193), 214-229.
- Aydemir, H., Bozkurt, E. ve Şekerci, H. (2015). Serbest etkinlik derslerine yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Turkish Journal of Educational Studies*, 2(2), 41-74.
- Aydoğan, Y. ve Aral, N. (2006). Üniversite öğrencilerinin boş zamanlarında kitle iletişim araçlarını kullanmalarının incelenmesi. *Çağdaş Eğitim*, 328, 33- 39.

- Aytaç, Ü. (2003). *Çocukta hareket, oyun gelişimi ve öğretimi*. Eskişehir: Web-Ofset.
- Bakırcıoğlu, R. (1994). *İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde rehberlik ve psikolojik danışma* (4. Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Bartko W. T. (2005). *The ABCs of engagement in out-of-school-time programs*. New Directions For Youth Development, No.105, Spring.
- Beggs, B.A., Elkins, D.J., & Powers, S. (2005). Overcoming barriers to participation in campus recreational sports, *Recreational Sports Journal*, 29(2), 143-155.
- Bektaş, M. ve Dinçer, Ş. (2011). İlköğretim sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlik dersine yönelik görüşleri, F. Dervişoğlu (Ed.) 10. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu bildiriler kitabı içinde (s. 376-381). Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- Bozak, A., Apaydın, Ç. ve Demirtaş, H. (2012). Serbest etkinlik dersinin etkililiğinin denetmen, yönetici ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 11(2), 520-529, 2012.
- Bozpolat, E. (2016). İlkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersine ilişkin öğretmen görüşleri. *Journal of World of Turks / Zeitschrift für die Welt der Türken*, 8(2), 217-239.
- Broadhurst, R. (2001). *Managing environments for leisure and recreation*, New York: Routledge.
- Cinoğlu, M. ve Bağcı, E. (2018). İlkokullarda serbest etkinlikler uygulamaları dersinin değerlendirilmesi. *Electronic Journal of Social Sciences*. 17(66), 712-727.
- Corbin, H. (1970). *Recreation leadership*. New Jersey: Prentice-Hall, Englewood Cliffs.
- Çepni, S. (2009). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş* (4. Baskı). Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Dal, S. (2004). *İlköğretim okulları 1.,2. ve 3. sınıflar programlarında yer alan bireysel ve toplu etkinlik saatlerinde gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin*

öğretmen görüşlerine dayalı olarak geliştirilmesi, (Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Demir, M. (2016). İlköğretimde uygulanan serbest etkinlikler dersinin değerlendirilmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, ISSN: 1308-2140, Volume 11/19, p.283-298, doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.10036>.
- Demir, V. (2016). Temel eğitim. *Ekenek Dergisi*. Eğitim-İş Sendikası Yayınları, 5, 4-6.
- Dündar, H. ve Karaca, E.T. (2011). İlköğretim okullarında serbest etkinlikler dersinin değerlendirilmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi*, 13 (2), 105-121.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme* (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ertürk, S. (1975) *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- Fidan, N. (1996). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1998). *Eğitime giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Fletcher, C. A., Nickerson, P., & Wright, L. K. (2003). Structured leisure activities in middle childhood: links to well-being, The University of North Carolina at Greensboro. *Journal Of Community Psychology*, 31, 641-659.
- Gömlüksiz, M.N. ve Özdaş, F. (2013). Serbest etkinlikler dersinin etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri: nitel bir çalışma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 105-118.
- Gömlüksiz, M.N. ve Özdaş, F. (2013). Serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(44), 323-335.
- Gözel, E. ve Halat, E. (2010). İlköğretim okulu öğretmenleri ve zaman yönetimi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 73-89.
- Gözütok, D. (2016). 2015'te Türk eğitim sisteminde temel eğitim karmaşası. *Ekenek Dergisi*. Eğitim-İş Sendikası Yayınları, 5, 13-21.

- Gültekin, M. ve Atalay, N. ve Ay, Y. (2014). İlköğretimde serbest etkinliklere yönelik sınıf öğretmeni ve öğrenci görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 419-437.
- Gün, E.S. (2013). Serbest Etkinlik Uygulamalarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Middle Eastern&African Journal of Education Research*, 3, 21-33.
- Gündüz, D. Y. (2014). *İlkokul serbest etkinlikler uygulamasına bir durum çalışması*. (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürbüz, O. ve Çakmak, G. (2017). İlkokulda Serbest Etkinlikler Dersinde Etkinlik Seçimini Etkileyen Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşleri. *The Journal of International Lingual, Social and Edutacional Sciences*, 3(2),177-190.
- Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A. ve Dinç, Y. (2003). *Boş zaman ve rekreasyon yönetimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kandır, A. (2001). *Okul öncesi eğitim programlarında serbest zaman etkinliklerinin planlanması*. İstanbul: Ya - Pa Yayınları.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Tekışık Web Ofset.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon – boş zamanları değerlendirme*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kazu, H. ve Aslan, S. (2013). Serbest etkinlik dersinin birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi (Elazığ ili örneği), *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 133-145.
- Kılbaş, Ş. (2010). *Rekreasyon – boş zamanı değerlendirme*. Adana: Anaca Yayınları.
- Kleindienst, V. K. ve Weston, A. (1978). *The Recreational Sports Program: School... Colleges... Communities*. New Jersey: Prentice- Hall, Inc., Englewood Cliffs.

- Komasyon. (1998). *Gençliğin serbest zaman faaliyetleri. 1. Gençlik Şurası*, Ankara: Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayını.
- Kooijman, D. (2002). A third revolution in retail? The Dutch approach to leisure and urban entertainment, *Journal of Retail&LeisureProperty*, 2(3), 214-229.
- Köknel, Ö. (1999). *Kaygıdan mutluluğa kişilik* (15. Baskı). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köse, E. (2003). Erzurum ilindeki ilköğretim okullarında ders dışı etkinliklere yönelik altyapı olanakları ile ilgili bir ön araştırma. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi Eğitim Bilimleri Özel Sayısı*, 7, 205-214.
- Kurar, İ. ve Baltacı, F. (2014). Halkın boş zaman değerlendirme alışkanlıkları: Alanya örneği. *International Journal of Science Culture and Sport*, Special Issue 2, 39-52, doi : 10.14486/IJSCS177
- MEB (1983). İlkokul, ortaokul ve dengi okulların eğitici çalışmalar yönetmeliği. *MEB Tebliğler Dergisi*, cilt(sayı), 2140.
- MEB. (2000). *İlköğretim Okulu Ders Programları (1., 2., 3., 4. ve 5. sınıf)* Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (2005). *İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Mevzuat Bankası.
- MEB (2010). MEB Talim ve Terbiye Kurulu 20.07.2010 tarihli ve 75 sayılı kararı.
- MEB (2012). MEB Talim ve Terbiye Kurulu 25.06.2012 tarih ve 69 sayılı kararı.
- Miles, M. B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis : an expanded sourcebook. (2nd Edition)*. California: SAGE Publications.
- Morrissey, M. K., Werner, J., & Wilson. (2005). The relationship between out- of-school activities and positive youth development: An investigation of the influences of communities and family. *Family Therapy*, 32(2), 75-93.
- Mosston, M., & Ashworth, S. (2000). *Beden eğitimi öğretimi*. (Çev. E. Tüzemen). Ankara: Bağırğan Yayınevi, Sporsal Kuram Dizisi.
- Okul Öncesi Eğitim Programı (36-72 Aylık Çocuklar İçin), (2006). Milli Eğitim Bakanlığı.

- Önder, A. (2003). *Okulöncesi çocuklar için eğitici drama uygulamaları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Özbay, Y. (2002). *Kişisel rehberlik, psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Öztürk, Y. ve Tecimen, M. (2017). Halkın boş zaman değerlendirme alışkanlıkları: Çankırı örneği. *Yönetim, Ekonomi Ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 1-14.
- Pehlivan, Z. (1998). Ders dışı spor etkinlikleri ve yeniden örgütlenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 9(3), 11 -31.
- Sadık F., Yıldırım B., Tunç B., Okutan M., Tok T. N. ve diğerleri (2008). Sınıf yönetimi teori ve pratik uygulamalar. (Ed: Birol Yiğit), *Sınıfta zaman yönetimi*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Sargın, M. (2014). *İlkokul programında yer alan serbest etkinlikler dersinde öğretmenlerin kendilerini yeterli görme düzeyleri: Şırnak ili örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Sarı, İ. ve Kaya, E. (2016). Serbest zaman tatmini okul başarısını artırır mı? Üniversite öğrencilerinin serbest zaman tatmini ve genel not ortalaması arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 11-17.
- Seçgin, H. (1996). *Ortaöğretim kurumlarında eğitsel kol çalışmalarının boş zaman değerlendirmesine katkıları: İzmir örneği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Senemoğlu, N. (2018). *Gelişim öğrenme ve öğretme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şen, S. ve Sarıkaya, İ. (2015). Serbest zaman etkinlikleri dersi kullanımının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Eğitim, Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 1(1), 1-16.
- Şen, S. ve Sarıkaya, İ. (2015). Serbest zaman etkinlikleri dersinde seçilen etkinliklerin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, X(1), 55-73.
- Tan, H. (1995). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: MEB Yayınevi.

- Taşdemir, M. ve Sargın, M. (2014, 16-18 Ekim). *Sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersine ilişkin görüş ve sorunları: bir durum çalışması (Şırnak ili örneği)*. 9th International Balkans Education and Science Congress, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Taşdemir, M. ve Sargın, M. (2015). Serbest etkinlikler dersinde sınıf öğretmenlerin kendilerini yeterli görme düzeyleri. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Volume 10/3* p. 933-954, doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7567>.
- Tel, M. ve Köksalan, B. (2008). Öğretim üyelerinin spor etkinliklerinin sosyolojik olarak incelenmesi (Doğu Anadolu örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 261-278.
- Tezcan, M. (1982). *Eğitim sosyolojisine giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Tezcan, M. (1994). *Boş zamanların değerlendirilmesi sosyolojisi*. Ankara: Atilla Kitabevi.
- Torkildsen, G. (2005). *Recreation and leisure management* (5th Ed.). London and New York: Routledge, Taylor and Francis Group.
- Tüfekçi, S. (2005). Beyin temelli öğrenmenin erişiyeye, kalıcılığa, tutuma ve öğrenme süreçlerine etkisi. (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Gençliği ve Sporunun Hizmetinde 60 Yıl* (1995). Ankara: T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü.
- Ural, A. (2016). Temel eğitimin krizinden çıkış için bir öneri. *Ekenek Dergisi*. Eğitim-İş Sendikası Yayınları, 5, 6-13.
- Ürey, M. (2013). *Serbest etkinlik çalışmaları dersine yönelik fen temelli ve disiplinlerarası okul bahçesi programının geliştirilmesi ve değerlendirilmesi*. (Doktora Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

- Ürey, M., Bakırcı, H. ve Aydın, A. (2012). Serbest etkinlik çalışmaları dersine yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Millî Eğitim Dergisi Yayınları*, 193, 214-230.
- Ürey, M. ve Çepni, S. (2014). Serbest etkinlik çalışmaları dersine yönelik bir program önerisi: okul bahçesi programı. *Millî Eğitim Dergisi Yayınları*, 44(202), 37-58.
- Ürey, M., Göksu, V. ve Karaçöp, A. (2017). Serbest etkinlik çalışmaları dersi kapsamında geliştirilen okul bahçesi programına yönelik öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 16(1), 1-14.
- Varış, F. (1994). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Yetiş, Ü. (2008). *Ortaöğretim öğrencilerinin boş zaman değerlendirme eğilimleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A., Şimşek H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. Baskı), Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yılmaz, L. S. (2015). *İlkokulda uygulanan serbest etkinlik dersinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

EK-A: Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Değerlendirme Anketi

(Öğretmen Formu)

Değerli Sınıf Öğretmenleri,

Bu çalışma İlkokullarda uygulanmakta olan Serbest Etkinlikler dersinin yeniden düzenlenmesi için yapılmaktadır. Programın uygulayıcısı olarak sizlerin görüşleri bilimsel çalışmalar için oldukça önemlidir. Lütfen aşağıdaki ifadelerle ilgili size en uygun seçeneği işaretleyiniz. Ankete katıldığınız için teşekkür ederim.

Semih BİRGÜL
Sınıf Öğretmeni
sbigul1905@mynet.com

Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Değerlendirme Anketi

Kişisel Bilgiler

- 1.Cinsiyetiniz Kadın () Erkek ()
- 2.Öğretmenlik deneyiminiz 1yıldan az () 1-5 yıl () 6-10 yıl () 10 yıldan fazla ()
- 3.Mezun olduğunuz fakülte Eğitim Fakültesi () Fen-Edebiyat Fakültesi () Diğer () Formasyon ()
- (Bu soruda birden fazla madde işaretleyebilirsiniz)

Serbest Etkinlikler dersine ilişkin öğretmen görüşleri;		Evet	Kısmen	Hayır
1	Serbest etkinlikler dersi okullarda amacına uygun olarak planlanmaktadır.			
2	Serbest etkinlikler dersinin uygulanmasında öğrencilerin bireysel farklılıkları planlamayı zorlaştırmaktadır.			
3	Serbest etkinlik dersine ilişkin yeterince bilgi sahibiyim.			
4	Fiziksel ortam ve alt yapı serbest etkinlik dersini uygulayabilmek için yeterlidir.			
5	Serbest etkinlikler dersi için hazırlanmış kaynak kitaplar bulunmaktadır.			
6	Serbest etkinlikler dersi amacına uygun olarak işlenmektedir.			
7	Serbest etkinlikler dersi öğrencilerin önemseydiği bir derstir.			
8	Serbest etkinlikler dersi hakkında veliler bilgilendirilmektedir.			
9	Serbest etkinlikler dersi hakkında öğrenciler bilgilendirilmektedir.			
10	Serbest etkinlikler dersinin uygulanabilmesi için öğretim materyalleri yeterlidir.			
11	Serbest etkinlikler dersine katılmada öğrenciler isteklidir.			
12	Serbest etkinlikler dersine ayrılan zaman yeterlidir.			

13	Serbest etkinlikler dersi alanında uzman kişilerce yürütülmelidir..			
14	Serbest etkinlikler dersine yönelik olarak öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmelidir.			
15	Serbest etkinlikler dersi gereksizdir.			
16	Serbest etkinlikler dersine yönelik kılavuz kitap hazırlanmalıdır.			
17	Yaşamda kullanabilecek bilgilere yöneliktir			
18	Öğrencilerin gelişim düzeylerine uygundur.			
19	Öğrencilerin serbest zaman etkinliklerine etkin katılımını sağlayacak nitelikte düzenlenmiştir.			
20	Disiplinler arası bağlantı kurulmasına fırsat vermektedir.			
21	Serbest etkinlikler dersi öğrencilerin ilgisini çekmektedir.			
22	Çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması serbest etkinlikler dersini zenginleştirir.			
23	Öğrencilerin ön bilgileri ile yeni bilgileri arasında bağlantı kurmalarını sağlayacak niteliktedir.			
24	Öğretim-öğrenme süreci öğrenme hedeflerini gerçekleştirecek nitelikte gerçekleşmektedir.			
25	Serbest etkinlikler dersinin öğrenme hedeflerine uygun değerlendirme yapılmaktadır.			
26	Farklı değerlendirme etkinliklerini (görüşme, rubrik, gözlem, günlük, gelişim dosyası vb.) kapsamaktadır.			
27	Serbest etkinlikler dersinde sürece yönelik değerlendirme yapılmaktadır.			

28. Yukarıdakilere ek olarak belirtmek istediğiniz hususları ve önerilerinizi lütfen paylaşınız.-----

EK-B: Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Değerlendirme Anketi

(Öğrenci Formu)

Değerli Öğrenciler,

Bu çalışma İlkokullarda uygulanmakta olan Serbest Etkinlikler dersinin yeniden düzenlenmesi için yapılmaktadır. Lütfen aşağıdaki ifadelerle ilgili size en uygun seçeneği işaretleyiniz. Ankete katıldığınız için teşekkür ederim.

Semih BİRGÜL
Sınıf Öğretmeni

Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Değerlendirme Anketi

Kişisel Bilgiler

1.Cinsiyetiniz Kız () Erkek ()

2.Sınıfınız 2.Sınıf () 3.Sınıf ()

Serbest Etkinlikler dersine ilişkin öğrenci görüşleri;		Evet	Biraz	Hayır
1	Serbest etkinlikler dersi için yeterli sayıda kaynak kitap verilmiştir.			
2	Okulumuzun bahçesi serbest etkinlikler dersi için uygundur.			
3	Sınıfımız serbest etkinlikler dersi için uygundur.			
4	Serbest etkinlikler dersinde neler yapacağımızı biliyorum.			
5	Serbest etkinlikler dersi saatlerinde diğer dersler (Matematik, Hayat Bilgisi, Türkçe gibi) işlenmektedir.			
6	Serbest etkinlikler ders saatlerinin arttırılmasını istiyorum.			
7	Serbest etkinlikler dersinde her hafta farklı etkinlikler yapılıyor.			
8	Serbest etkinlikler dersi sevdiğim bir derstir.			
9	Serbest etkinlikler dersinde neler yapacağımızı öğretmenimiz anlatmıştır.			
10	Serbest etkinlikler dersine katılmada istekliyimdir.			
11	Serbest etkinlikler dersi gereksizdir.			

12. Serbest etkinlikler dersinde başka neler yapmak istersin?

EK-C: Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Değerlendirme Anketi

(Veli Formu)

Değerli Veliler,

Bu çalışma İlkokullarda uygulanmakta olan Serbest Etkinlikler dersinin yeniden düzenlenmesi için yapılmaktadır. Programın uygulanmasında sizlerin görüşleri bilimsel çalışmalar için oldukça önemlidir. Yapılacak olan bilimsel çalışmalar sonucunda öğrencinizin bu dersleri daha verimli geçirmesi sağlanabilecektir. Lütfen aşağıdaki ifadelerle ilgili size en uygun seçeneği işaretleyiniz. Ankete katıldığınız için teşekkür ederim.

Semih BİRGÜL

Sınıf Öğretmeni

sbirgul1905@mynet.com

Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Değerlendirme Anketi

Kişisel Bilgiler

- 1.Cinsiyetiniz Kadın () Erkek ()
- 2.Gelir durumunuz 0-1000 TL () 1000-2000TL () 2000-3000 TL () 3000 TL ve üzeri ()
- 3.Eğitim düzeyiniz Okuryazar () Okuryazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise ()
Üniversite () Lisansüstü ()
4. Çocuğunuzun eğitim gördüğü sınıf 2.Sınıf () 3.Sınıf ()

Serbest Etkinlikler dersine ilişkin veli görüşleri;		Evet	Kısmen	Hayır
1	Serbest etkinlikler dersinin seçmeli ders olduğu hakkında okul idaresi tarafından bilgilendirildim.			
2	Serbest etkinlikler dersi seçilirken okul idaresi tarafından görüşüm alındı.			
3	Serbest etkinlikler dersinin içeriğini biliyorum.			
4	Okulumuzdaki fiziksel ortam ve alt yapı serbest etkinlik dersini uygulayabilmek için yeterlidir.			
5	Serbest etkinlikler dersi çocuğumun ilgiyle katıldığı bir derstir			
6	Serbest etkinlikler dersi çocuğumun önemseydiği bir derstir.			
7	Serbest etkinlikler dersinin uygulanabilmesi için okuldaki / sınıftaki kaynaklar (kitap, araç-gereç) yeterlidir.			
8	Serbest etkinlikler dersi çocuğum için önemli bir derstir.			
9	Serbest etkinlikler dersi çocuğum için gereksiz bir derstir.			
10	Serbest etkinlikler dersine ayrılan zaman yeterlidir.			

11	Serbest etkinlikler dersi uygulanırken çocuğum ilgi ve yeteneğine göre etkinliklere katılmalıdır.			
12	Serbest etkinlikler dersi çocuğumun gelişimine katkıda bulunmaktadır.			
13	Serbest etkinlikler dersi çocuğumun derslere ilişkin motivasyonunu artırmaktadır.			
14	Serbest etkinlikler dersi çocuğumun okula isteyerek gelmesini sağlamaktadır.			

15. Serbest etkinlikler dersinde yapılmasını istediğiniz etkinlikleri paylaşınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EK-Ç. GÖRÜŞME FORMU (Öğretmen)

Merhaba,

Ben Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. Serbest etkinlikler dersinin uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesini amaçladığım bu çalışma kapsamında sizin görüş ve deneyimlerinizden yararlanmak istiyorum. Bu bağlamda yapacağımız görüşmenin ortalama 10 dakika süreceğini düşünüyorum. Görüşmelerde kimlik bilgilerinize dair herhangi bir soru sorulmayacağını, vereceğiniz yanıtların yalnızca bu bilimsel çalışma kapsamında kullanılacağını, bu kapsam dışında bilgilerin başkalarıyla paylaşılmayacağını ve görüşmeyi istediğiniz anda sonlandırabileceğinizi belirtmek istiyorum. Ayrıca izniniz olursa verileri daha doğru şekilde analiz edebilmek için görüşme esnasında verdiğiniz yanıtların sesli ya da yazılı kaydını almak istiyorum. Bu doğrultuda çalışmaya sunacağınız katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Semih BİRGÜL

Sınıf Öğretmeni

sbirgul1905@mynet.com

Bölüm I. Demografik Bilgiler

Cinsiyet: Kadın () Erkek ()

Mesleki Kıdem: 1 yıldan az () 1-5 yıl () 6-10 yıl () 10 yıldan fazla ()

Mezun Olduğunuz Fakülte: Eğitim Fakültesi () Fen-Edebiyat Fakültesi ()
Diğer () Formasyon ()

Bölüm II. Görüşme Soruları

1. Serbest etkinlikler dersleri amacına uygun yapılmakta mıdır?
2. Serbest etkinlikler derisiyle ilgili velilere bilgilendirme çalışması yapılmış mıdır?
3. Serbest etkinlikler derslerinin veli isteğine bırakılması doğru mudur?
4. Serbest etkinlikler derslerinin seçmeli olması ve notla değerlendirilmemesi uygun mudur?
5. Serbest etkinlikler derslerinde ne tür faaliyetler yapılacağı hakkında öğrencilere bilgi verilmiş midir?

Görüşme Tarihi:

Görüşme Saati:

Görüşme Yeri:

Görüşme Süresi:

EK-D. GÖRÜŞME FORMU (Öğrenci)

Merhaba,

Ben Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. Serbest etkinlikler dersinin uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesini amaçladığım bu çalışma kapsamında sizin görüş ve deneyimlerinizden yararlanmak istiyorum. Bu bağlamda yapacağımız görüşmenin ortalama 10 dakika süreceğini düşünüyorum. Görüşmelerde kimlik bilgilerinize dair herhangi bir soru sorulmayacağını, vereceğiniz yanıtların yalnızca bu bilimsel çalışma kapsamında kullanılacağını, bu kapsam dışında bilgilerin başkalarıyla paylaşılmayacağını ve görüşmeyi istediğiniz anda sonlandırabileceğinizi belirtmek istiyorum. Ayrıca izniniz olursa verileri daha doğru şekilde analiz edebilmek için görüşme esnasında verdiğiniz yanıtların sesli ya da yazılı kaydını almak istiyorum. Bu doğrultuda çalışmaya sunacağınız katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Semih BİRGÜL

Sınıf Öğretmeni

sbirgul1905@mynet.com

Bölüm I. Demografik Bilgiler

Cinsiyet: Kadın () Erkek ()

Sınıfınız: 2. Sınıf () 3. Sınıf ()

Bölüm II. Görüşme Soruları

1. Serbest etkinlikler dersini duydunuz mu?
2. Serbest etkinlikler dersi yapıyor musunuz?
3. Serbest etkinlikler dersinde neler yapıyorsunuz?
4. Serbest etkinlikler dersini seviyor musunuz?
5. Serbest etkinlikler dersinde neler yapacağınızı öğretmeniniz söylüyor mu?

Görüşme Tarihi:

Görüşme Saati:

Görüşme Yeri:

Görüşme Süresi:

EK-E. GÖRÜŞME FORMU (Veli)

Merhaba,

Ben Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. Serbest etkinlikler dersinin uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesini amaçladığım bu çalışma kapsamında sizin görüş ve deneyimlerinizden yararlanmak istiyorum. Bu bağlamda yapacağımız görüşmenin ortalama 10 dakika süreceğini düşünüyorum. Görüşmelerde kimlik bilgilerinize dair herhangi bir soru sorulmayacağını, vereceğiniz yanıtların yalnızca bu bilimsel çalışma kapsamında kullanılacağını, bu kapsam dışında bilgilerin başkalarıyla paylaşılmayacağını ve görüşmeyi istediğiniz anda sonlandırabileceğinizi belirtmek istiyorum. Ayrıca izniniz olursa verileri daha doğru şekilde analiz edebilmek için görüşme esnasında verdiğiniz yanıtların sesli ya da yazılı kaydını almak istiyorum. Bu doğrultuda çalışmaya sunacağınız katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Semih BİRGÜL
Sınıf Öğretmeni
sbrgul1905@mynet.com

Bölüm I. Demografik Bilgiler

Cinsiyet: Kadın () Erkek ()

Gelir durumunuz 0-1000 TL () 1000-2000TL () 2000-3000 TL ()
3000 TL ve üzeri ()

Eğitim düzeyiniz Okuryazar () Okuryazar değil () İlkokul () Ortaokul ()
Lise () Üniversite () Lisansüstü ()

Çocuğunuzun eğitim gördüğü sınıf 2.Sınıf () 3.Sınıf ()

Bölüm II. Görüşme Soruları

1. Serbest etkinlikler dersleri amacına uygun yapılmakta mıdır?
2. Serbest etkinlikler dersiyle ilgili velilere bilgilendirme çalışması yapılmış mıdır?
3. Serbest etkinlikler derslerinin veli isteğine bırakılması doğru mudur?
4. Serbest etkinlikler derslerinin seçmeli olması ve notla değerlendirilmemesi uygun mudur?
5. Serbest etkinlikler derslerinde ne tür faaliyetler yapılacağı hakkında öğrencilere bilgi verilmiş midir?
6. Serbest etkinlikler derslerinde ne tür faaliyetler yapılmaktadır?

Görüşme Tarihi:

Görüşme Saati:

Görüşme Yeri:

Görüşme Süresi:

EK-F: Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Gözlem Formu

Serbest Etkinlikler dersine ilişkin gözlem formu;		Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz
1	Serbest etkinlikler dersinin uygulanmasında öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre planlama yapılmıştır.			
2	Serbest etkinlikler dersi için hazırlanmış kaynak kitaplar bulunmaktadır.			
3	Serbest etkinlikler dersi amacına uygun olarak işlenmektedir.			
4	Serbest etkinlikler dersi öğrencilerin önemsedığı bir derstir.			
5	Fiziksel ortam ve alt yapı serbest etkinlik dersini uygulayabilmek için yeterlidir.			
6	Serbest etkinlikler dersi hakkında öğrenciler bilgilendirilir.			
7	Serbest etkinlikler dersinin uygulanabilmesi için öğretim materyalleri yeterlidir.			
8	Serbest etkinlikler dersine katılmada öğrenciler isteklidir.			
9	Serbest etkinlikler dersine ayrılan zaman yeterlidir.			
10	Yaşamda kullanabilecek bilgilere yöneliktir.			
11	Öğrencilerin gelişim düzeylerine uygundur.			
12	Öğrencilerin serbest etkinlikler dersine etkin katılımını sağlayacak nitelikte düzenlenmiştir.			
13	Disiplinler arası bağlantı kurulmasına fırsat vermektedir.			
14	Serbest etkinlikler dersi öğrencilerin ilgisini çekmektedir.			
15	Çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması serbest etkinlikler dersini zenginleştirir.			
16	Öğrencilerin ön bilgileri ile yeni bilgileri arasında bağlantı kurmalarını sağlayacak niteliktedir.			
17	Öğretim-öğrenme süreci öğrenme hedeflerini gerçekleştirecek nitelikte gerçekleşmektedir.			
18	Serbest etkinlikler dersinin öğrenme hedeflerine uygun değerlendirme yapılmaktadır.			
19	Farklı değerlendirme etkinliklerini (görüşme, rubrik, gözlem, günlük, gelişim dosyası vb.) kapsamaktadır.			
20	Serbest etkinlikler dersinde sürece yönelik değerlendirme yapılmaktadır.			

EK-G: Etik Komisyonu Onay Bildirimi

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

28 Kasım 2014

Sayı : 35853172/ 477-3910

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 27.10.2014 tarih ve 2003 sayılı yazınız.

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi **Semih BİRGÜL, Doç Dr. Eda GÜRLEN**'in danışmanlığında yürüttüğü "**Serbest Etkinlikler Dersinin Öğretmen Veli ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi**" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **25.11.2014** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Ü. Şebnem HARPUR
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: Tutanak

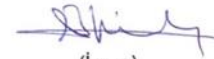
EK-H: Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

10.07.2018

(İmza)

Semih BİRGÜL

EK-I: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu

10/07/2018

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Başkanlığına,

Tez Başlığı : Serbest Etkinlikler Dersinin İncelenmesi: Nallıhan Örneği

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmamın tamamı (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Rapor Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı	Gönderim Numarası
09/07/2018	86	166279	18/06/2018	%16	981397266

Uygulanan filtreler:

1. Kaynaklar hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan eder, gereğini saygılarımla arz ederim.

Ad Soyadı: Semih BİRGÜL

Öğrenci No.: N11129793

Ana Bilim Dalı: Eğitim Bilimleri

Programı: Eğitim Programları ve Öğretim

Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

İmza

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Doç. Dr. Eda GÜRLEN

EK-J: Thesis Originality Report

10.07.2018

HACETTEPE UNIVERSITY
Graduate School Of Educational Sciences
To The Department Of Educational Sciences

Thesis Title :An Examination of Extracurricular Time Activities Lesson: Nallihan Case

The whole thesis that includes the *title page, introduction, main chapters, conclusions and bibliography section* is checked by using **Turnitin** plagiarism detection software take into the consideration requested filtering options. According to the originality report obtained data are as below.

Time Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index	Submission ID
09/07/2018	86	166279	18/06/2018	%16	981397266

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Lastname: Semih BIRGÜL
Student No.: N11129793
Department: Educational Sciences
Program: Division of Curriculum and Instruction
Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

Signature

ADVISOR APPROVAL

APPROVED
Doç.Dr. Eda GÜRLER

EK-K: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezimin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezimin aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- o Enstitü/Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- o Enstitü/Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- o Tezimin ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

26 /07 /2018

Semih BIRGÜL

"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezimin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metodların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3 şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ay aşmamak üzere tezimin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir*. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlerle ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sisteminde yüklenir.

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

